

Secunde **S**ensualitas Iuuenalis in Satira. 4.
Ratio

Ratio

Temporis

semp

Толіє роки мали сукати до мене і сз

Servantibus miseramagnis custodia

²
 miquel tamis a noia loxat
²
 miquel humo p quam veris

Quantum quippe per unum
in archa quant

EN Tangen Gabel Pöxy Reimer

quant Key Roy Very Key

ante unum inde peronem morata sum opo.

tertio vendio vacantibus: quæ tota pro liberis

est meo ex pte servitio. fado de m

vel a cantalops deunitis anno m. cc.

1. 269. **R**ossi parilly Impres di ci. 1700

...ambetter eiam infernalro... r... r...

ad quibus illud ^{sum} tempora

110

fides in se. in deum
 fides in se. in deum

...temper...

pecce p[er] tempore

bono quomodo

Tempora

quona
quonon

180

181

ad d[omi]n[u]m
d[omi]n[u]m

... есѣ естество

en esta **ed non** **tempora** **med**

... ..

terio de Cultura (RR 5-23-62)

Ne notile sit in opprobrio deinde macta
et sic a magis

In tempore felici multivocant amici
Sed dux fortuna venit nullus amicus exist.

Instituta

Ihs Ined molo

Ihs Ined molo

Siquis forte velit iuris consultus haberi
Continuet studium velit a quocunque doceri
Inni gilet nec vineat eius tortura laboris.

Virgilius

Liber pampineas collibus invidit

Dratis in potra

Ihs

Ego cur acquiescere paucos si possim invidere

Ihs

Ihs

Ined molo

Ined molo

Johe. Balcani Monition

Num. 208

INSTITVTIONES GRAMA-
TICE PRO ILLVSTRISSIMO
DOMINO IOANNE ARAGO-
NEO INVICTISSIMI REGIS
FERDINANDI FILIO: PER BA-
RTHOLOMEVM PHILALI-
TEM POETAM ATq; ORATO-
REM COMPOSITE:

BNOXIORVM OM-
nium precipuam curā ac dili-
gētiā eīse oportere arbitror
Illustrissime domine Ioannes ut his qui
bus insunt p̄babilib⁹ officiis dies no-
ctesq; gratificari studeāt Id ego postea
quā Inuictissimo Regi: Ferdinādo pla-
cuit ut apud te degere meaq; tibi p̄sta-
rez obsequia: Cogitavi quid nā esset qđ
& iocundū & isti tue prime etati cōduci-
bile fore existimarē. Anāduertite dua-
bus maxie reb⁹ & diuinis ceremoniis ac
cristiane religionis cultui pie ac sancte &
licet rarē monumētis accuratissime indul-
gere. Atqui in religionē nec meū esset te ī-
stituerē. atq; adaugere nec si esset possim
ita enī in ea re officiose itegre q; vlaris
ut p̄ceptoris si quos h̄res eos tuo dūtax

at fret⁹ i⁹geio & p⁹bitate optima natura
duce iā lōge supasse vide⁹ris. a⁹o ut si cū
etate cepta crescāt. te tādē celestia regna
possessurū & singularē quoddā mortalib⁹
exēplar sāctione fore nihil dubitemus.
Cū itaq⁹ lrāz mibi aliqd i⁹dustria cōpara
rit & te his maiorē i⁹ mōm dditū cōspica
rer in gramaticis qbusdā i⁹stitutioib⁹ po
litiorib⁹ q⁹ rudimē⁹ q⁹q⁹stis & tue Illust
rissie Dñationi exhibēdissime occupari o
porterē celsui. Nec tū ignoro si ad tui i⁹gei
claritudiez ac p⁹staciā spectē. n⁹ pmetam
politū tā occultū atq⁹ exq⁹litū colligi potu
isse q⁹ tuo isto i⁹genio & ver⁹ i⁹gio ingenio
idoneū ac dignū videat⁹. Id tñ erit munus
culū q⁹ si cū tua āpplissia digitate atq⁹ ex
ellētia nō cōpes s⁹ qd rei cui stud⁹s cōducat
attēdas mirā qdē vtilitatē & vel⁹ quod
dā expeditū iter ad poetas atq⁹ orato⁹s
q⁹leq⁹ris oib⁹ enī r⁹iect⁹ atq⁹ explosis nō nul
loz r⁹ceticz i⁹eptis purā illā ac ueterez
gramaticā i⁹ h⁹ opusculuz q⁹ecimus qd p
fco si a tua Spectatissima atq⁹ Illustrissia
Dñatiōe nō neglcm iri cernā p⁹ etatis tue
ac disciplie i⁹cremēto iā nūc ad maiora ac
digniora qdā accigor i⁹ qb⁹ et oēz latie lī
gue rōez z v⁹surpationū verietatez possis
agnoscere. VALE. . .

CTIVVM verbum
 est quod i o terminatū
 a se passiuū in or accep
 ta, r. lra format & pōt
 facere transitionez per
 accusatiuū ad aliqdō ra
 tionale animal non repugnante natura .
 Vt Phebus amauit daphnen. Non sic di
 ces Dirus colonus arauit peregrinum ho
 minem quia homo nō est aptus natus ut
 paciatur aratrum Illud igitur qđ suapte
 natura in animal rationale transitum fa
 cit omnino actīm significacione saltem .
 Quār facio calefcio tremefcio tepefcio
 stupefcio actiua significacione & neutra
 voce mihi dicenda sunt. Quāq̃ passiuorū
 loco Fio. Tremefio. Calefio & Stupe
 fio ea habeant Prisciano docente .

Ctiuorū sex sunt spēs. Quarū priā
 p se rei agētis noīatiuū & p se rei
 paciētē accusatiuū postulat. Tu tñ aduer
 tas seī ne sepi⁹ idē repetat oīb⁹ v̄bis act
 iuis pponēdū esse noīatiz rei agētē & p
 ponēdū accusatiuū rei paciētē. Tametsi.
 Priscian⁹ timeo metuo & formido snifi
 car passionē affirmati. S3 d h° n ē m. h. h°

in leco excusēdū. Naturas vborū cōstru-
ctiōibus adhiberi oportere nō cēseo. cū
null⁹ ātiquorū gramatic⁹ id posuit tñ qđ
pueros edoceri naturas q̄s ne ip̄i q̄dez q̄
docēt q̄noscut supflūū ē Sat ē dicē trāsi-
tiē & ītrāsi tiē more Prisciani & reliquis
appellationibus vti imitatione eiusdem.
Diligo ~~is~~ ~~xi~~ ctum
Amo ~~as~~ ~~au~~ ~~atum~~ p̄ amare
Adamo ~~as~~ ~~au~~ ~~atum~~
Sed ut amo ab adāo differt. sic diligo ab
amo. Amare enī ē maioris vebemētie &
plus significat q̄ diligere. ad qđ p̄bādūz
vna Ciceroīs auctoritate ad. C. Siliū q̄tē
simus. qđ enī tibi q̄mēdē eū quē tu ip̄e di-
ligis. Sed tñ ut scires euz a me n̄ diligi so-
lū verū etiam amari. ob eam rem hec tibi
scribo. Adamare raro aliter q̄ lasciuie po-
nit & illud lasciuētū feruorē pprie sigi-
ficat. qđ quītilianus in declamationibus
plane ostēdit. Me q̄dem Marite si quis
interroget ōnes matres liberos suos tāq̄
adamarit amāt. Videbis oculos nūq̄ a fa-
cie Vultuq̄ deflectere. Comere caput
habitumq̄ cōponere. suspirare cum inter-
cesserint. exultare cum venerint. consere
re manus. pendere ceruicibus

Non osculis. non colloquiis. non presentie
voluptate. saciare.

~~Colo~~ ~~lis~~ ~~lui~~ ~~litū~~ ~~p~~amare ~~p~~ornare ~~p~~
honorare per cultuare & per habitare

~~Iuuo~~ ~~as~~ ~~ui~~ ~~tū~~ ~~p~~adiutare & ~~p~~delectare

Ouidius de fastis. li^o. i^o. Nos quoq; tem
pla iuuant. i. delectant.

~~Opto~~ ~~as~~ ~~au~~ ~~atū~~ ~~p~~desiderare. Signifi
cat etia; eligere. vñ optio optionis. i. ele
ctio. Virgi. in i^o. Pars optate locū tecto
.i. eligere.

~~Desidero~~ ~~as~~ ~~au~~ ~~atū~~ ~~p~~desiderare quod
plerūq; fit cū quodaz aīmi angorū z ī reb⁹
aduersis. vt desidero prēz meuz carcere li

~~Delecto~~ ~~as~~ ~~au~~ ~~atū~~ ~~p~~delectār :berari

~~Fero~~ ~~fers~~ tuli latū per portare

Per dire. ppatere. pdesiderare. z pdare

ut Iuno lucina fer opez. Et si dat tale vul

gare. Li viciū me tecrescono dicet pfero

Molestē vī grauter vī grauate vī iniquo

aīmo fero vicia. Et notabis q; plona q; vi

deē agēs accipit locū paciētē ī gstructione

Et gtra. Idē itelligēdū ē de fastidio dit / ui

ditū. Cui⁹ ppria significatio ē habere in

fastidio Quare si deē huiusmōi vulgār. La

troppo habūdātia del vino fastidia. li ho

mini sobrii. Latine dices. Homines sobrii

no & fastidio

fastidiunt luxuriam vini

Resoluit enī vīgar. Li hoīni sobrii hāno ī

fastidio la troppo habundantia del viro

Quod aut significat ex re aliqua molestia

capere. Vir. in Buc. pbat. Inuenies aliu

si hic te fastidit. Alexis. i. fastidio habet.

Et Lucan⁹. Pars magna senat⁹ fastidita

iac³. i. fastidio habita. Quintilian⁹. i. i^o. in

stitutionū oratoria². Ne q^s igit tāq^m pua

fastidet gramatices elementa. i. fastidio

habeat. Corneli⁹ tacit⁹ de oratoribus &

poetis. Minimu³ inter tot ac tanta locum

optinēt ymagines ac tituli z statue. q^m neq^m

īpe tñ negligūt tā hercle q^m diuicie z opes

quasi facilius inuenies q^m vituperet q^m qui

fastidiat. i. fastidio habeat. Cicero p Mi

lōe dtm addidit Nihil enī tā molle tā teē²

ta³ fragile aut flexibile q^m voluntas erga

sensu³q^m ciuium q^m non mō in pbitati irascū

tur candidatorum. Sed etiam recte factus

sepe fastidiūt. i. fastidium faciunt

Horreo ~~es~~ rui

Exhorreo ~~es~~ rui sine supio p tē²

Abhorreo vero abltō iungit & significat

alienū esse. Quītilian⁹. i. i. i. institutionum

atq^m satis apte. Cicero pceperat viciū vel

maximu³ esse a vulgare genere orōis atq^m

a cōsuetudie cois lē³ abhorre². i. alienū eē

Metuo ~~is~~ ~~tui~~
 Timeo ~~es~~ ~~sine~~ ~~supino~~ ~~p~~ ~~temere~~
 Formido ~~as~~ ~~aut~~ ~~tum~~
 Sed notabis qd aliquñ apud Comicos legi⁹
 Metui a Criside. .i. ne causa Crisidis aliqd
 mali eueniret. Et timeo Pamphilo. .i. ne
 aliquid mali eueniat Pāphilo. Hec ita ex
 ponēda donat⁹ docet. Dicim⁹ etiā Timeo
 tibi suspēdiū. Vir. i. ii°. Ene. Et q̄ sibi q̄sq̄
 tēbat Vn⁹ i. miseri exitiū cōserua tuere.
 Et metuo mihi piculuz ab inimico. Cicero
 i. ii°. opis ad herēniū iūmicū enī acerrimū
 de medio tollere volebat a quo sibi nō iū
 Lasso ~~as~~ ~~aut~~ ~~atū~~ ~~p~~ ~~affatigare~~ ~~ria~~
 Ouidi⁹ Heroidū. Nec mihi q̄rēti speciosaz
 fallere noctē. Lassaret viduas pēdula tela
 manus. Laxo p x significat lentū facere.
 Vir. ii°. Ene. Lachontis penā laxatē clau
 stra sinonē. .i. lēta faciētē & apitē. Idē i. i°.
 Et p̄mere et laxas scirz dar iussu habenas
 Laudo ~~as~~ ~~aut~~ ~~atū~~ .i. lētas fcās
 Probo ~~as~~ ~~aut~~ ~~atū~~ ~~p~~ ~~laudare~~ ~~me~~
 Nec dicas. laudo me de petro nec petiz de
 Vtraq̄ enī ē orō nō ltīa si q̄dez nemo sic lo
 q̄tur nisi recentiores gramatici. Ego sic di
 cā Fateor te bñ meritum esse de me Illud
 enīz vulgare si recte consideret huc tendit

vt is qui loquitur beneficia sibi collata significet sed de hoc in deponentibus
~~Benedico~~ ~~cis~~ ~~xi~~ ~~ctū~~ ~~p~~ benedire
~~Maledico~~ ~~cis~~ ~~ctū~~ ~~p~~ maledire
Dicimus & benedico & maledico tibi
~~Supplico~~ ~~as~~ ~~au~~ ~~atū~~ ~~p~~ supplicare
hoc quoque cū dīō iūgit. Terētī⁹ ī Andria
Huic supplicabo. Odi. noui. & cepi. tria
tēpora significāt sicut meīni & in morem
eius declaratur. Et caue dicas odio quo
niam non reperit. Prisciano vsuq; docente
Quāq; Seruius de q̄ntitate sillabarū et. Be
da eum imitatus de arte z nō de vsu loq̄ns
posuit. Sed neuter est imitandus. Cepi q̄n
est verbum defectiuum per diptongon
oe scribitur. Habent autem hec actiuam
significationem ideoq; actiuorum more cō
struuntur. Hec imparatiuo modo preter
memini q; memento facit deficiunt vt in
quit Phocas.

S Ecunda spēs actiuorum post accusa
tiuum genitiuum vel ablatiuū poscit
Vt meus villicus impleuit centum dolea
vini vel vino. Possessiuā vt acquisitiua quāq;
Priscianus eorum meminit. & alias deno
minationes reticui & puto falli eos qui
~~Emo~~ ~~Vēdo~~ ~~Pasco~~ ~~Nutrio~~ ~~Cibo~~ ~~Accuso~~ z

hīs siliā . possessiua appellauerūt. Nō enim
possessiōz scāt ē emptiōz. vēditiōz pastiōz
nutrimētū & sic d̄ alius itellige. In v̄bis p̄ci
uz significātib⁹ vtimur abltō & nō gtō p⁹
accusatm̄ exceptis duobus sum & estimo in
quib⁹s preciū tā in abltō quā ī gtō poit̄.
Catull⁹. Viuamus mi lesbia atq; amemus
rumoresq; senū seueriorū ōnes vni⁹ estime
m⁹ assis. Vtimur quoq; septem gtis tanti
q̄nti pluris mīoris tātidē q̄ntilibz z q̄nticū
q;. Magni pui. tāti q̄nti. & floci & nihili z
plurimi & si q sūt alii oponūt cum facio ut
magnifacio p̄estīare multo Paruifacio p̄
estimare da poco. Tātifacio p̄estīar̄ tāto
Quātifacio p̄estīare q̄nto. Flocifacio.
Nihilifacio p̄estīare niēte. Plurimifacio
p̄estīare sūma mēte. Nānulli ex hīs cū pē
do quoq; opositi reperiūt. Vt magnipēdo
paruipendo tātipēdo q̄ntipēdo & nichili
pēdo significāt aut id qđ significāt iuncti
cū facio. Quītilianus ī institutiōib⁹ orato
ris. Magniputo vsus ē. alius ymaginē ma
riti p̄ rea p̄ferre magniputauit. Notādū
est qđ vbi ponūtur septē primi gtī. Tanti.
q̄nti. pluris. mīoris. tātidē . q̄ntilibz. z q̄n
ticūq;. vix ūq; ablati⁹ ponit̄ qđ facile colli
git̄ ex. Terentio in Eautontumorum non

Sum.

Quid agis: nisi vt te captū redimas quam
 q̄as mīmo si neq̄as paulo aut q̄ti q̄as hic cū
 dixisset minimo & paulo p̄ coniūctione at
 Honesti⁹ erat addere q̄to. Alibi cōtra cū
 rogaretur quanti emitti: Responsum est
 Viginti minis. Anīaduertas quoq̄ p̄ vbi
 sunt eiusmodi ḡtī rarissime ponitur substan
 tium precium. Ouidius Heroydum. Vix
 priamus tanti totaq̄ Troia fuit Iuena. *at.*
 Que tanti grauitas que forma Idem tāti
 partus eque quanti vna venefica constat
 Item quantūcumq̄ domus. Cicero i Epist
 tolis. Inlicitationem potius ponam quam
 illud minoris veneat. Dicimus etia⁹ Cari⁹
 & vili⁹ emi & vendidi Simi iter magno &
 puo mercat⁹ sū. Vir. magno mercet atrid
 Ouidi⁹ de fastis. Stat mihi nō puo uirtus
 mea vulnera testor Seneca i eplis. Paruo
 fames constat & magno fastidium
 Cōduco is xi ctū p̄ tollere ad pensione
 qđ abltm̄ officio p̄positionis a f ab recipit
 Loco as dui tum p̄ dare ad pensione
 quod datuum quo p̄ habere potest
 Impleo ~~es vi tū p̄ implere~~
 Cōpleo ~~es vi tū p̄ iplere~~. Vir.
 Armato milite complent. Lucanus implē
 tur valido tirone cohortes

Accuso as aui atū p dire male de altri
siue iudici siue alii cuiusq; propria constru
ctione ablatiuum quoq; recipit

~~Inculso as aui atū~~ reprehēdere poti⁹
vt cōqueri significat q̃ accusare. Vir. i pri
mo libro de Enea conquerente matrem q̃
in alia q̃ propria apparuerit forma. Tali
b⁹ inculat gressumq; ad moenia tendit. Et
que3 n̄ iculauit amēs deūq; hoīnūq;. i. nō q̃
tus fui. Repit i ea significatōe in qua rep̄
hendo etia3 hoc vbu3 accuso nonnunquam
Teretius in andria. Qui cū hunc accusant.
Neuium. Plautum. Ennium accusat. i. rep̄
hendunt quamq; & in prima significatiōe
intelligi potest Neq; Seruio accedo q̃ inq̃
Acculare est pare3. Vel minore arguere.
Inculare vero superiorem Pluribus enim
in locis aliter reperietur. Mibi satis fit
vnū Ex Cesare in comētarius. i. exēpluz
adduxisset. Hec cū animaduertisset Cesar
omniūq; ordinum ad id consiliuz adhibitis
centurionibus vehementer eos inculauit.

~~Increpo as aui atum~~

~~Rephēdo is di sū~~ p reprehēdere

~~Arguo is gui tum~~

Sed posteri⁹ sepe sciat pbare z ostendere

Iuuenalis. Cur timeā dubitēue locuz defē
dere. q̃u s nat⁹ ad Euphratē. molles q̃ in
aure fēltre arguerit. i. oñderit. Vir. De
generes animos timor arguit. i. ostendit.

Tercia actioꝝ spēs q̃struit cū accō &
datō. vt Appolo concessit diu natio
nes Cassandre eidemq̃ fidē abstulit.

Do das dedi datū p̃ dare p̃ dire p̃ cō
cedere. Virg. in Buc. Sed tamen iste deus
q̃s sit da Tytire nobis. Idē i 3º Ene. Da p̃
priā tymbree domuz. Da moenia fessis. i.
cōcede. & q̃ data porta ruūt. i. concessa.

Cū vero de lrīs loq̃mur q̃ trāsmittūtur al
sumit alium accusatū mediante ad vt dedi
lrās statori adte. i. transmissi per statorem
Cicero in epistolās. Itaq̃ nullas p̃ter q̃ ad
te ad Brutuz dedi litteras. Subintelligūt
nōnulli trāfferendas. verū id nihil refert
dummodo ita construatur.

Dicimus quoq̃. Do penas & supplicia. i.
pacior. Virg. Dabis improbe penas. Do
verba. i. decipio. Terentius in Enucho At
at data mihi Hercle verba sunt. Do fidez
. i. p̃mitto. Habeo tibi fidem. i. credo.

Dedo dis didi tū p̃ dare al tutto z in
seruitutem. Vnde dedito.

Reddo dis didi tū p̃rendere frequēter

huic iungitur ablativus mediante p̄posi-
 tione a l ab. Cicero ī epistolis. quīt⁹ Ser-
 uilius p̄ breues mibi ad te lrās reddidit.
 Restituo is vi tutū p̄stituere Sed
 hoc magis lite cōtestata fit ut videt̄ iudi-
 care. Vulpianus. ff. d̄ v̄boꝝ significatōe
 Credo dis di tū p̄credere.
 Lego gis gi ctum p̄legere
 Debeo es debui tū p̄essere tenuto
 Vt debes mibi cētū aureos neq̄ ūq̄ fere
 addit̄ īfinitum dare. Vel aliud sile veruz
 frequētissime vsurpat̄. Vt patet exēplo
 Ouidius primo Methamor. Sepe pater
 ixit generum mibi filia debes.
 Mutuo as aui atum
 Comodo as aui atum p̄ p̄stare
 Sed mutuamus ea que non restitunt̄ ea
 dem & consistunt pondere numero & mē-
 sura. vt pecunia. vinum. oleuz. piper. cro-
 co vel crocū & silia. Ideoq̄ magis & neu-
 trū videri pōt. Historici vero vti solent
 huiusmodi genere oratiois p̄ passiuū mu-
 tuor̄ q̄le est apd̄ Valeriuꝝ maxīm Roma
 aliunde est mutuata reges. Verū hoc mul-
 ti deponens esse putant. Commodamus
 ea que restitunt̄ eadem. Vt liber. vest-
 is. equus. & alia horum generum

ff. r. v. l. b. l. g. e.

Soluo ~~is~~ ~~ui~~ ~~lutum~~ per pagare vt
ego solui creditori meo pecunias. Quādo
autē dissoluere significat ablatiō post accu-
satiō recipit Virg. i q̄rto Dulces exuue
dum fata deusq̄ sinebant. Accipite hanc
animam neq̄ his exsoluite curis.

Accōmodo ~~as~~ ~~ai~~ ~~atū~~ per acconzate
Virg. Lateriq̄ accōmodat ēsez. Ouidius
i fastis. Accommodare pro commodare
videtur posuisse. Purpura fulgorem pi-
ctis accommodat vuis.

Memoro ~~as~~ ~~ai~~ ~~atum~~ p̄ recordār
o vero per narrare. In qua significatōe
plerumq̄ est. Virg. Musa mibi causas
memora idest narra.

Foenero ~~as~~ ~~ai~~ ~~atum~~ per dare
ad vsura. Defoeneror quemadmodū de
mutuor dicemus in passiuis.

Impartio ~~tis~~ ~~ui~~ ~~tum~~ per dare o
vero dare una parte. Terentius uero ac-
cusatio & ablatiō adiunxit Plurīa salute
Parmenonē summū suū impartit gnato.

Mando ~~as~~ ~~ai~~ ~~atum~~ p̄ cōmitterē
Iuuenalis. Ferre ad nuptam que mittit
adulter que mandat norunt alii.

Cōmēdo ~~as~~ ~~ai~~ ~~atū~~ p̄ recōmēdār
Qñ aut p̄ accusatiō recipit aliū accusa. i3

offi^o p^opositōis. ap^o. Laudare significat.
 Vnde cōmēda^o laudē quādoq^{ue} significat.
 Amico ~~as~~ ~~au~~ ~~atū~~ p^o fare amico
 Consilio ~~as~~ ~~au~~ ~~atū~~ p^o fare amico
 Stacius in iii^o At prior aethides solita
 prece numen amicat.
 Inico ~~as~~ ~~au~~ ~~atū~~ p^o fare inimico
 Mitto ~~is~~ ~~si~~ ~~issum~~ p^o mandare
 Amitto ~~is~~ ~~si~~ ~~issum~~ scriptu³ p^o d^o p^o
 recipe^r Sine d^o vero perdere significat
 Destino ~~as~~ ~~au~~ ~~atum~~ p^o deputare
 Virgilius. in secundo. Et me destinat are
 Iuuenalis in Satira . Ecce iterum desti
 nat hoc monstrum cymbe linic³ magister
 pontifici summo .
 Impono ~~is~~ ~~si~~ ~~itum~~ p^o
 incargare. Vt tu imposuisti graues curas
 mihi. Si autem datiuo duntaxat iungatur
 decipere significat. Iuuenalis. Haud fa
 cile est barbato imponere Regi. Marci
 alis . Callidus imposuit mihi nuper
 caupo rauenne . Cum peterem mulsum
 tradidit ille merum .
 Cōparo ~~as~~ ~~au~~ ~~atū~~ significat eq^{ue}
 parare i^o assimilare Et tūc seruat hāc spe
 ciem. Vt iure quis pōt i^o p^ocept^o Ciceroni
 Quītilanū q^{ue}pare. significat facē cōpatō³
 & q^{ue}si alterum cum altero trutinare Vt

Virgilium cū homero si cōpares nō faci
le uter alterq̃ prestet possis iudicare. Sig
nificat acquirere & tunc etiā hanc ipsam
verboꝝ spēm sequitur. Vt dux frācisc⁹
Fortia summam gloriaꝝ sibi in rebus bel
licis ꝑparauit. Significat emere & tunc
regulam superiorem proxime expositaꝝ
seruat significat constituere. Terentius
in eunucho. Quid igitur faciam non eam
Nunc quidem cuz accersor ultro an poti⁹
ita me cōparem non perpeti meretricum
contumelias. i. constituam. Ideꝝ in Phor
mione Quaz male cōparatū est. i. cōstitu
tū & tūc accusatio dūtaxat plerūq̃ iūgit

Inuideo ~~es di sū~~ ꝑhauere iuidia
Virgili⁹ in Buc. Liber pampimeas inui
dit collibus vmbas. Idem in Ene. Te
ne inqt miserāde puer quum leta venerit
inuidit fortuna mihi Eius passiō vsus est
Orati⁹ in poetria Ego cur acqreꝝ pauca
si possuz iuideor Priscian⁹ aut id verbuz
neutꝝ arbitrat⁹ poetica licentia. Oratiu
passiuo usū affirmat Veteres tñ Inuideo
te & non tibi Vt quanti refert dicebant
Presto. ~~as~~ stitū uł ꝑstātū. i. ꝑcedo
Presto. i. exello. & supo & ꝑstruitur cuz

9
accō vel dtō vī potius abltō. Vt Seruius
ait super illo Virgiliano. Sed motos prest
at componere fluctus. Omnis homines
qui sese student ceteris animantibus prest
are. i. excellere et superare ceteris animā
cia. Stacius in quarto. Thebaidos. Ar
golicasq; habitum prestabo maritas. Et
Quintilianus ait primo Institutionū. Pre
stat tm ingenio alius alium. cōcedo presto
affirmo. Cicero in Pompeiana. Reliquūz
ē ut de felicitate quā de se nemo prestare
potest. i. affirmare. Presto in me recipio.
in hunc modum. Mi voglio quista culpa p
mi. Ego volo prestare hanc culpam. Cice
ro de oratore. Perge vero crasse inquit.
Mutius. Istā enīz culpā q̄ veteres e° psta
bo. Prestare melius esse. Virg. in tercio.
Prestat trinarū metas lustrare pachini.
Indulgeo ~~es si~~ tum per concedere vel
operam dare quadam cum voluptate signi
ficat. Vnde Indulgencia. i. concessio qua
pleriq; p venia abutuntur. Indulgeo luso
filiis meis et Indulgeo Irīs. i. do operam.
Dono ~~as au~~ ~~atum~~ per donare
Hoc construitur etiā cū accusatio et abltō
vt Scipio rē pub. libertate donauit. Vir.
in v°. Segestū. Eneas pstatū mūere donat

Quarta actiuorū spēs conſtruitur
cum duobus acciſ vt doceo diſci
pulos meos bonas litteras

Doceo — es — cui — etum ꝑ inſignare
Peto — is — iui — itum ꝑ demandare.
tam in bonā q̃ in malā ptē . vt pater petat
ſalutē filii et leſus vindictā iimici frequēt
tñ abltō iungit officio prepoſitiōis. vt pe
to libz te uel abſte. Cum vero iungitur ab
latiuo ſignificantī instrumentum ſine pre
poſitione et maxime cum de animatis loq
mur percutere ſignificat. vt in Bucc. Vir.
Malo me galathea petit laſciua puella idē
percutit. Peto te enſe . lancea . gladio .
baculo . idelt percucio. Cum adiungitur no
minibus locorum ire ſignificat . Vt peto
Romanam curiam idelt vado.

Posco — ſciſ — poſcoſi ſine ſupino ꝑ deman
dare coſa debita et honeſta. Vñ reſpoſco
qđ ꝑꝑrie ſignificat rē meā et qđ mihi red
di debet petere. Vt Curius. poſcebat aut
magis q̃ petebat. Varro vero iqt Poſcerē
ē cū aliqd ꝑ merito nro dꝑoſcim⁹ Petere
vero cū aliqd hūiliter z cū ꝑcib⁹ poſtulā⁹

*posco reſpoſco
et Peto*

~~Postulo as aui atuz~~ p domādare cosa iusta. vnde expostulo qđ frequētissime iūgitur ablatiuo mediāte ppositione cuz. & significat cuz querela & p̄cipue apud amicos aliquid requirere. Cicero in epistolis Quererer tecum atq; expostularez nisi vt supra scripsi purgare me tibi hoc tuo tempore quaz accusare te malle. Idez sed tamen significat in tuis lris suspitio qđaz & dubitatio de qua alienū tempus est mihi tecum expostulandum.

Flagito as aui atū p domandare cū īstātia. Quintilianus in p̄cipio institutio num Efflagitasti quotidiano cōuitio. ut li bros quos ad Marcellū meū de institutio ne oratoria īscripserā iā emittere incipiaz Et Cicero pro Quintio. Quāq; hoc causa postulat non tamen flagitat.

Flagito

~~Rogo as aui atum~~ per domandare o per pregare.

~~Oro as aui atum~~ per pregare

~~Exoro as aui atuz~~ p impetrare cū p̄ce

~~Vestio is iui itum~~ per vestire

~~Induo is iui tum~~

Sz h̄o possemū aliquādo r̄perit̄ adiunctum datiuo in hūc modū. Induo mihi vestē Tiriam. Virgil. in. xi. Harum unā Inueni

sup̄mū mest⁹ honorē iduit. Idē ī eodē In
dutosq; iubet trūcos hostib⁹ armis. Quin
tilianus in priō institutōnū oratoriāz de
pedagogis h⁹ apli⁹ aut sint eruditi plane
q̄ primū esse curā uelī aut se nō esse erudi
tos sciāt. Nihil enim est peius his q̄ pau
lulū qd ultra primas lrās progressi falsā
sibi sciencie persuasionem induerunt

Exuo ~~is ui tum~~ per spoliare

Spolio ~~as aui tum~~

Cingo ~~is xi etum~~ per cingere

Accingere uero p̄parare ē & cū accusatō
z datō gstruit. Vir. ī priō illi se p̄de acci

Calcio ~~as aui atum~~ p̄calzare :gūt

Verz hec q̄ adinduēdū exuēdūe & calciā
dū accigēdū ptinet iūgūt aut duob⁹ accu
satīs ut supra scriptū ē aut accusatō z ab
latō ut indui me uestem coccinā uel ueste
coccina

Celo ~~as aui atum~~ p̄ abscondere

Moneo ~~es ui itum~~ p̄ admonire

f. h⁹ etia3 cū accō & gtō ī abltō gstruit
ut moēo te vtutē ī vtutē uī vtute Terēt⁹
ī ādria hēo p̄ illa re illū q⁹ moneam p̄be

Quinta actioz spēs construitur cum
accusatiuo & ablatiua a uī ab medi
ante ut audio lectionem a preceptore

41
Audio ~~is iui itum~~

Exaudio ~~is iui itum~~ p audire

Exaudire idifferēter Virgi. i sexto

Vox quoq; p lucos vulgo exaudita
silentes alibi Audiuit & celi genitor de pte
sinistra Intonuit leuū, Cicero i ope ad He
renniū libro 2°. Nūq; ē pass⁹ pspēct⁹ aut
exauditus esse possit. Interdū audio signi
ficat assentio vī credo S; tūc plezq; ppo
sitā h; negationē Cicero i primo tusciana
rū Neq; homez audi q Ganimedez a diis
raptū. Quītilianus i institutionib⁹ Orato
Neq; audiendi sunt qdaz quoz est albuti⁹
Asculto ~~as au atum~~ per ascoltare
Hoc quoq; dtio iūctū obedire significat.
Terēt⁹ i Andria. Neq; qd agā certuz est
Panphilum ne adiutem an ascultem seni.

Accipio ~~pis epi eptum~~

Excipio ~~pis epi eptum~~ p pigliaŕ

Sumo ~~mis psi ptum~~

Sed accipim⁹ alio dante. Sumimus p nos
Capro docēte. Dicim⁹ etiā rēcipio vī sumo
penas a te. i. facio te pati penas. Vir. i se
cūdo. Iā duduz sumite penas. Et penas
imico fratre recepi.

Abstineo ~~es ui~~ p abstinere Hoc in
terdum cum genitiuo constructur, vñ Ora
tius Abstineo irarum dixit.

Remoueo es vi tum
Ameueo es vi tum per leuare via
Admoueo per d adiūgerē t appōerē sig
nificat. Vñ Boeci⁹ i li° d g solatiōe. Pccō
ri meo manū leuiter admouit. i. apposuit.

Separo as aui atum
Diuido is si sum p Spartire.

Segrego as aui atum
Seduco is xi ctum p seperare

Haurio is si stū. Aquā t vinū a lo

co abduceē pprie significat. Ver⁹ varias
significatiōes p auctoꝝ vsurpatice habet
repiť. aliquñdo ponit p video. Virg. in. x°

Hausit celū mētēq; rcepit. Aliqñ p audio

Idē i iii°. Vocēq; his aurib⁹ hausit. Aliqñ

p vulnero. Vt lat⁹ haurit aptu⁹. Virg. in

iii°. Ei⁹ tñ significatiōe sp est attrahere.

Nam cōtemplando celi vim & varietatē i

nostram cogitatiōem attrahimus. Itidē &

audiendo vocem auribus percipimus &

vulnerado sanguinem educimus. Verum

i hac sinificatione ponit id quod sequitur

pro eo qđ precedit. Precedit enim vuln⁹

& inde haustus sanguis sequitur.

Sexta actiuoꝝ species. Accusatio &
ablatiuo construunt. Vt summ⁹ pon
tifex priuauit multos canonicos bñficiis

Haurio

Priuo as aui atum per priuare

Onero as aui atum p̄ incarcarare

Apud poetas reperies hoc post accusatiuū
recipere datiuum Virgi. Vina bonus que
de inde cadis onerat aēstes.

Exonero as aui atum per descarcare

Leuo as aui atum pcr aliegerire

Cicero in epistolis Leua me igit̄ h° onere

Nutrio is iui itum

Alo is ui altū v̄t alitū p̄ nutrire

Prohibeo es vi tum

Inhibeo es vi tum per vetare

Sed phibemus p⁹ rez inceptaz. Inhibem⁹ • *prohibeo et inhibeo*
ante vt nōnulli volūt. Raro tñ id seruatū
reperitus. Sed non idcirco differētia negli
gēda est. nā in omnibus significatione con
iunctis vsurpatio fieri solet.

Afficio is eci etum per fare

Vt afficio te magno honore. Affecisti me
magno decore z icōmō. Notabis q̄ istrum
tū sp̄ debz pōi ī abltō sñ p̄positiōe licet in
terdū poete addāt p̄positiōz. sed h° rari
īe apd̄ oratores vero vix vnq̄. istrum tūz ē
mediāte quo aliqd fit. vt vberō te flagel
lo. ferio te ēse z nō cū ense. & sic d̄ ceteris
huiōi Anīaduertas quoq̄ posse arbitratu
nō cui volumus v̄bo adiungere ca. um cum

5
p̄positōe quīs p̄pria cōstructiōe eū casū v̄
bū nō admittat. Ouidi⁹ & remedio amoris
Discite sanari p̄ quē didicistis amār p̄ ab il
lo a q̄. idē de tristib⁹. Deq; trib⁹ mōeo si
q̄ ē tibi cura parēt. idē in eodē. Heu mihi
q̄ celeri micuerūt fulmīa flāma, quāt⁹ ab
ethereo p̄sonat axe fragor. Cicero ī epist
olis. De bursa te gaudēr certe scio. Idez in
ope ad. Herēniuz accommō accō mediāte
p̄positiōe adiūxit. Et eas ad inuentiōis ra
tioē accōmodarem⁹. Et Quintilian⁹. Ple
rosq; videas herentes circa singula dixit
rursus gladio cōdito atq; intra vaginā suā
herēt. Datm̄ quoq; licz ex sentētia v̄bis oī
b⁹ accōmodare. vt amo tibi filium. De his
volui vno in loco differere ne sepi⁹ eadē re
peterē. Nec velī tñ derogār q̄busdā v̄bis
q̄ nūq̄ aliter q̄ vno mō cōstructa repiūtur.
Illa in auctōrib⁹ cauebim⁹ diligēter. Nec
que p̄ me tradita sunt exposita sunt tamq̄
generalia & frequentius vsurpata.

P Assiuorū tot sūt spēs quot actiōrū.
Eorū vero cōstructō p̄prie ē rei paci
ēt a p̄te añ p̄ ntm̄ & p⁹ rei agēt p̄ ablati
iū mediāte p̄positione a vī ab vī p̄ datiuū
ut tu aāris a me vī mihi. Notato tñ q̄ ver

ba vocatīa quēadmodū substantīua utrūq;
ntm̄ poscūt Vt uocor petrus Nomīor got
fridus philalites Cicerō dicor Sic suz bo⁹
Casus uero q̄ sequit̄ post primū accusatm̄
in cōstructione actiōz in passiuis v̄bis nō
mutat̄. Vt emī libz decem aureis a biblia
pola. A me empt⁹ ē liber decem aureis a
bibliapola. Et dedi discipulis doct̄inā nō
mediocrē, a me data ē doct̄rīa discipul̄ nō
mediocris. Et docui discipulos meos Itiaz
liguā & nō barbarā Et docti sūt discipuli
mei latinā liguā & nō barbarā. Audiui re
thoricā a mḡro A me audita ē rethorica a
mḡro. Pōtifex priuauit me bñficis. Pri
uat⁹ sū a pōtifice bñficis ī h° v̄bo Iubeo
& itez impero nō seruat̄ casuuz cōmutatio
ex actiuo ī passiuum Lex enim est q̄ nomi
natiu⁹ vtatur ī ablatm̄ p̄cedente p̄positio
ne prim⁹ accusatiu⁹ in nōiatiuum manenti
bus ceteris casibus. Vt Iubeo tibi, h° Tu
iuberis a me hoc. Vir. in. iii°. Haud secus
ac iussi faciūt. Idē in i°. Regēq̄ dedit q̄ fe
dere certo & premere & laxas sciret dare
iussus habenas

Mutuor aris & fenerator aris r̄cipere mu
tuo & foenoro p̄cāt. Vt fenerator suz. x.
auros a frācisco. i. accepi foenor Et sic de

mutuor itelliges. Nec non desunt q deponē
tia affirmant. quorum sententia probabi
lis nec ne sit aliorum sit iudicium

N Eutroꝝ sex sūt spēs. Quazꝝ priā cū
geitio vī abltō cōstruit Vt egeo pe
cuniarum vel pecunus. Hec de calibus qui
postponuntur volo intelligi. quoniā istud
generale ē quod omnia verba personalia
ante se nominatiuū recipiant.

Egeo ges gui bisogno
Indigeo ges gui sñ supio p hauere de
Careo res rui ritū ī callū scdm Prīf
ciauū p mādare. vñ cariturus & cassus. Iu
uēalis caritur⁹ turture magno Virg. ī ii°. .
nūc callū lumine lugent. Idē in. xi°. Nullū
cum victis certamē & ether cassis. Sed h⁹
verbum careo solum ablatiuo iungitur vt
careo pecunus non pecuniarum

Quāqꝫ Serui⁹ genitio quoqꝫ addit sup illo
Virgiliāo. Atqꝫ animuz pictura piscit ma
ni aut quia caret corporum que imitatur
plenitudinem. aut qā nullius est utilitatis.
Abūdo as auī atū p abūdare qđ itidē
ablatio & nō gtō iūgitur. Vt habundo pe
cunus. pōt tñ habere dtm si retrorsum or
dines oratiōz. vbi enī dicem⁹ pecunus di
cemus pecunie Vbi vero ego dicem⁹ mihi

Dicem⁹ ergo sic pecunie habundant mibi.
 Ecūda neutroꝝ spēs dō iungit. Vt
 pmo frāsisco stortie pīcipi gratissimo
 Seruo is ui tum
 Inseruo uis ui tū pseruire :
 Dicem⁹ z īseruo lris. i. do operā lris. Va
 lerius. li°. i°. c° de miracul. At qm̄ ad ex
 terna trāsgressi sum⁹ qdā Athēis Vir eru
 ditissim⁹ cū ictū lapidis capitis excepisset
 cetera memoria tenatius retinēs litteraz
 tātūmodo. pīcipue īseruiuerat oblitus est.
 Volunt etiam nonnulli seruire esse minorꝝ.
 vī seruoꝝ. Inseruire amicorū vel parium
 Obedio is iui itum
 Obtēpero as aui atum p obedire
 Pareo es rui sine supino
 Parco cis pepsi ī parsi parsū p pdo
 nare. p cōseruare & lassare stare vt. Cesar
 facile fontib⁹ parcebat Et parco pecuniis
 .i. cōseruo pecunias more vetusto. & q p
 cit baculo odit filiū suū. i. baculū missū fa
 cit Sꝫ recte īcipiētib⁹ forme in hac vltima
 significatione repitur. Nā parco fontibus
 si nō punio & missos facio. parco pecuniis
 si non distribuo & dispergo eas.
 Ignosco autē q ab actio vbo venit admit
 tit etiā accusatm̄. Vt de⁹ ignoscit peccata

cōfītētib⁹ recte & penitētiā suscipientib⁹
Suadeo es si sū p̄confortare
Disuadeo es si sū p̄disconfortare
Persuadeo es si sūz īduere ad crederē
Verū hec actm̄ r̄cipiūt vt suađo tibi hōest
Fauo es ui fautū atēm
Aspiro as aui atū p̄ fouere giare
Virg. Aspirat primo fortuna labori
Consulo lis lui Itum p̄ dare 9sighio
Et tūc cū accō & dtō cōstruit ut 9sulo tibi
vtutem. Significat etia3 petere cōsiliuz vī
interrogare & tūc cōstruit cū duob⁹ accu
satīs. Macrobi⁹ tñ. Cōsulo te boni dixit.
Et Seneca ī eplis. Si vero exiguū erit & an
gustū quo possit vita p̄duci id boni cōsulet
Significat fauere vī puidere & tūc datm̄
tātummō recipit. Vt cōsulenduz ē rei pub
lice. Ouidius heroidum. Sed bñ consuluit
casto de⁹ equus amorī. Versa ē in cineres
sopite troia viro. i. fauit z prouidit
Vaco as aui atū dare operā significat
vt vaco lectiōib⁹ phīe fcat carere vel va
cuuz esse & tunc construitur cū ablatiō vt
locul⁹ me⁹ vacat pecunus. i. caret ī vacu⁹
est. Quādo vero fit impersonale quomodo
vsurpetur suo loco patebit
Studeo es dui sine supino p̄ studiare

Profuz des pfui p iouare & fare prode
 Proficio vero facit pfeci & pfectū. p h°
 pelrūq; poit absolute vī cū casu mediāte
 ppositiōe. vt pfeci ī studiis huānitatis.

• Ercia neutrorum species accusatiūo
 iungitur. Vt mei villici quotidie arant cē
 tum iugera terre.

Aro as aui atū per arrare

Semino as aui atū

Sero is seui fatū p seminare

Quod serui fertuz apud veteres faciebat

Insero ris rui insertum per misticare •

Sed cum de arbore loquimur inseui īsitum
 facit. Virgilius. in Georgicis. Mutataq;
 insita mala ferre pirum.

Consero is eui sitū p plantare

Ouidi⁹ heroidū. Popule viue pcor q cōli

ta ī mergie ripe. Vir. ī Buc. En q̄s cōseui

m⁹ agros. Significat etiā ordinār & 9 mis

cere Tūc fcit pteritū 9serui z supim 9ser

tū. Ouidi⁹ heroidū Pēitet z lateri cōseui

Trituro as aui atū p triturare īsse lat⁹

Bibo bis bi bibitum

Poto as aui atum p beuere

Potisso as aui atum

Quod alii potisso a poto as. Vex vt Pri
 cian⁹ ait grecū ē. & dicit pitisso p pitizo.

Ventilo as aui atum p vētulare
Dicim⁹ etiā ego ventulo multum dñi mei
flabello, i. vēto afficio. Quare actiuū signi-
ficatiōe & neutz voce dici potest cum ra-
cit transitionem per accusatiuuz in animal
rationale & careat passiuo in or.

Coquo quis xi ctum
Cōcoquo qs xi ctum p cocere & fā
digestione. Digerere autem rarissime i ea
significatione reperitur

Sitio tis tui tū p haueſ sete refame
Esurio is sñ pterito z supio p haue
Fameo aut & famelico latina non sunt nisi
apud Vguitionē & Catholiconē ac eoruz
imitationes i qbus nō min⁹ barbarie q̄ la-
tinitatē repit vt. Cicotrigonizo Ligonizo
repudulo.

Varta neutroz spēs q̄struit euz ab-
latio sine p̄positiōe i cū accō officio
p̄positiōis quāq̄ hoc ē i reliqs. Vt superi⁹
expositū ē q̄ oīa verba p̄positiōis officio
alios quaz p̄prios casus assumere possunt
Gaudeo des gaudis suz p allegrare
Mereo es sñ pterito & supio p attri-
stā. & scribit p diptōgō oe in priā illaba
ut varro d̄ idagine. ligue latie lētīr videt.
Si aut, sñ diptōgō scribat fūificat mereri

& habz p̄teritū merui & cū accō 9struit.
 Vt virt⁹ tua magna p̄mia meret. ponit p
 milito as. Ouidi⁹ de fastis. Dux mihi ce
 sar erat sub quo meruisse tribun⁹. Glorior
 officio p̄fuit ille meo. Lucan⁹ eremerēt p
 uo. Staci⁹ thebaidos tercio. Nā hii tibi so
 lū āphiare merēt. Et tūc pōt recipe abla
 tiuū significāte p̄ciū. De dtō aut iā dictū ē
 quo pacto pōt omnib⁹ v̄bis applicari.

Doleo es lui tum p̄ dolere se hoc
 cum datiuo etia3 cōstruitur Vt dolet mihi
 caput quemadmodum doleo caput. Sed
 hoc figurate dicitur.

Caleo es lui suz sup̄io & p vnū L
 p̄essere caldo. Nā p duplex ll callidū & as
 tutū eē significat & recipit actm̄ vt aput
 Parsium Dicenda tacendaq; calles. i. calli
 dus & astutus es in dicendis tacendisq;.

Frigeo	es	xi	
Nigreo	es	vi	iulmo
Caneo	es	vi	suz supino & alia hui
Albeo	es	vi	p̄pe calidū. frigiduz
Rubeo	es	vi	pallidū. nigz. rubz
Candeo	es	vi	canentem

cādidū & albū eē p̄cāt Abusiue vero etia3
 p̄fio exponūt. vt rubeo ruber suz ī ruber
 fio. In sco vero ab his v̄ducta fieri signifi

cāt. vt Palleſco fio pallidus. Caleſco fio
calidus & ſic de ceteris.

Vita neutroꝝ ſpēs iūgiť abltio offi
tio p̄poſitiois a uť ab rei agentis. vt
vapulo magiſtro.

Vapulo as aui atū p̄eſſer battuto
Exulo as aui atū p̄eſſer ſbandito
Et pōt habere alteꝝ abltm cū p̄poſitione
Vt exulo a Senatore uť ab urbe Roma.
Nubo bis p̄ſi ptum p̄eſſer maritato
Hoc datīꝝ quoq; p̄ abltm poſci. vt mea
ſoror nupſit ame cuidā ciui Mediolanenſi
Veneo es iui uenū p̄eſſer vēduto
Et hoc pōt admittere dtīm. vt frigie ueſt
es venierunt mihi a mercatoꝝ Veneto de
cem milibus aureoꝝ.

Liceo es cui citū p̄eſſere app̄ciato
Significat etiā eſſere licito. & in hac ſigni
ficatōe non r̄p̄itur niſi in terciis perſonis

Exta verboꝝ ſpēs absolute cōſtrui
tur. Poſteſt tamen habere caſum officio p̄
poſitionis.

Eo is iui itum

Vado is ſi ſum per andare

Ambulo as ui tum

Pergo aut in re incepta p̄ſeuerare potius

significat habz aut pteritū prexi z supinū
 Incedo is issi ium p audare pfect
 um Quod Serui nobiliū eē psonaz uult
 usus tñ plezqz repit icōtrariuz Valerius
 maxim⁹ in pñcipio primi libri. Nec mihi
 cūcta cōplectēdi cupido incessit. i. uenis
 Volo as aui atum p uolare
 Dormio is iui itum per dormire
 Et hoc cū suo deriuatiuo recipit accusatiuū
 Terenti⁹ in. Adelphis. Interea in āgulo a
 liquo abeā atqz edormiscā hoc uilli z ideo
 aliq uolūt trāitū esse. Significat aut dor
 miendo concoquere
 Vigilo as aui atum per uigilare
 Lacio es cui sine supino p iacere
 Viuo i xi ctum per uiuere

Sed hoc recipit accusatū cū significat imi
 tationem, ut Viuo regem. i. regis more.
 Vnde. Iuuenalis & bachanalia uiuūt. Vi
 uēdo imitatur quāqz alii bachanalia p bac
 hinaliter exponunt

Sono as ui tum per sonare
 Repit cū accusatiō. Vir. i primo Nec nox
 hominē sonat Ceterz tunc iudicare signifi
 cat. Aliqn iūgitur ablatiuo significati in

Instrumentū vt cythara crinit⁹ yopas psonat
aurata, vñ si deē vlgare. Arion sonaua mī
to bñ. Io Leuto. Latīe dices Arion sona
bat q̄ optīe cytara. uel dicas per pulso qd̄
actīm est. Sed anīaduerte q̄ in huiōdi vul
garī. Da petro e stata sonata la campana
Neq̄q̄ dices p sono. sed ppulso. nō enī ī usu
est Me uel ppter me lonuit cāpana. Sed
a me pulsata ē cāpana. & sic pulsata ē deci
ma hora Neq̄ cures si cāpana & non hora
pulsē. Quippe gramatic⁹ cōsiderat obru
tatē & latinitatē & nō ueritatē. Virgi. Iā
q̄ eadē digite. Iam pectine pulsat eburno.
eadē res. Itē nec dices Io ho curso uno
cauallo. Me ut ppr̄ me currit un⁹ equus
Ses feci currere unū equū. uel agitaui. vñ
agitator equorū apud uirgilium.
Illa q̄ neutropassiuā a recentioribb⁹ & a
Pristiano appelllantur sunt hec.
Audeo ausus sum diffido.
Fido fīsus sum. & ei⁹ oposita ofido &.
Soleo solit⁹ sum. uel solui scdm Salustium
in secūdo historiaz. Neq̄ subsidis uti sol
uerant compositis.
Gaudeo gauisus sum
Fio factus sum
Audeo cū actō ī īfinitio q̄struit ut audeo

grande facinus & audeo inuadere herculeos viros.

Fido & composita datum postulant. Vt Seruius et Priscianus docent. Vt afflictis confidere rebus ausus est enneas. Et cum iam diffideret armis. Dardanide. Quamquam Vir. Geor. ait. fidentemq; fuga partum versisq; sagittis. adiungens ablatiuus huic participio fidens. Si detur tale vulgare. Te fido li mei secreti. Non potest fieri per fido secundum verum lingue latine usum dicetur ergo per credo quo oratores in hac sententia frequentissime vtuntur. Credo tibi secreta mea. Et item per hoc verbum commicto

Soleo sp infinitiuo adiungitur Gaudeo ut superius. Fio cum ablatiuo a vi ab mediante constructur. Reliquum est ut notemus quidam verba que singularem quandam constructionem habent ut in auctoribus frequentissime reperiuntur Oleo es Volo olis oliui vel oleui olitum vel oletum. & bene et graue

Redoleo es. olere significat ut tue vestes olent castoreum et mee nause. Quare veteres consueuerunt sepe aliquid addere ad discretionem. Vir. Et graue olens auerni et alibi bene oletis aneti. Quas particulas ad redoleo adiungi me legisse non memini

Sed hoc quidem plerumque in bonam partem assumitur
Ovidius tamen de remedio in significatiōe gra-
uis odoris usurpauit. Ista tua redolēt phri-
neu medicamina mensas. Cōstruit autē cum
accusatiō ut patet eo ipso exemplo. Ovidius
et Iuuenalis. At huius qui pallidus affertur
misero tibi caulis olebit laternam. Cōstru-
itur etiam cum ablatiōe. Virgilius, redolentque
thimo fragrantia mella.

Sapio is ui per diuersas sillabas vel iui vel
sapui per sincopam sapitū per esse sapio. Et tūc
absolutū est. Vnde sapiens vir bonus dicitur
Significat habere saporē gratū & tūc cum
datiō cōstruitur. Vt sic bonus maturi sapiunt
mibi. Significat habere saporē alicuius certe
rei. Vt hec epule propter modum sapiunt mibi
salē. Marcialis. Nam quicumque focum nec furnum
caseus omne. Sed vel ab re se cum bibit ipse sa-
pit Idem Non per optima nominatur bibulam
quod sapit acticosque flores
differo differes distuli dilatus per
habere diffrentia. Construitur cum ablatiōe
a uel ab mediante ut. Aristotiles a plato-
ne in ideis differt

Significat splongare & tūc vult accipere cum
altero actiō officio propositiōis ut differa
Nasonis lectionem usque in crastinam diem

Dissto as stiti stitū uī statū scōm ue
 terē vsū docēte Pristiano pessere distāte
 Construit cū abltio officio ppositiōis a uī
 ab. et accō uī altero abltō absq ppositiōe
 Vt Mediolanum ab urbe Roma distat q̄
 dringenta milia. vel quadringentis milib⁹
 Ouidi⁹ de tristib⁹. Sulmo mihi patira est
 gelidis vberrimis ūdis. Milia qui noues
 q̄ distat ab urbe decē. Quītilian⁹ li° v°.
 institutionū. Quid distet hec causa a ceteris
 q̄ i potestātē victoris uenirent. Et signifi
 cat in huiusmodi oratione differre.
 Lateo es tui sine supino docēte Prisci
 ano. Et si latito a supino deductū repitur.
 Ouidi. de tristib⁹. Tres pcul obscura lati
 tantes parte uidebis Cōstruit aut cū dtio
 vī accō. Vir. 1° Ene. Nec latuere doli fra
 trem Iunonis et ire. Vt lucanus Tu mihi
 causa lates.
 Caueo es ui cautū p guardare diligente
 mente che alteri nō offēda. Vñ caut⁹ dici
 tur. uī significat aīmaduertere sīpliciter.
 h° licz passiuo i or careat magis tñ actīm
 ē q̄a facit trāsitione i aīmal rōnale p accu
 satīm. Vt caueo inimicū. Dicimus etiam ca
 ueo ab inimico. Sed h° ratōne ppositionis
 quēadmodū in reliquis. ut notatuz est. Et

Ouidi⁹. Methamor. Nais ab hui⁹ tacuit
 datuum vero more aliorum recipit. Lic⁹
 frequentius. Vt caue tibi ab inimicis.
 Valeo es lui itū. Cui⁹ participio valitu
 rus. Cicero vsus est p stare gagliardo et
 forte. Vnde validus. i. fortis. Et tūc ē ab
 solutū qñ vero rferē ad pciū plezq cū ac
 cusatio iūgi putāt quoz opinio. Varrōis
 auctoritate cōfirmari pōt exponēs enī de
 narios et quinarior ita iqt. Denarii qđ de
 nos eris valebāt quinariorq quinos.
 Quedā sūt vba exēpte actioīs a Prisciāo
 appellata qđ eoz significacio soli Ioui cō
 petat z hīc ē qđ nō nisi terciā personā hñt
 vsu frequenti nisi fortassis a Poetis imple
 dens loqui inducatur
 Pluit pluebat pluit
 Tonat tonabat tonuit
 Fulgurat fulgurabat fulgurauit
 Ningit nungebat ninxit
 Fulminat fulminabat fulminauit
 Serenat serenabat sernauit
 Et sic alia gnīs eiusdē p eoz supposito. ut
 sic dixerim plerūq itelligit de⁹ plerumq
 autem dico quoniā pluo aliquñ habet pro
 supposito nomē materie. Vt sic dicā aque

pluunt et post se abltm quoq; interdū acci-
pit. Livi⁹ ab urbe cōditā Pluisse lapidib⁹
et sanguine dixit. Similiter Valeri⁹ de mi-
raculis. Sati⁹ ī vii°. Thebaydos. Stridē
tia fūda saxa pluunt. Volucres imitantur
fulgura glandes.

S Vm uerbū substantiuū multifariā cō-
struit. Aliqn̄ enī utrīq; n̄m̄ habet.
vt dux Mediolāi Frācis⁹ sfortia est prin-
ceps munificētissim⁹. Aliqn̄ n̄m̄ et geit̄m̄
post. vt galia cisalpina est magnaz viriū.
Aliqn̄ datiuo iungitur z tunc plerūq; pro
habeo exponitur. ut sunt mihi pecunie. i.
habeo pecunias. Interdū habz duos dt̄os
haud īelegāter. vt uirt⁹ ē mihi carior et
tu es mihi cure. Aliqn̄ refertur ad p̄ciū z
tūc tā cū genitiuo q̄ cū abltō construit vt
superius exposuim⁹. Dicitur etiā hercules
fuit magna uirtute et magne uirtutis cum
uero dixim⁹ fui apud forū ut ī foro h° est
officio p̄positionis. Ponitur etiam absolu-
te. ut Deus semper fuit. est. et erit.

Nter suz quīq; modis construit. Et q̄
tuor significatioēs habz. Construit
cū dt̄o et tūc significat p̄ntez esse. ut hodi-
e īter fui orōni Ciceronis. Significat utili-
tatē & tūc cōstruit cum genitiuo omnium

Sum es fm.

casualium preterquam cū gtīs quinque p
nominum. loco quorum vtimur Mea. tua.
sua. nostra et. vestra. Vt sermo tuus īter
est mea .i. in vtilitate mea. Componitur
enim ex in et re idest vtilitate interposita
T. littera et facta transpositione. R. in. E
et E in. R. causa melioris hiatus et sum ut
ait Priscianus. Et hec est causa quare cum
feminino genere potius quam cū masculī
no ī neutro eorum pronomīnū iungatur.
Vt cōsuetudo tua interest mea .i. in re hoc
est vtilitate mea. Significat distantiam et
tūc cōstruit cū abltō a ī ab pcedēte. et accō
mediante ad. Vt ab vrbe Roma ad vrbez
Mediolanum intersunt trecenta milia Sig
nificat differentiaz et tunc cōstruit cū accīs
mediante inter. vt inter. Reinerum et Pe
trum plurimū īterest In hac quoq; signi
ficatione cōstruitur aliquñ cū abltō medi
ante prepositione tacita uel expressa. Te
rentius. Stulto intelligis quid interest. Ce
terum in hac significatione aduerbia loco
nominum habet. Vt multum. parum. Satē
nimium et alia huius generis.

Emini cū gtō uī accō iungitur. Vir.
in quarto Ene. Nunquam regina ne
gabo promeritā nec me īnisse pigebi elisse

Idem in primo. Ene. Forſan & hec olim
meminiſſe iuuabit. Sed cū genitiuo plerūq;
mentionē facere ſignificat. Vt. Cicero me
minit virtutis. i. mentionem facit

• **O**mnine verbum eſt qđ in or termi
atū taz actiōz qđ paſſionez ſignificat
Vt largior tibi veſtem & veſtis largit̃ a
me tibi. Verba comunia tā actiōe qđ paſſiōe
p varietate vulgaris cōſtruūtur. Seruāt
tamen ſemp paſſiuam liſteraturam
Largior iris tuſſuz p donar̃ o vero eſ
ſere donato. Qđ in ſignificatiōe actiōis poſt
ſe accuſatm̃ uel datiuū admittit in ſignifica
tione vero actiōis mutatur caſus. Vt admo
nituz eſt in uerbis paſſiuis. Idem fieri po
teſt in omnibus uerbis communibus in ca
ſum mutatione quod fit in paſſiuis
Experior iris expertuſſum p prouar̃
& eſſere prouato hoc cōſtruitur ſicut amo
& amor
Itē veneror aris atuſſum p honorare
& eſſere honorato Item
Moror aris atq; lū p detener̃ & eſſer̃
detenuto ī mora poſit̃ ecia absolute īterdū
Aut ſignificat exſpectare p hoc rarius Vir
ī iiii°. quid fādo ſurgētes demoro auctros

Terentius in Andria. Quid te multis mo-
ror. i. in moram detineo

Osculor aris atussum per bazar & ef-
sere bassato

Hortor aris atussum p confortare &
essere confortato. Sed hoc recipit accm of-
ficio ppositionis Vt adhorte te ad lras

Amplector ceteris plexus suz p abrac-
cia & essere abbracciato. Verz hoc pristi-
ani sententia depones & no comune. Licet

pticipiu pteriti i vtraq significatiõe rperi-
atur qd nihilominus i qbusda aliis depo-
nentium uerborum participio fit

Criminor aris atussum per in culpate
& essere in culpato

Interpretor aris atussum p interpre-
tare et essere interpretato

Hospitor aris atus sum p receuere et
essere receuto i casa et ppe iure amicitie

Epones vbum est qd in or terminatum
no ab actio ueniens ut actionez ut passi-
onem significat. Deponetiū sex sunt spēs.
quarz prima conſtruitur cum datiuo. Vt
deus ſemper auxiliat iuſtis z ſanctis uiris

Auxilior aris atus sum

Opitulator aris atus sum

Patrocinor aris atussum
 Sed auxiliior te quēadmodū tibi dicimus
 Ut docet pristinianus ī libro viii^o. de vrbis
 Suffragor aris atussum proprie signifi-
 cat sentētiaz & vocē. Ut vulgo loqr alteri
 • p dignitate adipiscenda p̄stare & suffragi-
 um vox ip̄a que prestatur
 Adminiculator aris atussum per subue-
 nire
 Morigeror aris atussum per fare ad
 modo de altri
 Blandior iris itussum
 Adulor aris atussum per losungare
 Dicimus etiā adulo te quēadmodū adulor
 te. Valerius maximus. Si dyonisiuz adula-
 res ista non esses. Si ista esse velles dyoni-
 sium non adulares
 Obsequor eris cutussum per obedire
 Assentior iris titussum per cōsentire
 Recipit etiam accusatiuum
 Assentor aris atussum p eodē sed pprie
 malum sonat quēadmodū adulor Vnde as-
 sentatores & adulatores
 Medicor aris atussum per medicare
 Medeor eris sñ p̄terito z sup̄io p eodē
 Medico quoq; dicit̄ & tā actio q̄ dtō iūgi-
 tur. Vir. ī Geor. Semina vidi egdem mul

tos medicare ferētes. Idē ī viii^o Ene. Sed
nū Dardanide medicā cuspīdis ictū eualu
it. Terētī⁹ ī Phor. Quas cum res aduer
se sint min⁹ mederi possis. Dices ergo me
dicatū suz egrotis vī egrotos. Nā p mede
or fieri non potest. Nec dicas ut quidā im
peritissimi cōfugiēdū esse ad infinitiūz &
verbum sum in eodē tpe. Me mederi fuit
egrotis dicentes Barbara hec omnino est
oratio cū nec hec nec alia huic sit is nunq̃
apud bonos auctores r̃pta fuerit. Nec h⁹
cemoī cōpositio. Nec si recte excutias vul
gari respōdet. Idē dices de hac oratiōe &
ceteris similibus. Io so statō constricto an
dare ad corte non potest fieri p vrgeo Di
ces suz coact⁹ ad curiā ire. Et petui curiā
iuit⁹. Inuior & gtrarior ex eadē officina
ex ppmta ṽba apd latīos nō r̃piūt. Dices
ergo Petro me ha iniuriato. Petrus fecit
vī itulit mihi iniuriā uel affecit me iniuria
uel fuit mihi iniurius

Aduersor aris atū suz p d scriptū cōtrari
um esse p̃cat. Auerfor aut s̃n d cuz actio cō
struitur & amouere ab oculis & quasi ab
hominari significat. Ouidius de falsis Of
ficito. p leuem non aduersatus honor. Huic
tibi deuoto numine dexter ades. Virg.

ivi°. Illa sole fixos oculos averſa tenebat

Ecunda deponentium ſpecies conſt
ruitur cum accuſatiuo. Vt aggreſſus
ſum inimicos meos.

Aggredior eris ſus ſuꝝ ꝑ aſſallire
et commenſare.

Adorior riris ortus ſum pro eodem

Sequor eris cutus ſum ꝑ ſequere

Insequor eris cutus ſuꝝ ꝑ ſequetare

ī malam ꝑtem. Et inſeqtur ꝑ īde ſequitur

Et Vir. et Quītili. dixit Virgi. inſeqtur cla

morꝝ virū ſtridorꝝ rudentū. Quintilian⁹

Audiſtis q̄ antea dicta ſunt. accipite nunc

que īſequunt̄. Ideꝝ in eodem. Sanus bibit

ſtatim. Liur at timor conſeſtim eſt inſe

cutus .i. inſeſecutus.

Perſequor eris cutus ſuꝝ ꝑ ſequitare

Quādo d̄ animatis loquimur. quādo vero

de rebus īanimatis. tunc ſignificat ad fiēꝝ

uſꝝ ꝑ ſeq. Nonnunq̄ etiam de animantibus

loquentes attingere ꝑ hoc verbum ſig

nificamus. Cicero in. Epistoſis. Conſidera

nunc viciffim tuꝝ non modo ibi non fuiſti

ubi me quaz primum videre poſſes ſed eo

diſceſſiſti quo ego te ne ꝑſequi quidem

poſſem triginta diebus

Prosequor eris tus sum psequitare
 Sz h^o querit ablatm significantē effectuz
 rei post accm. ut psequor te benivolentia
 odio. auxilio. lancea. Cicero in epistolis.
 Neq; enī tristi⁹ dicere quicq; debes cadere
 q̄ tu ipe omnibus optimis prosequeris.
 Consequor eris cutus sum p acqstare
 Aisequor eris cutus sum pro eodem
 Solor aris atus sum
 Consolor aris atus sum pconsolare
 Ut stultus est qui matrem in ipso funere
 nati solatur Et nota quod si detur hoc vul
 gare. Io me cōsulo de li mei infortuni. Di
 ces ego solor in fortuna mea. Virgilius. i
 primo. Hoc equidem occasum Troie tri
 stisq; ruinas solabor. Fatis contraria fati
 rependens. i. Solando me equo animo fe
 rebam tristes ruinas et occasum troie.
 Moderor aris atus sum p moderare
 Aliqn̄ assumit datiuū. Lucan⁹ i ix^o. Side
 ribus quoq; fugā moderanter olympi. Sa
 lusti⁹ in catilinario. Fortuna cuius libido
 gentibus moderatur.
 Populor aris atus sum p guastare
 Dicitur etiā populo ut apd Vir. Populat
 q; i gentē fanis aceruū. Prisci uero h^o et si
 milia apd vetustos i vlu fuisse affirmat q̄si

inuens nō esse a posteriorib⁹ vsurpanda

Cicero tamen his frequentissime vtitur.

Metior iris mensus sum permensu
rare et per vagare. Vt niensum totum
mare idest peruagatus

Mereor reris ritus sū p meritare. Vt
qd meritus es. Crucē. Apud Terentium.
Quāq̃ nō desunt gramatice princeps qui
hoc poti⁹ hoc uerbi mereo esse putāt quā
mereor.

Stipulor aris atus sū pdemādare. Iuue
nalis Quātū uis stipulare. Et protinus ac
cipe quod do. Vt toties illū pater audiat
Dicim⁹ etia⁹ stipulor abste p iterrogo te
Suetoni⁹ passua ī ea significatōe eo ē vsq̃
In iii°. pretoꝝ. Rumor quoq̃ viginti an
norum stipulari non potest.

Recordor aris atus sum

Reminiscor eris car⁹ supio p recordare

Obluiscor eris oblitus sū p dismeticare

Hec sepe gtis adiunguntur vt recordor ī
obluiscor iniuriam vel iniurie.

Venor aris atus sū per catzare

Aucupor aris atus sū per ocellare

Arbitror aris atus sū p pensare credeṛ

et iudicaṛ. Vnde arbitror iudex arbitrio

utriusq̃ patris electus vel acceputus

Aspernor aris atq; sum p̄dispretzare.
 Prestolor aris atq; suz p̄aspectare. hoc
 cū dtio etiā cōstruit. Cicero i^o iuectiuaz
 Qui tibi ad forū aureliū p̄stolarentur.
 Exordio iris exorsus sū p̄fare p̄cipio
 Ordior iris orsus sum p̄ordinare
 Overo principiare la tela.
 Iaculor aris atq; sū p̄lanczare
 Dignor aris atq; sū p̄estimare. Ouero
 fare digno. Virg. in primo, Haud tali me
 dignor honore.
 Dedignor aris atq; sū p̄ nō estiāre oue
 ro p̄ nō dignare. Virg. iiii^o. Quos ego iā to
 ties sū dignata maritos. Hec duo postreā
 poscūt etiā abltm̄ p̄ accm̄. vt patet exēpt
 Miserior aris atq; sū p̄hauer̄ misericor
 dia, naz miserior cū gtio magis cōstruitur
 Ercia spēs deponentiū cū abltō sine
 p̄positiōe cōstruit. Vt miles vtiē ar
 Vtor ris p̄vsare. mis
 Et fit pprie grā alteri⁹ rei q̄ speram⁹ ex
 alteri⁹ vsu n̄ ḡsecururos. Vtimur armis
 ut gloria et dominis vti frui valeamus.
 Fruor eris fructus sū p̄ pigliare delectā
 tōne et voluptate. vt fruor catu. i. delect
 ationem voluptatemq; p̄cipio. Nec dicas
 fretus sum est enim nomen.

Vescor sceris sine p̄terito & supino p̄
mangare. vt Minotaur⁹ in Labyr̄ito car
nibus humanis vescebatur

Potior tiris potitussuz p̄ hauer̄ t̄ vt alii
volūt p̄ vsare sed hoc p̄ quā raro. Nō nū
quā iūgit̄ gtio & accio. Cui⁹ rei imitatio
nē non cēleo pueris assumēdā. Cicero ī se
cūdo Inuectiuaꝝ. Reꝝ potiri nolūt. Te
renti⁹ in adel. Ille alter sine labor̄ patrie
potit̄ commoda. i. h3. Virg. ī pr̄io Egressi
optata troes potiūt̄ harena Ver̄ hic ma
gis pro eo quod est fruor ponit̄. Ego aut̄
de pprio vsu magisq̄ de vsupatione me fu
isse locutū intelligi volo. Naz illa q̄ sunt p̄
pinqua significatione solent ab auctorib⁹
vsurpari

Fungor eris fūctussum pprie ad ma
gistratus & officia reliqua refer̄. Vt fū
gor pratura legatiōe. offitio delegato mu
nere iudicis. i. exerceo. Vñ defūct⁹. i. q̄
officio vite fūctus est. i. absoluit quod de
aliis etiā reb⁹ dicit̄. Virg. O tādē magnis
pelagi defūcte periculis id est qui absolui
sti & finiuisti pericula maris

Varta deponētū spēs abltio iūgit̄
sn̄ p̄positione t̄ accio offitio prepos
ionis propter uel ob ut letor honestis

viris, propter honestos viros

Letor aris atus sū p allegrarse sed letamur cū leticiā p micti⁹ & gaude⁹ īteri⁹
Contentor aris atus sū p contentarse.
Vt sum paruo contentus Virg. in quīto.
Nec coītes uolucris cōtēta uicere cursu Oc
cupat egressas q̄libet añ rates. De h⁹ tñ
uerbo non nisi contentus ī usu remansit ut
ait valla

Gratulor aris atus sū p allegrarse sed
hoc significat magis uerbo ostēdere letiti
a3 q̄ reuera letari. Ouidi⁹ Heroydū. Gra
tulor oetholiā titul⁹ accedere nostris. Ali
qn significat gracias agere teste Prisciāo
qđ affranū ī Cirenario auctoritate cōpro
batur. Sexte frater mi salue cū salu⁹ veīs
meliusq̄ ē gratulor diis. i. gracias ago.

Glorior aris atus sū p gloriarse

Indignor aris atus sū p indignarse

Stomachor aris atus sū p disdignare

& abhominare. Vex hec duo posteriora
sepe accō etiā sine ppositione adiungunt̃.

Vt stomachor tā insolētē audaciā hominū

Vita deponētū spēs iūgit̃ abltō cū
a ī ab alia ppositiōe secessum a loco signifi
cāte. Vt e ex de p usurpatione verboruz

Orior eris vñ oriris ortus sum
 Hascor sceris natus suz p nascere
 Renascor sceris renat⁹ suz p renascere.
 Participia vero eorū vborū in r⁹ termina-
 ta irregulariter fiūt. si oritur⁹ nasciturus
 & renascitur⁹. quasi ab oritu nascitu & re-
 nascitu que in vsu nullo pacto reperiūtur.
 Patior teris s⁹ sū p pate⁹ rivez h⁹ r̄cipit
 etiā accusatiuū. Vt patior verbera a ma-
 gistro. Vnde perpetior. i. valde patior.

Exta deponētū spēs abltō ī accō iū-
 gatur mediante prepositione.

Altercor aris atus suz. p cōtendere.
 Ter. Alterco more veterū qui pleraq; sic
 pferebant, dixit vt cū patre altricasti du-
 dum labor eris lapsus sum p transcurrere.
 Vt labere nymp̄ha polo, aliquñ cadere &
 iuriāz trahere p̄cat. Virg. 11°. Ene. Labi-
 tur ifelix. Hinc lubric⁹ p̄scis q; facile labi-
 tur, & lubric⁹ locus p quem q; facile labi-
 tur. Labo vero neutz semper significat
 trahere iniuriam & cadere. vt labat arie
 te crebro. Inde labasco. Ter. labascit vno
 verbo victus.

Tum̄tuor aris atus sū p fare rumore
 Auguror aris atus sum
 Auspikor aris atus sum

Ariolor aris tus suz p fare li auguri
Ominor aris atus sum
Ominor tamē plerūq; ī maluz sonat. Verū
hec oīa auguratiōez significātia sepe actm
admittūt Augurior vero aliquñ idē ē quod
credo & recipit accm. Ouidi⁹ heroidum.
Protin⁹ illa deos auguror esse meos. Sed
reuera augurari nihil aliud ē q̃ p signa qdā
animum coniecturā & credulitatem capere
Cachinor aris at⁹ suz p ridere dissoluta
mente. Vnde Cachinus dissolutus risus.
Grador eris ī iris gressus suz p ādar
Benemerior eris ritus sum
Promereor eris ritus suz idest. cōfe
ro bñficiū inte quo mereor premium hoc
ablatiuo mediante de iungitur.
Grassor aris atus suz p assallire cū im
petu. & est pprie latronū. In grassatores
Rulpor aris atus suz p rulpare

DE. VERBIS. Impsonalibus
IMPERSONALE v̄bū ē qđ nec
certos numeros nec psonas hz Et sp
poscit aliquos. Vt discipuloz interest ob
tēpare m̄grō & mores pariter cuz lrīs ad
discere. Impsonale v̄bū duplex ē. Actiue
vocis atq; passiue actiue vocis fit ex t̄cis p

sonis. tā actiōz q̃ neutroꝝ. vt iuuat iterē.
 Passiue vocis fit itidē ex terciis psonis tā
 actiuorum quam neutroꝝ accepta vt silla
 ba. vt. amat amatur. Seruit seruitur. Quo
 niam impersonaliuz vocis passiue breuiter
 vna regula colligi potest. que & facilior ē
 intellectu peruerso ordine placuit prepo
 neretur.

Impsonale igit̃ passiue vocis ṽbuz p se ab
 latm̃ poscit. a t̃ ab mediāte. & p⁹ se casū ṽ
 bi a quo deducit̃. vt a bonis viris fuit̃ deo
 Hoc tñ aduertat q̃ si fiat actiuus ṽt a neu
 tris transitiuus p⁹ se nolūt casum sed abso
 lute cōstruūtur. vt a me amatur a me legit̃
 ab illo aratur. Ideoq̃ male dicit̃ Matheū
 legitur. Nec vsus videt̃ unq̃ hoc admisisse.
 Et Priscianus de constructiōe in ea est sen
 tentia. vt neq̃q̃ huiusmōi ṽba accm̃ recipi
 ant. Dices ergo a me amatur petrus & nō
 petrum. A rustico aratur terra & non ter
 rā. Quāquā oīa passiue vocis ipsonalia ne
 ablatiuū quidez in frequēti usu recipiunt.
 Vir. in Buc. vndiq̃ totis vsq̃ adeo turbat̃
 agris. Idem in vii^o Ene. Bellatur cominus
 armis. Iuuenalis Currit̃ ad vocē iocundā.
 Interest. .i. in vtilitatē est. Cum genitiuis
 omniū casualiū constructur preterquā cuz

genitiuis quīq; pronōīnuz. s. mei tui sui no
 ſtri & veſtri loco quorū vtunt̃ mea tua ſua
 noſtra & veſtra & cū infinitiuis. Vt diſci
 puli ītereſt obedire magiſtro. & magiſtri
 bonos mores cū litteris edocere ītereſt. ſ.
 vtile eſt diſcipulo & magiſtro. vel ſpectat
 ad diſcipulum & magiſtꝛ. Sed in hac ſigni
 ficatione raro reperitur. Dicimus autem
 potius meū eſt tuum eſt illius eſt noſtrum
 eſt veſtrum eſt. Petri ē obedire magiſtro.
 Terētius in andria. Tuum eſt ſi quid pre
 ter ſpem euenerit. mihi ignoſcere.

Refert eodez mō cōſtruit̃. vt oīum refert
 ſtudere v̄tutibus. ſ. vtile ē. Ponit̃ etiam p
 differt in huiusmodi geneꝛ orōnis Multū
 refert doctū an īdoctum preceptorem au
 dias. ſ. differt & magna differentia ē Apd
 Ciceronez ſepe nūero legit̃. Parui refert
 pro eo quod vulgo dicitur poto monta.
 vt in opere ad Herennium.

Placet	cuit	Contingit	tigit
Libet	buit	Euenit id	penultia lōga
Licet	cuit	Diſplicet	cuit
Reſtat	titit	Accidit	it
Liquet	cuit	Preſtat	it
Vacat	auit	Hec īpſonalia cū dtō & īfinitiuo cōſtruit̃. vt mihi placet audire	

oratores ciceronis

Penitet tuit

Piget guit Pudet puduit

Tedet ptesum est vel fuit

Miseret misertum est vel fuit

Quo Terenti⁹ nouo more ī Adelphis vs⁹
ē scōz grecos quē neq; pudz qcq; idē ī eodē
Hei mihi nō te hec pudēt. Contrariū autē
hui⁹ vbi est depudet. Ouidius Heroidum
Depupuduit pfugusq; pudor sua signa re
liquit. Verbis autē predictis accīs pponit
z p⁹poit gtis. Vel etiā īfinitiuū aliqn Vt
īpudētē pudet doctrie. Vel doceri. Cicero
p ligurio Miserat impersonaliter vsus est.
Cauete fratrem p fratris salute peccanti
um miseratur.

Bonifat. Satisfit. Malefit p se volunt ab
latm officio ppositionis a vī ab. & post se
datm. Vt a deo virtutem colentibus bene
fit tandem.

Decz decuit q; ī terciis psois psoāle quoq;
reperitur. Ouidius de remedio. Lude de
cent annos mollia regna tuos. Eius cōtra

Iuuat iuuit rium est dedecet

Delectat auit q; & actia & īpsonalia sūt

Oportet oportuit

Predicta vba accō & īfinitiuo iunguntur.

De infinitivis

*Esse infinitivum de
Sum. es. fui. que
casum vult*

Vt milites oportet ferre labores. Et sacer
dotes egregie servare honestatem decet.
Personalium verborum infinita omnia per se gerunt
accusativum & propter casum verbi. Vt amo deum Me
amare deum Servio deo. Me servire deo &
sic de reliquis. Impersonalium vero casus quos
recipiunt verba a quibus deducuntur in instru
ctione utriusque admittunt. Vt me pudet vini
Me pudere vini. Mea interest legere.
Mea interesse legere. Hec tamen semper gerunt
quibus adhereant. Oratio enim infinitiva non
potest per se stare nec esse perfecta. Dices
ergo tua interesse studere. placet mihi &
tota oratio sumpta infinitiva materialiter
supponitur verbo placet loco nominativum.
Hoc infinitivum esse quod per se casus habet eum
post se cupit. Vt cupio petrum esse bonum
Sed notabis quod si iungatur verbo nec ante se casus
habeat respondendum est casui precedentis ver
bi. Vt cupio esse bonum tu glissus est malus
& petrus cupit esse doctus. In hunc vero mo
dum ego desidero te vel filium tuum esse pruden
tem non potest habere ante nominativum quod dicitur
deesse. Intelligendum est de fore quod ita
differt ab infinitivo esse quod est presens tempus
significat fore autem futurum quod quam non nunquam
ad presens referatur. Sed id per quod raro fit

Cicero in epistolis ad seruiū. Tuq; vnus optime nosces non nostra solum sed etiam greca monumenta omnia tua sponte amicum lacedemonius & esse & fore

Desinit	sinis
Incipit	incept
Solet	Solitum fuit vel soluit
Debet	debit
Vult	voluit
Potest	potuit

Cū iunguntur ī finitis vboꝝ psonaliū psonalia sunt. Cum vero ī psonaliū impsonalia & more infinitiuoꝝ cōstruuntur. Vt me incipit tedere viciorum & auarum hominem raro potest penitere rapine. Eris tamē cautior ī hoc vbo volo vult enī psona volens sp esse ī noīatiuo nec secus existima apud bonos auctores tibi esse legēdū Dices igit̃ latine. Tu me voi recressere. Tu vis me tedere tui quāq; ne hoc qdē dicit̃ Nec hoc qdē te fugiat veliz qđ infinitiuuz impsonalis passiue vocis sp habeat ad perfectam significationem Vt stari a me volo, proflare volo. Curri a te vis. pcurrere vis. Sederi a se uult pferere vult. Nam passiva nō egent ablatiuo casu nisi sint transitiva. Vt legi volo. En hic passiuum ē intransitiue dictum. Sin di

eo a me legi volo similiter ītransitiue acti-
uam significationē & est infinitiuū impso-
nalis. Prisciano docente: Si ab alio in aliā
personam transitus fiat passiuū ē. Vt le-
gi a te cupio & necesse ē accusatū subaudi-
ri. Dicitur etiam per impersonale Amari
a me vis pro amare me vis. Si autem in
finiuo passiuo vti vis necesse est aut intel-
ligere aut exprimere accusatiuum.

Erundia: Alii nomina alii vba esse
voluerunt, nec dū satis exculare gra-
matici certant. Et adhuc sub iudice lis est
Qui nomina esse arbitrantur his ratioib⁹
vtuntur Quod Gerundia psonas nō discer-
nunt & casus habēt. Recipiunt ppositiōz
per appositionem more noīnum & carent
tempore quo nihil magis alienū a verbo
Qui verba esse discant dicūt īdeterminata
Gerundia habere. o. ad placitum more v-
borum. Et quod regunt casum primitiuo-
rum. Ex his alii arguunt participia quia
de vtroq; nomine scilicet & verbo aliquid
accipiant. Sed cū careant tempore quod ē
primū in participio. Mihi videtur facile
par per se appellari posse. & sic erūt nouē
partes orationis, Sed quoniā a veteribus

quib⁹ noliz occurrere nō satē determināta
res ē hoc alioz iudicio reliquatur

Gerundia ante nō regunt post vero vt ex
positum est casum vborū poscūt. Vt. Vir
gilium lego & hic Virgilium legēdi causa
lum. Et legendo Virgilium proficio & mi
hi legendum est Virgilium & canendū est
musas. vt Prisciano placet & Virgili ex
emplo probari potest q̄ dixit. Pacēq; tro
yano a rege petendū. Cicero etiā secūdo.
Tusculana⁹ questionū ait Iterandū ista
eadē mihi. Nō enī satē itelligo quid summū
dicas esse. Priscian⁹ inq̄t. Gerundia ōnia
inditerenter tam actionē q̄ passionē signi
ficare Laurenti⁹ tamen valla in lingua la
tia exquisitissim⁹ & q̄ dicendi ratiōe nostris
tēporib⁹ aliorum pace dixim princeps
fuerit. In di terminata gerundia si a signi
ficatib⁹ actionē sint significare actionem
voluit. Si passionē passionē tm̄. Cui⁹ oppi
nioni obstatate prisciāo nūq̄ adhesisse nisi
mihi vbiq; legenti sic veterz vsus repriret
Supia in um terminata actionē vt passiōz
significāt vt lectū vado & video te ite rfe
ctuz iri a petro vido res meas pditū iri ab
hostibus nihil refert qđ ifinitio hec locat
& futuri tempis esse volunt a supino sunt

Supina in v terminata adiectis adiungun-
tur & sp significat passionem. Valerius ur-
bis Rome exterarūq; gentiū facta simī ac
dicta memoratu digna: Virg. Horrendum
dictu uideo mirabile mōstz. Substātiuus
nūq; iūgit nisi his q̄ q̄si adiectioruz uicem
seruāt vt nephas dictu & sic de similibus.

ELATIO. ē añ late rei rep̄senta°
Vel relatm ē añ late rei replētatm.
Est autem relatm duplex. Substantie scili-
cet et. Accidentis Rursus substantie eius-
dem et diuerse. Eiusdem sunt hec. Qui que
quod. is. Suus. Ipse. Sui. Ille. & Idez. Vt
petrus currit & ipse mouetur. Achilles
terrui troianos z ille Pectorea intremittit
Identidem uero Prisciani pace dixerim
non est relatiuum sed significat frequeter
eodem modo. Vnde. Catullus Pauca nun-
tiare puella mee non bona dicta cum suis
iuuat vale atq; moechis. Quos simul com-
plexa terz retentos nullū amās uere ē idē
tidem omnium Ilia rumpens Diuerse sub-
stantie sunt Alius alter. reliquis & certa
Ceterum. Relatiua accidentis itidem
sunt bipartita accidentis scilicet eiusdem
& diuersi. Eiusdem & qualis. Cuius

31

redditiuū ē talis/antecedentia erunt noīa
adiectiua significantia qualitatez vt bon⁹
malus. prudens. imprudens. doctus. indoc
tus. fortis. timidus.

Quātus cui⁹ redditiuū ē tant⁹ aīcedentia
erunt nomina significantia quātitatez Vt
magnus. longus. paruus. breuis. crassus.
gracilis & alia similia.

Quotus cui⁹ aīcedētia sunt nomina signi
ficantia ordinē. vt Prim⁹. secund⁹. terci⁹
et reliqua huiusmōi. Sciēdum tamen ē quo
tus frequenter poni pro quot. Marcialis
Dic quot⁹ & quāti cupias canere nec vnū
addideris verbum mensa parata tibi idest
quot estis & quot tecum habes. Ponitur
pro paruus. Lucanus. Pars quota tarta
rum. i. parua.

Quotēnis cui⁹ aīcedētia sūt noīa compo
ta ab ānus āni. Vt biennis triennis. decen
nis. Et ut alii volūt gtūs hui⁹ noīs annus
pluralis numeralibus nominibus adiūct⁹
vt suz decēnis ī decē ānoꝝ quotēnis tu es
Cuias cuiā cuiū. Cui⁹ aīcedētia sunt noīa
ppria gtī casus z pnoīa pollelliua vt hee
oues sunt petri cuium peculum grande est
Virgilius in Buc. Cuiū pecus An Moeli
bei no vez. Egonis Cicero in ope ad. He

rēniū li° iii°. Decima qua iusserat veniūt
querunt hunc reperiunt domus cuias sit.
Serui⁹ ātiquū h° esse affirmat. Priscianus
ab aliis relatiuis non excludit. Cuius cuias
āncedētia sunt noīa vel gentilia Vt Roma
nus Ital⁹. Vñ Plaut⁹ ī poenulo magis ad
gentilia retulisse videt̃. Cuiates estis aut
ex quo opido. nec illud p̃termittendum in
quo latine lingue parum experti maxime
errare solent. Volunt enim cum fiat inter
rogatio per cuias respondeatur bifariam
Vt si dixeris cuias es. Respondeat̃ q̃ris d̃
patria vñ de gente. Si queris de patria. sū
Florentinus. Si de gēte. sūz Tuscus. Quid
si roget Quo nomine appellaris Nō respō
deris queris de pronōine vel nomine vel
cognomine vel agnomine. O insulsam bar
bariem. O impetissimum gramaticū quem
malim grammassū q̃ gramaticum appella
ri. Ista ne sunt fundamenta gramatice. Sic
puerum lactas non bene dicitur inquis vi
di tria corpora xp̃i quia non est nisi vnum
Vnde istec religio. Cauebis prudens disci
pule istoz stultitiam seq̃. Sed ex sententia
sum. Tuscus vel Florentinus dices. Sed
magis vt diximus. Tuscus
Quot. Cui⁹ relatiū ē tot accidentias q̃t no

mina numeralia. Vt habeo decem aureos
quos habes tu.

Quotuplex quotuplus cuiades quotifrōs
quoticeps quotigam⁹, quotipes quotilig
uis & mille alia barbarias nōdū legi neq;
Priscianus posuit.

Diuersi accidētis relatiua sūt alteriusmōi
z aliusmōi. qbus cōtraria sūt istiusmōi hui⁹
modi & cuiusmodi. & tu es nodosus cuius
modi sunt corni. & tu es obliqu⁹ & ego sū
alteriusmodi. Sciendū ē qđ hec omnia quē
admodum ponuntur relative ita etiam p os
sūt poni interrogatiue & infinite.

Interrogatio aut est rei dubie postulatio
vel interrogatium, vt ait Priscianus. Est
quod cū interrogatione profertur. Infi
nitium ē interrogationi contrariū. vt si qs
dicat legit. interrogatio fit. Si autem res
pondeatur nescio qs legat. fit vt sic loquat
informatio.

Sed qs et qđ nō ponunt relatiue quēadmo
dū q nō ponitur interrogatiue in singulari
Illud quoq; animaduertendū puto quod
relatiua accidentis respondēt in cōcordia
accidentium sequentibus & non pcedētib⁹
Quāuis Horatius hāc regulam in Epodis
nō seruarit dicēs Sed incitat me pectus &

mamme putres eḡna q̄les vbera . tu tamē
legē supiorez seruabis & dices. Mee oues
sunt albe qualia animalia vides . Itē Rela
tiue substantie possunt discordare in voce
cum accidētibus. cum precedunt pronōia
possessiuā. vt apud Terentiū Oēs laudaŕ
fortunas meas qui gnatū tale īgenio pre
ditū habere3. Et ratio est q̄ omnia pnoia
possessiuā cōtinent primitiuā in omni casu
cuiuscunq; generis / ide3 cōtingit cū nomē
appellatiuum precedit relatiuum . & pro
prium sequitur. vt apud Salustium Est lo
cus in carcere quod Tullianum appellat
Semper enim relatio proprio refertur .
vt semini tuo qui est christus. Quum vero
inter duo appellatiua ponit̄ potest refer
ri vtrius & antecedenti & sequenti Vt ē
regula Serui super illo Virgiliano Cele
risq; sagittas corripuit fid9 que tela gere
bat achates. Potest etiam discordare rela
tiuu3 cuz est neutri generis z exponitur p
que res magisq; refertur ad orationē q̄ ad
nomen simpliciter. Ter. Qui habet salem
quod inte est id est que res .
Diuiduū qđ alii distributiū alii p̄titium
appellāt ē vt Priscian9 diffiniuit qđ a du
bus plurib9 ad singulos h3 relationez

vī ad plures ī pares nūeros distributos ut
uterq; alter ambo qsq; singuli bini terni q̃
terni. centeni. & cetera.

Vter uero tā interrogatiue q̃ distributiue
ponitur & ad duos tātum refertur.

Item uterq; neuter alter ad duos tantum
referuntur.

Quisq; ad plures & maxie suplatio iungit̃
Omnis aut̃ positiuo uel conpatiuo. ut Ro
manoꝝ ciuiū optim⁹ qsq; est meus amicus
& bonus oīs qui de his postremis duobus
rem magis absolute sibi tradi cupit. legat
Laurentiuz uallam Ligue latine nostra tē
pestate principem. uec omnia adiungunt̃
genitiuo.

ARTICIPIVM. est ps oꝛonis
declinabilis q̃ p uerbo accipitur ex
quo & deriuatur naturaliter. gen⁹ & cas⁹
hīs ad similitudinē noīs z accidētia a uerbo
asq; discretionē personarum & modorum.
Participia eisdem casibus adiūgūtur qb⁹
adiūgūtur uerba a quibus deriuātur. &
hoc aperte post nā ante nō regunt ut Ser
uo gratis hominibus libenter.
Ab actiuis ī ans vī ī ens p̃ntis z p̃teriti ī

pfecti tēpis deriuatur. vt hic & hec & h^o
legens homo & femina. & cosa legente.
che lege & che legeua.

In rus quoq; ab ei⁹ idē futuri tēpis fiūt vt
lectur⁹. ra. rū. homo & femina & cosa da
legere & che legera. Sed primū vulgare
vtriusq; legens & lecturus non ē pticipii.
sed eius cū fit nomē. Potest enim quis di
cere lecturus veni. etiam si nolit legere. &
nolit indicare se lecturus. p̄ idē ac diceret
veni vt legerem. quod nō idē sonat veni
vt legam.

Hec in aliis huiusmōi pticipiis itelligatur
Carētia vero sup̄is vba carēt & pticipiis
que idē oriūtur. vt sunt vrgeo liquo spuo
respuo renuo metuo tēo disco posco cōpe
sco. A passiuis duo pticipia deriuāt. vnū ī
t⁹ t̄ ī s⁹ t̄ ī xus p̄teriti pfecti & plusquam
pfecti tēpis. vt amat⁹ fusus flex⁹ & pex⁹
hō & fēina & chosa che foze stata ama
ta. Alterz ī d⁹ futuri tēpis vt amād⁹ da dū
hō & fēina & chosa e da essere amata &
che serra amata. Similiter primū vulgare
est & quod monstratū est in actiuis & pas
siuis. idē in reliqs intelligendum est. A
neutris duo pticipia deriuantur. vnū in
ās vī ī ēs vt potans & seruēs Et vnum in

r⁹ ut potatur⁹ ī potur⁹ & seruitur⁹. Sed
 anīaduertas qđā neutra habet tria ptici
 pia ut prādeo prādens prās⁹ & prās⁹
 Ceno cenās. cenat⁹ & cenaturus. Pateo
 patēs. passus & passur⁹. Titubo titubās
 titubat⁹ & titubatur⁹. Audeo audēs au
 sus & ausur⁹. Fiēs fact⁹ & factur⁹. Sole
 o solēs. solit⁹ et solitur⁹. Fido fidēs fis⁹
 & fisurus. & eius 9posita diffido 9fido.
 Placeo placēs placitus & placitur⁹. Nu
 beo nubens nupta nuptum. Assuesco assu
 essens assuetus & assueturus. Quiesco qui
 eicens quietus & quieturus. Sed assuet⁹
 & quietus sententia Prisciani magis no
 mina sunt. Iuro iurās iurat⁹ & iuratur⁹.
 sed h^o poti⁹ actiuū. Vñ Sati⁹ tercio Cap
 tiuis etiā iurabere Thebis. Poto potās
 potat⁹ uī potus potatnr⁹ uī potur⁹ Sed
 pticipiū potatus tā actīe q̃ passiue poit̃.
 A 9munib⁹ ṽbis q̃tuor pticipia deriuāt.
 Scilic3 presentis & preteriti imperfecti
 temporis ut osculans. preteriti & plusq̃
 perfecti temporis ut osculatus Futuri in
 rus & in dus. ut osculatur⁹ & osculandus
 Sed aduertas qđ pticipia p̃sentis tēpis &
 futuri ī r⁹ actiōez tītū significāt. Preteri
 ti p̃fci & plusq̃p̃fci tā actionē q̃ passionē

In dus passivum tantum. A deponēti
tria pticipia derivantur presentis & pre
teriti imperfecti temporis vt aggrediens.
p̄teriti p̄fecti & plusquāp̄fecti tēporis.
vt aggressus. & futuri ī r̄. vt aggressus
Hec actionē nō passionē significant nisi a
quatuor deponentibus passivis oriantur
scilicet nascor. Renascor orior & patior.
Et hec passiva quoq; r̄periūnt Cōitat⁹ me
ditat⁹. Auxiliat⁹. āplex⁹. Admīculat⁹.
Ter. in phor. Meditata sunt mihi omnia
mea incommoda. Lucili⁹ teste Prisciano
a me auxiliat⁹. Cicero pro Roscio Quo
vno maleficio scelera oīa videānt āplexa
esse. Varro ī tribuni⁹ auxilio āmīculatus
Virg. vno gradit⁹ comitat⁹ achate Loqn
dus. seqnd⁹ imitād⁹. nanciscēd⁹. & alia si
mila magis noīa dicēda sunt q̄ in pticipia
forma r̄māserūt. qm̄ deponētia v̄ba ap̄d
vetustiores pleraq; erāt cōmunia. Nec te
fugiat moritur⁹ irregulariter formati q̄
si a moritu qđ nō r̄p̄itur mortuus. Sliter
oritur⁹ q̄si ab ortu cū dicatnr ortu vñ or
tus. Ens participiū. Et Priscian⁹ a Cesař
vsurpatū affirmat. Et Mercialis. Et Sue
tonius de duodecī cesaribus eo vsus est.
Meinens participiū in vsu est a p̄terito

impfecto meinebā quod exoleuit. Osus
exosus & posus noīa sunt nā p̄priis tēpo
rib⁹ carēt & iūgūtur genitiuo vī accō q̄
frequētius fit vt lucem perosi. Virgili⁹.
ī sexto. Et tedas exosa iugules. Ouidius
in primo Metamor. Et Caue dicas. Tu
es mihi exosus. Licet Macrobius. Est
nanq̄ q̄ta oēs antiquitatem Errat⁹. Tri
ūphatus. Regnat⁹. Laboratus. Et ut nō
nulli volunt decursus passiue significatio
nis. sunt & sine origine p̄prii vbi Est enī
falsuz hec v̄bis carere. Triūphatus enim
a triūpho Regnatus a regno. Laborat⁹
a laboro. Decurs⁹ a decurro & nō a d̄cur
ritur meo iudicio.

Quedā videntur
participia q̄ oīno noīa sunt. Galeatus.
Scutatus. Pileatus. Tunicatus. Ma
nuleaus. Caligat⁹. Bachatus. Paludat⁹.
Togatus. Prestat⁹. Trabeat⁹. Comat⁹.
Penulat⁹. Soleatus. Cristatus. Lunat⁹.
Stellatus. Litteratus. Turrit⁹. Pilatus.
Astatus. Hirsut⁹. Participia trāsire in
noīa alii q̄tuor Ego vero trib⁹ mōis affir
mo. q̄structiōe q̄n alius obliq̄s iūgēda ge
nitio adiūgūt vt amās vini z doct⁹ lrāz
q̄positiōe ut īdoct⁹. tēpis aīssiōe ut colēd⁹
ī dign⁹ cultu. q̄ addūt q̄patiōe mutari p̄

icipiū in nomē fallūt. Nā prius ē nomē q̃
formet opatiuū. Dicem⁹ suz amātor vtu
tis te & nō vtutez. qui genitiu⁹ adherz cō
patio rōne positiui amās vtutis. Nā regu
la est q̃ cas⁹ positiui iūgit̃ etiā cōpatiuis.
Pendulus. Pigendus. Carēdus. Dolēdus.
tāq̃ noīa apd̃ Ouidiū sepe reperies. apud
alios p̃ q̃ raro vt ait Priscian⁹. S; pudēd⁹
et erubescēdus apd̃ historicos sepe legit̃.
Ab impersonalibus p̃ticipia deduci nequaq̃
puto p̃ter p̃tesus quo vtit̃ Suetoni⁹ ne h̃
qdē tāq̃ p̃ticipio sed noīe potius Pertes⁹
ignauia suā dixit de Cesare non qui doluit
sed q̃ dolebat visa Alexandri statua se ab
illo etate minori superari.

In ablatiuis absolutis in q̃sequētiāz posit̃
Primo requiritur q̃ sint plures. Scd̃o quod
cū substantiuo sit p̃ticipiū vī nomē vba!e.
vt matre monstrante viam. & me duce car
pe viam. Tercio quod non adiungantur
alicui verbo. Significatur autem per eos
q̃sequētia. Vt duce Francisco sfortia victi
sunt Piceni ductu ducis francisci sfortie se
cuta est victoria de Picenis. nec refert hu
iusmōi q̃sequētia sit necessitate uī alio quo
uis mō. Nō eīz illa sola q̃ volūt loyci aliā
ab alio necessario seq̃ sequūt̃ gramatici iō

recentiores male adiungunt cōcomitātia
 & qđ peius est ne vocabulū qđ latinū est
 Ablatiui ptiripioꝝ p̄sentis t̄pis v̄l noīnū
 p̄ dū v̄l donec resoluūtur vt bono legente
 magistro discipuli p̄ficiunt. Et malo duce
 milites plerūq; pereūt. i. dū t̄ donec bon⁹
 magister legit discipuli p̄ficiūt. Et duꝝ v̄l
 donec ē malus dux milites perierūt. Vir.
 i. vii°. Ene. Nō vobis rege Latino diuitis
 vber agri troie ve opilentia deerit. i. dum
 rex sum Latin⁹ vel donec Latinus regnat
 Ablatiui pticipioꝝ p̄teriti t̄pis exponunt
 p̄ v̄ba p̄teriti t̄pis & postq̄. vt lectis lecti
 onib⁹ Virgiliū. audies lectionē Quintilia
 ni. i. postq̄ lecte fuerint lectiones virgiliū
 z Quintiliano audito facile itelliget Cice
 ro. postq̄ auditus fuerit Quintilian⁹ Hoc
 quoq; nequaquā pretermittendum putaz
 qđ si detur huiusmodi vulgare. Inteso chel
 Turco hauea disfact Constātinopoli. Ita
 lia haue gran bagura. Sic latīe diceŕ licet.
 Audito Thurcum euertisse Constantino
 polim Italia quam maxime territa est. Sa
 lustius auditoq; Marcionem Regem per
 licentiam cum tribus legionibus in Sicilia
 tendere rursus legionib⁹ valeriano cōper
 to lege Gabina Bithina & pōtū cōsolidā

dū esse missos. Corneli⁹ tacit⁹ Iussu tñ añ
rogo iussocq; transferri partem in aliam ne
opacitas arborū vapore ignis minueretur
Bifariā vulgaria p̄ticipiorū si latīe oponā
tur resoluūt. vī qñ p̄ticipia nō repiunt vī
qñ vulgaria nō sunt data in significatione
p̄ticipii. vt si detur vulgare Petro studia
to da me me recreffe. Resoluitur p̄ v̄bū ei⁹
dē t̄p̄is & relatm̄. Petr⁹ cui studui ego est
mibi molestus. Et si nō sit substantm̄ in vul
gare exponetur p̄ p̄nomē Ille illa illud &
relatm̄ Qui que quod. vt si dicat. Lo ser
uito da mi me allegra. Latīe dices Ille cui
ego seruiui gaudeo. Itēz li mei cōpagni ass
aliti da li soi inimici se sonno defisi multo
bñ. Latīe dices Mei socii quos aggressi
sunt sui inimici quā optime se tanti sunt.
& hoc quia aggressus significat actionem
& vulgare passionem.
Si vulgare p̄ticipiorū resoluēda duplicent
sine copula h° mō. Lo assalluto r̄cresciuto
da vno homo da mēte allegra li soi īnimici
īterponēdū ē īter vtrūq; vulgare p̄ticipii
r̄latm̄ vt qdā īperiti m̄ltitudinis volūt Cō
pones ergo sic. Illo quez aggressus ē aliqs
quē p̄tesuz ē cuiusdā hoīnis nihili gaudent
inimici. vel interponas & copulam & di

cas. Illo quē aggressus fuit aliquis & quem
presuz fuit hōis nihili ego gaudeo Malo
enī copulā addere q̄ loq̄ nō latine q̄q̄ ne h°
qdē sat̄ aptū dictū puto, neq̄ bon⁹ grama
ticus ad id se adiget quod cōmode dici ne
queat, s̄ utē medio. & dicz iuaso ac mole
stia affecto ab hōie nihili gaudent inimici.
Vanas difficultates, quas ipiti vulgarib⁹
induxere gramaticus ac latinus reicit &
orationez nititur reddere luculentam.

Otāda sunt quedā vulgaria in q̄bus
pueri facile decipiunt̄. La lectione
insignata a li mei scolari e multo vtile E la
veste de oro vestuta allo duco d̄ Miliao e
cōstata tre milia ducati, et li stiuali calzati
ad me sonno rufi z li secreti admoniti ad te
deue celare, & sic de ceteris vulgarib⁹ hu
iusmodi vboz. Latine dicunt̄ sic. Lectio
quā docti fuerūt mei discipuli plurimum
gducit vī vtilis est. Et vestis aurea quam
vī q̄ induit⁹ ē dux Mediolani cōstat trib⁹
milibus aureoz. Et coturni quos vī q̄bus
calciatus fui sunt rubri. Et secreta que vī
quorum admonitus es debes celare.

Atronōicū ē qđ a p̄priis tātūmodo

nōib⁹ patrū deriuat scdm greca; formam
& significat cū giētūo primitiui filios vt
nepotes. vt Eacides Eaci filius vel nepos
Abusiue autem & a matribus patronimi
nica solent formari vt Lathonides lathōe
fili⁹ appollo. Et Iliades ilie fili⁹ Romol⁹
& Coronides a Corone matre Esculapius
& Mayadēs Maye filius marcurius. V
Ab auibus maternis vt Athlātiades Ath
lātis nate filius mercuri⁹ in achides Epa
phus filius. Ho. Io que filia fuit machi A
regibus siue conditoribus urbium. Vt
Theside Cecropide & Athenienses a the
seo & Cecrope regibus dicti Romulide a
Romulo. Eneade troiani ab enea t. Roma
ni vt eneade ifernū p libertate ruebant.
A fratrib⁹ vt Phetontiades. vñ fēminūz
phetōtis. Vir. in Buc. Tuz phetontiades
musco circūdat amare corticis. Phetontia
des dixit pro phetontides.
Patronōicoz tres sūt forme apd grecos
in dis lingua communi Ionice in
Eolice hāz latini primā. s. dis H in E con
uersa acceperūt que masculini ē generis z
prime declinationis. Quippe sicut Anchi
les quoq; variatur preter vocatiuum qui
etiam in es nonnunquam reperitur.

Is & as termīatiōes fēmini generis z terciē declīatiōis sunt ab eisdē acceptē. vt priamis & pellias. quorū genitiuus nō soluz īdis sed etiam in dos tinitur vt Priamidis & peliadis. priamidos & pelliados.

In des patronoīca apud nos nllā formatiōis doctrinā hnt. tamē si volum⁹ possum⁹ a genitiō noīm prime & scde declīationis.

A prime declīatiōis nōib⁹ ae diptōgon cōuersa ī a & addita des. vt maia maides Butes butades. a nōib⁹ scde a gtō addita des vt priamus priami priamides A nōib⁹ vero terciē a dtō addita des. vt Scipio scipionis scipioni. addita des fit Scipionides.

In eis vero nōia termīatā excipiunt. nam vertunt e ī I lōgam & addita des formāt patronominica. vt Peleus pelei pelides. in is vero & ī as termīata ab his masculini generis subiecta defiūt ut priamides priamis. Peliades Pelias.

In e quoq; pductam aliaz patronominicorum terminationez a grecis asciuerunt. vt Nerie nereus. Adrastine ab adrast⁹ Acrisiōe ab Acrisius. Electuntur autēz hec patronominica veluti penolpe. quod in genitiuo .s. post e. habz ī accusatiuo .n. in ceteris e in singulari ī plurali vero sequūt ter

tiā declinationē & habent I lōgaz añ ne si
primitia eorū n̄ habuerūt. vt Adrast⁹ Ad
rastine. Nereus Nerine. Si vero habuerūt
I habebūt o pductā. vt Acriseos Acrisiōe
Supiores regulas diligēter teneto nam re
peries abusiones p auctiōes & diminuti
ōes ac mutatiōes litterarū p carmīs necess
itate ī auctoritate poetica. vñ Vir. ī viii^o
Enei. Sit satē enide tel in pune Numanum
oppetuisse tuis Enide pro Eneade dixit.
Quāuis alii ab eo qđ ē eneus patronoicū
scđm superiorē regulā fieri putāt. Anſchi
ses āchisiades q̄si ab anchisios more greco
deductum sit legiē. sicut Larſiades a Lar
sios Nunquam enim patronominicum sup
at primitiuum plus vna sillabas.

OMPARATIVVM. est quod
cū positiui intellectu vī cū aliquo p
ticipē sensu positiui magis aduerbiū signi
ficat vt fortior magis fortis. Vel cum ali
quo pticipē sensu additū ē ī diffitiōe ppter
cōpationes que ad psonas vel ad res parti
cipes positiui fiunt vt a deterioris deter
ior magis malus.

Et extra exterior magis extra q̄ ille q̄ est
extra. n̄ enī dterior ad v̄bū dtero r̄fertur
S3 ad psonā vī potius ad nature pticipes.

Sic exterior ad personam que egressionis
& distantie non est expers magis spectat.
Deriuant^r opatiua a noib⁹ adiectis quor²
accidēs tā augeri q̃ minui pōt. vt prudens
īprūdēs. bon⁹ malus. albus niger. & hui⁹
modi. q̃re excludūtur nōia patria vī genti
lia que non formant comparatiua. Senex
licet sit substantiuum voce masculini gene
ris senior cōpatm̃ habet. Et Iuuenis quod
multi cōe esse putant. Iunior que cū reliq̃
in or terminata communia sint duum gene
rum masculine sunt tantum.

Fiūt etiam a verbis vt detero deterior &
a potior potiris hic & hec potior & hoc
potius vnde potissimus hoc tamen magis
a potis deduci Priscianus affirmat.

A p̃ticipio neq̃q̃ quod seruius in. ii°. Vir
giliū sup̃ illo fidēs animi plane docet & ex
tat ratio. Nā amantior comparatiuus fit
ab eo quod est amans nomen & nō p̃ticipi
um Quippe cū dicimus. Amantior ṽtutis
te sum. ab amans virtutis quod est nomen
constructione & non amans virtutem.

Deducitur a prepositionibus. vt extra ex
terior. Intra interior.

Ab aduerbiis vt pridem prior.

A nōib⁹ secūde declinationis fiūt cōpara

tiua genitiuo. addita or. vt pulcher pulcri
pulchrior. albus albi albior.
A nōib⁹ tercie fiūt a datiuo itidē vt fortē
forti fortior. A p̄positiōib⁹ in ra termina
tē fiunt copatiua ra in er conuerſa & addi
ta ior. vt extra exterior. & intra interior
vltra vltior supra superior infra inferi
or. citra citerior. Poſt format cōpatiūm
accepta erior & ante accepta rior. vt poſ
terior & anterior. Prope vero o ī I cōuer
ſa & addita or cōpatīm exigīt vt propior
Pridem vero aduerbiū de ī or cōuertit &
facit cōpatiūū prior. Compatio Prisciano
docente fit ad vnū vel ad plures tam ſui q̄
alieni generis nec meutitur. Vnde Ouidi⁹
Methamorpho li^o ii^o. de ſororib⁹ loq̄ns
& his virgib⁹ quāto ſplendidior q̄ cetera
ſidera fulget Lucifer & q̄nta q̄ Lucifer
aurea p̄bebe. tāto ſplēdidior v̄gib⁹ oib⁹
herſelbat. Et Stati⁹ ī viii^o. Et melior ſis
q̄ ſo diis. vbi āphiaz ad Plutonē loquētez
īduxī. Sz h^o repies magis ī poet̄ q̄ ī orato
rib⁹. Ideoq; Laurenti⁹ valla lingue latine
recōditiſſim⁹ negat fieri opationē ad plu
res eiūsdē generis p̄ opatīm in q̄ Licet nō
nulli aduerſant̄. teſtātes illud ſacre pagine
ſpes fides & caritas hec tria maior horū

caritas. Si tres spēs virtutis neutro genere claudende erāt. maius dicere debuit nō maior. Et si maior nō horū sed harū. Apparet ergo illam orationis structuram non esse satis latinam.

Falluntur igitur q̄ illo confici Laurētiuz rephēdūt. Reperies hāc orōnem Iuuenes perspicatiores sunt senib⁹. & alias similes orationes. Non ppter ea mouearis. Nam quotiens mīta vna parte cōtinētur p vno mihi intelligenda sunt. Quod Seruius sup Virg. sensit. Nā cū de agamēnone & Menelao & priamo Virgili⁹ locut⁹ eēt subiūxitq; & senū ā bob⁹ Achillē Agamēnonez & menelaum pro vno quia ex vna parte erant accipiendos esse exponit.

Comparatiua tres casus recipere possunt Ablatiuū rōne cōpatiōis. & aliū ablatiuū rōne excess⁹ & casuz positui. vt suz maior te vno palmo. & ditior auri t̄ auro Cosmo

Noīatiu⁹ vero pcedēte q̄. nō cōpatiuo sed verbo subintellecto adheret. vt sit si dicā. Sum fortior q̄ Hercules intelligitur Recipit enim aliquando genitiuū ad plures sui generis: Vnde Cicero libro primo. Sed om

*Nō q̄no gparang
vuln genitum*

niū societātū nīla p̄stātor ē. nīla firmior
q̄cuz viri boni morib⁹ siles sūt faīliarita
te cōiuncti & paulo p⁹ subiūgit Sz cū oīa
rōne aīmoq; iultrans omnium societatuꝝ
nulla est grātor nulla est carior quā ea
que cum re publica est.

Quedā noīa sūt q̄ licet sint adiectiua acci
dēs ītenibile & remissibile p̄cantia tñ in
vfu frēqnti n̄ hñt opatīa. Ea sunt q̄ voca
lē añ us hñt. Vt pius Arduus. egregius.
dubi⁹. strnuus. apud Plautum tñ repies
strenuor quēadmoduꝝ apud Iuuenalem
egregius aduerbiū cōpatiuū. Etiā Cato.
indultrior, & īnoxior. usurpauit. hos tñ
non sequaris. nam illa vetustas est in mul
tis a posterioribus emendata.

Ab his aut cōpatiuā nō formari ea rōne
factum esse pleriq; arbitrant̄ quod due ī
ter se regule pugnent. Altera enim est q̄
omnis cōparatiuus vincat positium vna
sillaba. Altera quod I posita inter uoca
les vim suam seruantes efficitur duplex
cōsonās. quāq; hoc n̄ seruat̄ ī possessiuis.
vt Eneius. & in grecis nōinibus vt De
ianira. De iopia. Itaq; si fiat cōsonans nō

seruat regula pri^a, si r^maeat vocalis nō p^r
 uat sc^da. Alii Euphonie cā ab hui^oi nomi
 nib⁹ opatiua nō formari malunt. A lege
 sup^riori excipiunt hec que nō superāt po
 situum. Iuuenis iunior. Pridem prior.
 Magn⁹ maior. Paru⁹ minor. Multū pl⁹
 Neq³ cōe trium gene² vtriusq³ numeri &
 indeclinabile format comparatiuum neq³
 or am mutata in or. Ocyor a positiuo
 greco idest ochis. Vnde superlatiuum
 ocissimus. & sic aduerbium comparatiuū
 ocius cuius positiuum est. Vt Priscia
 nus docet. Pl⁹ neutri ē generis in singu
 lari. In plurali uero cōe duum generum
 & habet neut² plura t³ pluria. Prisciano
 Gelioq³ testantibus. Magnificus
 Honorificus Munificus. Compatiua su
 parlatiuaq³ ex se formare nō vidētur Sed
 ex his q³ i v^u nō sūt. Magnificēs Honori
 ficēs. Quare ill^o exq³situ³ p^rceptoris mei
 laurētii valle. nos vero fugiat q³ oīa con
 posita a facio i t⁹ termiata si opatiuū ass
 umāt eodē mō quo sup^riora a p^rticipiis &
 nō a seip^s ea exigere videntur. Hoc idē
 faciunt cōposita dico & loquor. vt male
 dictus maledicentior. Magniloqu⁹ mag
 niloquentior. & alia huiusmodi multa

Priscian⁹ & fere oēs ī hac sunt sentētia .
ut comparatiua aliquādo minus positius
significēt. ut Virgilius. Tristior & lacri
mis oculos suffusa intētes. Et iam senior
sed cruda deo viridisq; senectus. Quorum
auctoritatē nisi vererer huiusmodi opini
oni obfisterem. Neq; enīz parn⁹ dolor in
eo de p̄bendit q; lacrimis effundit. Seru⁹
p̄ positiuo poni affirmat quod alibi fieri
plane apparet. vñ Mercialis. Me leget
omīs ibi senior iuuenisq; puerq; Et corā
Tetricio casta puella viro. Cōparatiuu⁹
aliquando a contrariis comparatur & ex
ponitur minus. ut mare ponticum est dul
cins q̄ cetera maria. idē minus amari⁹ cu⁹
omnia maria amara sint: Superest admo
uere de quibusdam uulgaribus que a ple
r sq; male latine explicant. Io ho tre piu
de trecēto ducati. Ego habeo tribus plu
res trecentis ducatis uel aureis. horū ab
latiuorū alteri i. trb⁹ adheret cōparatio rō
ne excess⁹. alter idē trecēt⁹ aureis eidem
adiūgit rōne. p̄prie q̄paratiōis. Itē q̄sto
uascello e piu d̄ meso. meno cha pieno. la
tie dicet h⁹ uas ē seīplēnū vī semū. Item
Io ho piu d̄ decē āni Ego sū maior decē ā
nis ī hēo ānos pl⁹ decē. p̄ priā usitator ē

oratio. Itē io ho mēno de dece āni. Ego sū
minor decē ānis. Quinti ī 1°. Insti. Quidā
Iris instruēdos qui minores septem annis
essent non putauerunt.

Repiunt qdā opatiā q̄ diminutiā formāt
a neutro addita culus. Vt mai⁹ maiuscul⁹
maiuscula, maiusculū, minus minusculus, la
lū. Grandius, grandiusculus, la. lū. Meli⁹
meliusculus, meliusculū. Plus et min⁹ etiā
recipiunt genitiuum. Vt habeo plus pecu
nie et minus vestium te.

Notādū q̄ nōnūq̄ opatiua adiūgunt gto ī
huiōi genere orōnis q̄le ē apd oracium. O
maior Iunum. Et hoc fit cuz de duobus vī
dū duab⁹ ptibus loquamur. Vt manuū dex
tra ē fortior. Et pedum dextra ē celerior
alias vt scriptum ē. ablatm plerūq̄ iūgit.

VPERLATIVVM ē. quod ad
plures sui genris opatū supponit oī
b⁹ ut p se pbatū itellcm habz cū valde ad
uerbio positū. Vt fortissim⁹ grecoꝝ Ach
illes. i. fortē sup oēs grecos et fortissim⁹ ab
solute. i. valde fortē. Vñ Cicero p m. mar
cello Similimū deo iudico p valde similem
Suplatioꝝ octo sūt forme. rim⁹ ut pulch
errim⁹, sim⁹ ut fortissim⁹. Lim⁹ ut facilim⁹

Ximus ut maxim⁹. rem⁹ ut postremus. fi
mus ut infimus. nimus ut miuimus.

Formant^r quēadmodū opatiua a noīb⁹ sig
nificatib⁹ accidēs quoq² pprietas augeri
mīme pōt. Si fiāt a noīb⁹ cuiuscūq³ declīa
tōis termīatis. i. er. formāt a ntio accepta
rī⁹ ut pulcher pulcherrī⁹. sacer sacerrim⁹
macer macerrimus. Excipitur sinister qđ
facit sinistimus. dexter dextimus. A noī
bus scđe declīatiōis in us finitis suplatiua
formāt a gtō addita sz sim⁹. vt clar⁹ clari
clarissimus. Doct⁹ docti doctissimus. Exci
piūt anormala q̄ sunt bonus optim⁹ mal⁹
pessimus magnus maximus puus minimus
multus plurimus. Excipit etiā maturrim⁹
positm cui⁹ sit matur⁹ tñ q̄si a ntio matnr
q̄ nūc in vsu nō ē nascatur in. er. desinentiū
regulā suat. Cicero uero ad Herēniū. Ma
turissimus dixit. Quibus virtutibus omnē
tueri vitam possit eas in etate maturissima
velint comparare. Nuperrime aduerbiali
ter r̄pit q̄si a suplatiō nuperrimus cui⁹ vs⁹
nō extat. Cicero ī 3°. ad Herēniū. Et quo
niā nuperrime dictū facile memorie man
dat h^o ipm alii ab aduerbio nup alii a nup
noīe qđ Priscianus negat r̄piri dūci pu
tant. Inquit enim dicendum esse nuperus.

43
nomen et non nuper

Tercie decliatiois noia a gtiō formāt
suplatia assumpta simus vt locuples locu
pletis locupletissim⁹. Sapiēs sapiēt⁹ sapiē
tissim⁹. Excipiunt⁹ facilis qđ facit facili⁹
difficilis difficili⁹ gracilis gracili⁹ hūilis
huili⁹ sitis simili⁹ dissilis dissili⁹ agi⁹ agil
li⁹ q̄ reiecta is et addita li⁹ formāt supla
tina & scribūt⁹ p duplex ll. Noia vero ter
miata ī er tercie decliatiois quēadmōm se
cūde formāt supltia veterri⁹ licz a vetus
deduci uideat⁹. tñ Priscian⁹ ab eo qđ est ve
ter uult formari qđ nomē fuit apud uetus
tissimos in frequēti usu. uñ Emem⁹ Cū ue
ter occubuit pria⁹ sub marte pelasgo Cu
i⁹ opatm̄ plaut⁹ ptulit ī bachidib⁹ Senē
tibi dedo illū veteriorē lapide. Proxim⁹
suplatm̄ a ppe fcit qđ si ognatū sigīficet
positm̄ est. vñ opatiu⁹ proximior Vlpin⁹
Si qs pximior ognat⁹ nasceret⁹ Intra for
mat suplatm̄ itim⁹ ultra vltim⁹ citra citi⁹
qđ alii a citer nomē quo vsus est Afrani⁹
docente graatiko formari arbitrat⁹. Extra
extre⁹ uñ exli⁹. sed h⁹ apđ antiquos itra
itim⁹ supra. suprem⁹ infra ifim⁹ post
postrem⁹. Que tria postrema idō magis

a p̄positionibus q̄ a superus īferus et pos-
terus deriuant̄ quia nō seruāt regulā noī
nū in us terminatoꝝ. Si q̄dez diceret supe-
rissimus & posterissim⁹ & īferissimus qđ
neq̄quam admittitur.

A detero deterrim⁹. A pene aduerbio pe-
nissime & etiam penitissime. V̄sus ē plau-
tus quāuis auctor tamen penitus .ti. pro-
tulit. Sed hec exoluerunt.

Duerbiū ē p̄s orōnis indeclinabilis
cuius significatō v̄bis adducit̄. Vel
Aduerbiū ē adiectm̄ v̄bi ut ait Priscianus
Aduerbia īterrogatīa sex sūt. q̄tuor s̄pli-
cia quo q̄ v̄bi z v̄n. z duo q̄posita quorū
z quousq̄ Interrogantibus p̄ quo scās mo-
tū ad locū p̄ h⁹ aduerbiū licebit respōdeŕ
huc illuc istuc. eo alio aliquo nullo. z c̄ s̄ilia
Si fit responsio p̄ noīna siue p̄pria siue ap-
pellatiua. Respondetur p̄ accusatm̄ cū pre-
positiōe ad v̄l in. Quāq̄ ī p̄p̄is locoꝝ ple-
rūq̄ sine p̄positiōe reperiunt̄. q̄ si addatur
nullus erit error. Tamē quod a veteribus
factitatū est in his et in ceteris id omnib⁹
consulo vsurpandum.

Interrogatib⁹ p̄ q̄ significās motū p̄ locū
his aduerbis erit r̄ndendū, hac istac illac

nulla aliqua alia et similia.

Si dat̃ responsio per noīa ppria locorum
reddatur per ablatim absq̃ p̃positione.

Si p̃ appellatīa vel ppria insularū puinci
arū regionum & contratarum respōdetur
p̃ accusatiuū cum p̃positione per

Interrogātib⁹ p̃ uide significās motū d̃ lo
co r̃ndet̃ p̃ hīc illic istic in d̃ aliūde necūde.

Si vero fiat r̃nsio p̃ noīa ppria locorū vte
mur ablatio sine p̃positione quāq̃ et p̃po
sitione vt dictū in his vt liceat. Si p̃ noīa
appellatīa vel ppria insularū puinciarū
regionum et contratarū vtemur ablatiuo
sp̃ cū p̃positiōe nisi licentia poetica īterce
dat.

Interrogātib⁹ p̃ vb̃ scās statū ī loco
respōdet̃ p̃ hec aduerbia hic illic istic. nul
libi alibi et silia. Si fiat respōtio p̃ noīa p̃
pria locorū prime decliatiōis vī secōde fiet
p̃ gtm̃ vt fui Rōme. fui Mediolāq̃. Si p̃ no
mīa terciē quoniam reliquorum non repe
riuntur. Respondetur per ablatiuū sine
prepositione. vt fui Neapoli. fui Tibure

Si vero sint appellatiua uel propria insu
larum prouinciarum regionum et contra
tarum vtemur ablatiuo mediante in. uel
accusatiuo cū p̃positione ap̃ d̃ i alius siliib⁹.

Interrogātib⁹ p̃ quorsū significās motū

locū versus. respōdet ꝑ hec aduerbia dex
trorsū sinistrorsū ātrorsū sursū et deor
sum. Si autē oporteat ꝑ noīa responderi. res
pondet ꝑ accusatū quorūcūqꝫ noīm post
posita dictiōe versus. ut vado domū versū
Romā versus. agros versus.

Interrogātibꝫ ꝑ quousqꝫ significās motū
vsqꝫ ad locum. Respondetur ꝑ hec aduer
bia hucusqꝫ. istucusqꝫ. illucusqꝫ. Si ꝑ noīa
utemur acusatīuo cū ꝑpositione vsqꝫ inter
posita ad. vī in. nisi sint noīa ꝑpria locorū
nam in his non interponitur ꝑpositio ad.
Vt vado vsqꝫ Romam.

ELIQVVM ē vt de figuris quas
Schimata greci vocāt aliqd dicamꝫ.
Nec eos imitemur qui formandi corporis
nullam habētes rationez humanum caput
equorū ceruicibus e diuersis animantibus
accepta mēbra. variisqꝫ appositis plu
mis. vt Oratiꝫ iqt cōiungūt. Deinde huic
mōstro ī piscē dīsinēti formosaz supponunt
mulierē. Ita ut totū illd corpꝫ difforme nī
la expte sibi cōstet. Hec dixi ꝑpꝫ quosdā
qꝫ ꝑria graātics pueris rudimēta tradituri
his snīaz figuras. z vborū tropos ac pa
thos qꝫ oīa oratorū ꝫ poetarū sūt ī decore z

nime oportūe admiscēt Quāobrē eas mihi
figuras p̄scripsi q̄ ad orōnis 9gruitatē ac
ptiū ordinē vidēt p̄tinere nec eas qdē cēs
sed gramatice tironib⁹ p̄cipue necessarias
Reliq̄ in poetis oratorib⁹ ve preguſtatio
nes q̄ſdam conſecuti per diſtent.

De barbarismo tñ z ſoleocismo ſummati n̄
p̄tulatī aliquid prius dicaꝝ ut cognitos
errores illoꝝ fugiamus & in eorū obſer
uationeꝝ que nobis ab arte premiſtuntur
facilius valeamus peruenire.

BARBARISMVS. eſt orō romāi
ſermonis legē aut ſcripta aut p̄nūci
ata vicioſa dictio. Vt barbarism⁹ ē enūti
atio vī ſcripto vna pars orōnis corrupta
ac p̄ hoc nō ltīa Hec. Diomedes. Fit auteꝝ
barbarism⁹ p̄ barbari vī iſſitati vocabuli
r̄ceptiōꝝ. vt ſi q̄s A frū vel hispanū latine
orōni nom̄ iſſerat. qđ nō dū a doctiſſiis ltīs
ſic vſurpatiōe receptū veluti cāth⁹ ferrū
quo rote vīciūt fuerat añq̄ romana id con
ſuetudo recepisset & veluti guarra et tre
gua quoꝝ alteꝝ bellū alteꝝ inducie dicē
dum fuit & a quorum p̄ſus abſtinendū ē
ne barbariam incidamus

Alteꝝ gen⁹ barbarismi ē qđ vī p̄ adiectio
nē vī detractiōꝝ vel tranſmutationē fit vt

renarrabat ꝑ narrabat . Induperator ꝑ
īpator z mīcte ꝑ dīnīcte z ruūt ꝑ erūt z
ꝑculā ꝑ pergulā. vbi z īmita° g. ī. c. z trāf
muta° e ī r cōmittit. Hec tñ cum apd poe
tas fiūt licētia carmis excusāt. Et dicit h°
uiciū methaplasīm⁹. i. trāffoma° qdā rci so
lutiꝑ ꝑmonis in alterā spēs. aut metri aut
decoris cā figurata. Hui⁹ aut plures sunt
spēs et qm doctissimoz atiquoz uiri ōnia
permictim⁹. Siq̃ huiusmodi ut orōe solita
A ueteribus usitata occurrāt si eadē rōne
q̃ illi nos moueamur eadem nobis facere
licere existimemus

Terciū gñs fyt nūero ut si noīa pluralr d
clinata singulariter ꝑferāt z q̃tra ut si ꝑ
uenetus uenetia. Et Itē si ꝑ nectare z mī
so nectara & mulla dicamus

Quartū barbarismi gñs incidem⁹ si alio q̃
suo gñere z tēmiatōe casuales dictōes enū
tiemus. Vt si gladia qd gladii in recto vel
gladios in accō dici optuissz diximus

Quītū gñs ē quū diuise dictōes q̃iunctū et
q̃tra q̃iuncte diuisum ꝑnūctiant

Sextum cum sillaba correpta producitur
et producta corripitur

Septimuz quum proprius cuiusq̃ loci non
seruatur accentus

Octauū quū ī oppōsse nīmū veluti deficiē
tes tenuisse vī in modice expōsse & magis
sonore & q̄ssa voce q̄ canore aliqd dcōnis
pferē⁹ et sic de ceteris q̄ de īepta Itie vo
cis enūtiāōe d̄p̄endi p̄nt ītelligem⁹. Hec
itaq; oīa et his sīlia cauebimus. Vt ortho
peam, i. emendatam cum suauitate vocum
explanationem habeam⁹ Et omnia libere
sine menda pnuntiemus. Diximus de bar
barissimo iā ad soleocissmū transeamus

OLEOCISMVS aut ē ut Asini⁹
capito diffiuit īpar & iucōueniens p
tiū orōnis cōposita. Vī soleocism⁹ ē in orō
ne cōp̄hensionis vnius sequētū ac priorū
iter se incōueniens positō Vt Quītilianus
ait q̄re aduertendū ē Barbarismū ī singul
orōis ptib⁹ Sillocismū vero ī ip̄o cōplexu
cōmicti. Fit aut Sileocism⁹ primū in voca
bulis, i. noīb⁹ appellatis z noīb⁹, s. p̄priis
ac p̄noīb⁹ genere nūero z casib⁹. Genere
vt vir bona z mulier albus. Nūero vt Cig
n⁹ albi atq; canori. Casibus vt caribdis ra
pacē. Et siūter fit si v̄bo casus nō addatur
sui vt homo avarus ardet pecunie

In v̄bo cōtīgit Soleocism⁹, p̄ genera tēpa
p̄sonas modos ac nūeros. Per genera vt si
actīz p̄ passiuo z passiuū p̄ actio ponatur

ut pacis nutrior oliuam ꝑ nutrito. Quod
autem de barbarismo dixim⁹ idē. de Soleo
cismo intelligem⁹. i. poetis ac etiā oratori
bus nonnunquā intercedente ratione mīta
z ī his et in aliis solere permitti
Per tꝑa si ꝑ futuro ꝑteritū plusꝑfectuz
ponas et contra z alia ꝑ aliis hui⁹i qꝑ nō
vtimur. cetera cōsuetudini subicienda sūt.
Per ꝑsonas vt si ꝑria ꝑ scda z scda ꝑ ꝑria
z ticia ꝑ ꝑria z alia quis ꝑ alia ī cōsiderate
absqꝑ cā vsurpet ut e⁹ dixisti tu dixit z ille
dixi. Per modos vt si īfinitiu⁹ mod⁹ ꝑ in
dicatio z alius ꝑ quocūqꝑ alio ī vsū nō rcep
t⁹ ꝑoat. ꝑ nūeros ut si dixeris e⁹ facim⁹ z
tu facit⁹ z nos fecisti et uos feci. hec dicas
ut qdā sane crasse hoīes vos est⁹ bonus hō
honorati apti⁹ viro digno exhiberi nō ꝑof
se nisi soleocism⁹ cōmittat. qdā si ī poeta rꝑe
riat⁹ methaplasim⁹ ē z illi nō oratorib⁹ cōueni⁹
In ꝑticipio quoqꝑ fit gener casu tꝑe ac nu
mero quorū qꝑqꝑ formabit exēpla. postreō
illā notādū ē qꝑ nom ꝑ vbo et ꝑnom ꝑ ad
uerbio z alia quis ꝑs orōis ꝑ alia ꝑt cōsue
tudiēz ac rōz admittā soleocismū fcit. et hec
satis de soleocismo iā de singul⁹ qꝑs scripsi⁹
figuris disseramus. Est autē figura vti ple
riqꝑ diffiniuerunt vicium cuz ratione excu
satum. Scienduzqꝑ primū est per Aleoteta

47

idest variationem diuersos coniungi nume-
 ros. vñ Salusti⁹ in catilinario. Intēra serui-
 cia r̄pudiabat cui⁹ iicio ad eū magne copie
 gurrebāt. cui⁹ enī singlar̄ ad rē r̄tulit. i. cu-
 i⁹ rei fūcioz. Ter. i Eu. Si q̄q̄ ē q̄ se pla-
 cer̄ studeat boīs q̄ plurimis z mīme mītos
 leder̄. in his poeta hic nomē p̄fiteē suum.
 Hic cū dixisset si q̄quā singlaris nūeri his
 r̄ltm̄ plalis nūei subdidit p̄ eādē figurā cō-
 iūgūt diuersa genera. Vt apd Vir. in Buc.
 Triste lup⁹ stabit z dīce satē hūor. Depul-
 so arbut⁹ edis. Lenta salix feta pecori mi-
 hi sol⁹ amintas hic ad dulce neutri gn̄is tā-
 masculm̄ q̄ feīnū r̄tulit. Idē fecit i 1º Enei.
 Nīboz in patriā loca feta furētibus aust-
 ris. Eoliā venit Lucanns in 1º. leges z ple-
 bīta coacte. Sic etiā dicit in viiiº. p̄neſte
 sub ip̄a ad vrbis itellectū magis quā ad no-
 mē opidi r̄ferēdo. Itidē Ter. in Eunu. suā
 dixit ad comediā illudēs. Quāobrē aduer-
 tendū ē oēz ḡstructionez quā Sintelim gre-
 ci vocant vt iqt Priscianus ad intellectum
 vocis esse redendam. Diuersi quoq̄ casus
 eadem figura coeunt. Vt Virgilius in 1º.
 Tu mihi quodcumq̄ hoc regni. Tu ſcep-
 tra Iouēq̄ consilias. hoc regni pro hoc
 regnum dixit idem in eodeom. Vrbem
 quam statuo vellea fī pro vrbs. Terni.

ī Adelphis Du īmortales qđ turbe ē apđ
foz qđ illic hoīm litigāt. qđ turbe. p que
turba et quot hominū p quot hoīnes dix
it. Diuerſa etiāz tpa eodem mō coeunt. Vt
poſtq res Aſie Priāmiqz uertere gentē im
meritā uſū ſuperis ceciditqz ſupbū. Ilion.
Omnis hō ſumat neptuna troia diuerſa ex
ilia ac deſertas q̄rere terras. Auguriſ agi
mur diuū claſſeqz ſub ipā antādro z frigie
molimur mōtib⁹ ide. Cecidit p̄teriti ē. Fu
mat aut agiūur z molīur p̄ntē ſūt tpiſ Sic
etiā tpa p tpi⁹ vſurpant. Vir. ī iii° Ene.
At Regina graui iam dudū ſaucia cura vul
nus ait venus & ceco carpitur igni pro a
lebat & carpebatur. Et ſciendum quod tā
poete q̄ proſe oratiois ſcriptores frequē
ter p̄ntib⁹ utūt tā p p̄teritiſ q̄ p futuris
cōtra aut raro. Teren. ī And. Sed ſi quid
narrare occepi p occipio vſ occipiā. Idez
ī Eunu. q̄ uera audiui taceo et cōtineo opti
me p andio vſ audiam.

Diuerſe quoqz pſone giūgūt. Vir. ī ii° Ene.
Diuellimur ide iphitus et pelias mecum.
Terenti. in An. Tu ſi hic ſiſ aliter ſentias
vbi aduertat q̄ inter loquutor ſeſe oīdēs
hic dixit ī q̄ demōſtratiōe itelligit z ego
Vir. in i° Ille ego q̄ quondā | gracili modu

lat⁹ auēa. Idē ī^u°. Et q̄q̄ ī^pe miserrīa uidi
Et quorū p̄s magna fui p̄li⁹ uindictā postq̄
me⁹ a p̄tore recessi. Ter. ī Phor. Nā ego
meorū solus sū me⁹. Hec oīa p̄ alleoteta. i.
uariatōz fieri. Prisciāo monēte docemur.
Licet ex his q̄ habeāt p̄prias figuraz ap
pellatōes nō desint ut infra patebit. Iam
ad singulas figuras quas decretū per scri
bere est accedamus

Prolemis q̄ ltie p̄sumptio īter p̄tatur fit
cū totū primū acceptū in p̄tes q̄lde3 distri
buit ut exemplo seq̄nti ostendit. Aīmalīū.
q̄dā sunt mortalia quedam immortalia. Et
triū Saturni filiorū un⁹ in celo alter in ma
ri. Terci⁹ ap̄d īferos dicit̄ regnare hic n̄
bene dicere ē ut ait Priscianus Animalia.
pars mortalis pars immortalis. Nec tres
Saturni filius in celo alter in mari. tercius
apud inferos regnat.

Sed aduertēdū ē q̄ si nō fiat distribu^o bñ
utimur ntīs. Vt si dicā⁹ Lrē sūt note elem̄
torū. Alioqn utēdū ē gtūs in p̄sūptōe toti
us. Verum cum uerbum ad id totūz quod
distribuitur et non ad partes distributas
reddit tūc quoq̄ ntūs licebit uti. Vt homi
nes optūi sūt alii ad pacē alii uero ad bel
lū z h^o qđ plurale distribuit̄ a cōi p̄supti

one verbū habz. Sin autē variaueris nūe²²
ntm nobis vsurpare posse. Vir. i Buc. docz
Cur nō. Mopse boni qm cōuenimus ambo
Tu calamos inflare leues ego dicere vsus
Illud quoq; notādū ē qd si nomē cōtiēs totū
singularis sit. & i gtiō & in ntio poni pōt
Vt si dicas. Gentis Romane ps fuit fortē
pars sapiens. vel sic comutatio genere ac
numero in distribuendis partibus. Gentē
Romane alii fuerūt fortes alii sapientes.
Exēplum ut i Gens Romana fuit. alii for
tes alii sapiētes. Liuius autē xli^o ab vr
be condita ad homeri imitatiōz etiam i ali
is z plurali nūeri ntio vsus ē. Periti religi
onū Iurisq; publici quando duo ordinarii
cōsules eius anni alter morbo alter ferro
perisset. Suffectū cōsulem negabant comi
tia habere posse. Duo ordinarii cōsules p
ordinarioz consulū dixit qm ad distributa
verbum respondet nō cōiuncta. Iteq; Oui.
de fastis. Bella parant repetuntq; suas et
frater et idaslechippo fieri pactus vterq;
gener. Idem de Remedio amoris. Veni
unt ad foedus amantes impliati laqueis
nudus vterq; iacent
Salusti⁹ i Iugurtio. Captia Iugurta ps i
crucē acti ps bestis obiecti sunt vbi p alle

Manuscriptum
Bibliotheca
Museum
Historiae
Antiquae
Romae

oteca et genere z numero uariāt orōz. nec
 q̄cūq̄ tñ r̄fert siqdē ps z mares ī sēsu q̄tinēt
 z nūeri ē p̄lalis. Quare cū oratores & po
 ete p̄iter q̄iūcta z p̄tes ntō siue ad grecoz
 morē siue alia q̄uis rōne ponāt et iā h° sit
 vsurpatiōe receptū. cur nos eo a Prisciāo
 phibeamur n̄ video. mea q̄dez sn̄ia mō ap
 te fiat utroq̄ mō fieri licebit. Fit hec ea
 dē figura q̄nq̄ īp̄licite. vt Qui ī heroidib⁹
 Alter ī alterib⁹ iactātes luīna vltus. q̄re
 bāt taciti n̄r vbi essz amor. Et ut ī aliquibus
 sup̄ioribus exēplis aliqd siue dephēdi pōt
 Silēplis q̄ q̄ceptionē Prīf. exponit m̄tifa
 riā q̄mittit. ī cū priā p̄sona scdā aut terciā
 uel ēt utrāq̄ q̄plectit. ut e° tu et ille sapi⁹
 a scdā aut priā q̄cipi n̄ pōt. terciā vero po
 test. ut tu et ille nosmetip̄os legite. uel cum
 masculīn ḡns seīnū aut neutz aut utrūq̄
 admittit ut ypolit⁹ atq̄ lucretia q̄tū ī se fu
 erit fuerūt pudicissimī. z dñs atq̄ mācipiū
 n̄nūq̄ bōi sūt n̄nūq̄ mali. Et Luca. ī 1°. Le
 ges et plebicita coacte dixit. Fit etiā Silē
 plis quodā° īp̄licite et maxie carmīs q̄mo
 ditatē cā. Vir. ī 11° Ene. duellimur īde iphi
 tus et pelias mecu3. p̄ e° iphitus et pelias
 Naz ī illo Remo cū fr̄e q̄rin⁹ iura dabant
 nulla est p̄sonaz conceptio sed antiptosis

nisi tertiā a tertia psona cōcipi uī ubi nlla
discretio dignitatis apparet. Fit nuēro et
psona piter. ut nos et philalites admoduz
ueritatē excolim⁹ atq; itē adeo ypocrisim
atq; silatū odī⁹. vōs et ille quē taceo⁹ quis
stoicos pmittatis. estis pfecti stoici de et
ficti scauri. fit reuera iplicite silēsis p hoc
nomē vterq; ut si mā feīaq; dōmōstratis di
cā vterq; sapit. qđ idē z p nom alter expo
nēte. Seruio a Virgi in Bucolicis factū ē.
Bisq; die numerāt ābo pec⁹. alter & edos
alter dixit de nouerca intelligēs. Lic3 hic
īgeīnēf figura. Nā & plēsis vbi totū diui
ditur illic adesse videri potest

Zeun. a fit cū vnū atq; idē verbū diuersis
clausul ac sensib⁹ refert. Fit aut a supiori
b⁹ a medius et īferiorib⁹ a supiorib⁹ ut ē
vicit pudorē libido. tiorē audacia. rōnem
aīcicia. Hic sp repetit vbum in primo loco
positum. A medius ut est illud. Vir. i. 3⁹.
Troigena īterpres diuuz q numia phoe
bi qui tripodas. Darii lauros qui lydera
sentis. Et uoluc27 linguas et prepetis cīa
penne. Hic sentis uerbum in medio colloca
tum tā pcedentib⁹ quā sequentibus accō
modatur. Ab inferioribus autem fiet. cū
uerbu3 ultimo loco positum omnibus ante

positus reddit. ut apud Ciceronē i catilinā
 Nichil nec te nocturnū p̄sidiū palacii. nihil
 vrbis vigilie nihil timor populi. nihil q̄ cur
 sū bonorū oīū. nihil hic inīcicissim⁹ senat⁹
 hñdī loc⁹. nihil horū ora vītuscq̄ mouerūt.
 Oīa sup̄iora vnico sūt v̄bo i oīb⁹ r̄petēdo
 gclusa. Iōq̄ ipozeuma magis dicit̄ ab ipos
 q̄ ē sub & zeuma gūctio. i. subconiunctio
 Euocatio fieri solet cū prime vel secūde p̄
 sone tertia sine copula iūgit̄. ut ego phila
 lites lt̄as lr̄as docere cōtēdo. tu vero A
 phrāi⁹ barbaras atq̄ ille alban⁹ neutras.
 Idē fieri pōt i p̄tali. ut nos viri spectatis
 morib⁹ studē⁹. vos autē m̄ieres delicis.
 reddit̄ aut v̄bū p̄sone q̄ euocat. Appositō
 cōmittit̄ cū duo noīa substātia sine copula
 etiā si sint aliqb⁹ adiectis comitata. alterz
 ad decliatiōez alteri⁹ cōiūcta ponūt̄. Ovi
 di⁹ Methamor. li⁹ i⁹. Añ mare & terras
 & quod tegit oīa celum vnus erat toto na
 ture vultus i orbe. Quez dixere chaos ru
 dis ingestaq̄ moles. Nec quicquā nisi pon
 d⁹ iners cōiestaq̄ eodē. Nō bene iuncta
 discordia semīa rez. Hic pondus iners. &
 cetera que sequūtur ad decliatiōez chaos
 posita sunt. Neq̄ q̄c̄ refert p̄ticulare vel
 vnicū aut cōtra generale p̄ticulār ad sui ex

positionem sibi asciscat Vt leo aīal ferox
& aīal leo multuz nobilitatis habet.

Antiptosis erit cū cas9 p casu poīē. Anti
enī p significat & ptosis cas9 qđ p casu in
terp̄taē, vt Vir. in 1°. Eneidos. Tu mihi
qđcūq; h° regni p hoc regnū. & it clamor
celo p ad celū. Et urbē quā statuo ur̄a ē p
urbs. Lic3 a Seruio alia addat̄ expōsi° aff
irmāte supiori carmīe posituz v̄buz uultis
hic quoq; repetēdū z dicēduz uultis urbē
Ter. ī and. ex Andro cōmigravit huic uici
ne. Idē ī eadē q̄s credis eē has n̄ sunt uere
nuptie. Idē ī Phor. Cū ei9 aduertēti mihi
uenit ī mētē ḡm̄ posuit p ntō. Cicero uer
rina2 1° Nā ita mihi deos uelī ppitios ut
cū illi9 tēporis uenit ī mētē nō solum anīo
sed etiā toto corpore phorresco. Illi9 tem
poris p illā tēp9. Idē in 11° Tibi. Ancille
legis ueit ī mētē. Salusti9 ī Catilinario. p
ter rez capitaliū cōdēnatis p cōdēnatos.
Sinodoche constructiois fiet cū accūs cuz
ntō gūget̄ & qđ erit p̄t̄ attribuet̄ toti ut
hō niger oculos. fortē dextrā. celer pedes.
sapiēs aīaz. alb9 dētes. p nigros oculos for
tē dextrā celeres pedes. sapiētē aīaz albos
dētes habens. Virg. in primo. Nuda genu

nod⁹ q³ sin⁹ collicā fluētes colcōs hñs. Idē
 in vi^o. Lacer² crudeliter ora manusq³ pro
 hñtē ora lacera z manus laceras. Idē i v^o.
 Intētaq³ brachia r̄mis itēti p̄ ip̄i itēti ha
 bētes brachia itenta. S³ adūtas discipule q³
 ēherētia d̄ ip̄o toto sepe itelligūt. vii Vir.
 i z^o. Per q³ pedes traiect⁹ lora tumēes. i.
 hñs lora traiecta p̄ pedes tumētes. Hora
 ti⁹ vero i priā ep̄la hac ip̄a figura licēsiōsi
 us vsq³ ē. Hec r̄cinūt iuueēs dictata senesq³
 leuo suspensi loculus & tabulā suspensos in
 leuo lacerto. Idem in re in corporea caue
 facias q̄re philelphuz nō imiteris dicentē
 in sua sfortidae. Infractusq³ vices. i. bella
 hoc est habēs bella infracta quod neq³quā
 dici potest nam bella nec totius p̄s sunt. s.
 hominis nec corporea res est.
 Illd̄ etiā sciēdū ē puto hāc figurā i orōne
 soluta vix nunq³ admicti. Est enī carnis nō
 p̄ se orōnis cōmoditate ac necessitate ad
 inuenta. Cum vero locutionis est in poetē
 exponendis ac oratoribus p̄discemus.

Ergo vale Illustrissime Dñe sicq³ meas lu
 cubratiūctas suscepis ut ad digniora z que
 maiorē fructū apportēt me incendas id sa
 ne feceris si in his te p̄fecisse intelligam
 AD LAUDEM DEI.

(c) 2007 Ministerio de Cultura

P. alius

Augustini dati viri disertissimi aliqua
documenta diligentissime composita ad
Antonium amicum suum carissimum.

IN CIPIT

Redimus iam dudum a plerisque vi-
ris : etiam disertissimis persuasum
demum artem quēpiam in dicendo
nonnullam adipisci : si veterum atque
eruditorum sectat⁹ vestigia : optima sibi quisque
semper ad imitandum proposuerit. Neque enim
qui diutius in Ciceronis lectione uersat⁹ fuerit :
non esse in dicendo & ornatus & copiosus poterit
Nam & aridiora crebrius consuetati ipsi quoque
aridi ieiuni & inculti fiant necesse est. Lectitanti
igitur mihi Ciceronis uolumina : quem eloquen-
tie parentem merito appellamus. pauca annota-
tione digna visa sunt : quibus si utamur : vulga-
rium sermonem aspernati : ad eloquentium ora-
tioneque proximi accedemus. Sed tamen id in pri-
mis quisque admonendus sit : quod rhetor diligen-
tissimus & insignis orator Fabius quintilianus
de orationis partibus dicere consuevit. Neque enim
leges sunt oratorum quadam veluti inmutabili
necessitate constitute : nec rogationibus : ut idem
dicebat plebisuescitis facta sunt ista precepta :
sed uti in statuis picturis poematibus ceterisque :
Ita in exornanda quoque eloquentis uiri oratione
plurimum semper decoris ac vetustatis habuit

varietas. Atque quod dici solet cauendum tenen-
dumque illud est ante omnia: ne ars vlla dicendi
si fieri potest esse videatur. Hec igitur lex pri-
ma sit conmutationis varietatisque quam erudi-
torum aures non difficile iudicent. Hoc igitur
iacto fundamento: per pauca deinceps scribam a-
mice suauissime: que & si non semper vltimum
tamen huius rationibus tibi seruanda erunt.
Sed iam nostri instituti ita nascetur exordium.
Plerumque enim qui oratorie artis floribus & fa-
leratis (vt aiunt) student verbis contraque trita
vulgatamque gramaticorum consuetudinem quod
in calce absolute orationis locari consuevit. id il-
li potius coaptant initio quod omne tibi fiet ex
emplo manifestius. Scis plenam orationem con-
stare tribus partibus quod suppositum: vt eorum
ipsorum vocabulis vtar quod verbum quod ap-
positum vocant. dicunt igitur gramatici Scipio
africanus deleuit cartaginem. Oratoris vero elo-
qui homines conuerso potius vtuntur ordine.
Cartaginem Scipio africanus deleuit Illi. M. ci-
cero familiariter utitur. P. lentulo. Nos vero. P. le-
tulo. M. cicero familiariter utitur. Quibus pla-
ne exemplis patere arbitror appositum primum:
suppositum medium: nouissimum vero locum
tenere verbum. Sed & si quid pro grammatico-
rum more post appositum situm erit: id initio
orationis poni solet. Cuius rei exempla subnec-
tam. Scipio emilianus euertit Numantiā Urbē

Ultimu locum verbum
obteneat medium & so-
locus suppositum primum
aut appositum

opulentissimam. Urbem Numantia3 opulentis-
simam Scipio emilianus evertit Non ignoras eē
multa epistolarum genera Epistolarum genera
m̃tra esse nō ignoras. Ligurgus cōdidit sanctas
leges lacedemoniis. Lacedemoniis leges sanctis-
simas ligurgus condidit Multaq; consimili rati-
one Appositum igitur plerumq; initio ponitur
suppositum in medio: in fine uerbum. Vt ario-
pagum solō salaminis primus constituit Ceterū
diuersis & ordinibus & locis locande partes sunt
pro aurium iudicio: quod quidem solo vsu com-
paratur.

 Iam vero de aduerbiis: que sunt veluti adiec-
tiua verborum dici potest passim vbivis loci
ponenda esse: ubi demum aptius congruere uisa
fuerint modo in principio: modo in fine: modo
interiecta inter vtrunq;: qua in re diligenti est
utendum consilio sed prope uerbum frequenti-
us peruenustam reddunt orationem. Vt fabius
max. ante alios fortiter atq; animose pugnabat.
C. Lelius Scipione familiarissime utebatur.
Clementissimus Cesar: humaniter ignoscebat.
Nunc vero ad reliqua.

Prepositiones perpulchre inter substantiua
atq; adiectiua inseruntur. Vt ferace in agro.
Ornatissimo in loco. maximas ad res. Hanc ob
causam iustis de causis. Aliaq; huiuscemodi cō-
plura Nec prepositiones solum: sed & alia q̃ plu-
ra cuiusmodi nunc sumemus exēpla Maxima ī

*220 aduerbia esse
modo in principio
modo in fine sed
aptius ponuntur
verbum.*

*Prepositiones & pro-
ne sunt substanti-
ua et adiectiua in-
seruntur.*

republicam diligentia. Magna in parentes pi-
etas. Incredibilis in omnes ciues obseruantia. Sū
*Genitiui inter duos
notos no inuocantur
ponitur* ma in hospites liberalitas. Atq; etiam ppulchrū
inter duos casus puta nominatiuos duos genitiui
quotidie ponunt. ut omnia rei publi. iura. Con-
stantes militum animi. Immania sceleratorum
hominum flagitia. Et econuerso z constituta ac
transposita oratio plurimum exornat. Vt hui⁹
claritudo viri. Huius quiritis auctoritas loci.

*Veniste etiam
plerūq; pcedit
spectatiuum no
men substanti-
uum* Veniste etiam plerumq; pcedit adiectiuum no-
men substantiuum. ut tua dignitas: optima uir-
tus. diuinū ingeniū. exquisita doctrina. Mag-
ni etenim refert quo loco queq; dictio sita sit qđ
testatur Boecius in huius comentariis quos in A-
ristotil' libros scripsit. vbi & ciceronis exemplū
z Virgiliū ponit. Boecii autem ipsius hec verba
sunt Etenim quantum ad compositionem orati-
onis spectat: maximum differt: quo verba & no-
mina predicationis sine ordine preferantur &
multum enī interest in eo quod ait Cicero Ad
hanc te amentiam natura peperit: voluntas ex-
ercuit. fortuna seruauit. Ita dixisses vt dictum
est: an ita Ad hanc te amentiam peperit natura
exercuit voluntas: seruauit fortuna. Sic enim
minor est sententie magnitudo: minusq; ī ea lu-
cet id quod si sic componatur eminet: & sese vel
uolētibus hominū auribus animisq; patefacit
Rursum quoq; dicit Virgilius. paciꝫ imponere
morem potuisset seruare metrum si ita dixisset

moremque imponere paci. sed esset debilior sonus
ne & eo ritu versus tam preclare ut nunc compo-
tus dicetur. quod idem non est apud dialecticos.

Hec Boetius. Nunc vero ad reliqua.

Negativa dictio apte in calce orationis poni-
tur: Ut prestantiorem te vidi neminem. Scipi-
one clariorem in bellicis laudibus inuenies nemi-
nem. Tua in me beniuolentia: tuo in me animo
gratius est nihil Qui te ardentius amet habes ne-
mine? **Sed** et possessor antequam possessio: Optimi
viri diuitie: Prestantis viri virtus. prudentissi-
mi hominis consilium.

Quid vero pulcrius quam si per gerundiis que ap-
pellant utemur gerundius nominibus? Attritum
est id prisciani exemplum. Veni causa amandi
virtutem: Veni amande virtutis causa. Gracia
gerendi belli Gerendorum bellorum gratia: Am-
plexande virtutis gratia. magis quam ad amplexan-
dum virtutem dicimus. Que est una preceptio
optima: crebraque eius apud M. Tullium. aliosque
eloquentes viros fuit semper observatio. Nunc au-
tem multa conficiam: que si diligenter aduerte-
ris: haud parum latino ornatoque conducent elo-
quio. Sed id mihi in primis animaduertendum
videtur. ut cum tria fuerint: antecedens: conse-
quens: & eorum medium. relatiuum nomen si
id consequens sit vel hominis vel rei cuiuspiam
proprium nomen: cum relatu consequenti semper
congruat: Alioquin non latina sit oratio: sed a

Negativa dictio
apte in calce ora-
tionis ponitur

possessor antequam po-
sessio.

Gerundium adiectiuum
& substantiuum pro pudore
ponemus

Relatiuum nomen cum eo quod
sequitur debet concorre-
dere

In ista clausula
secundum oratores sunt
ans
grs
medium verbum
nomen in recto
non in obliquo

doctissimorum hominum consuetudine aliena.
Alias potest cum alterutro conuenire si non cō
sequatur proprium nomen. quam rem facile ex
empla declarant : & priscorum auctoritates com
plures. **M.** cicero p̄mo tusculanarum questionū
Studio sapientie que phīa dicitur. & sexto de re
pu. **C**onsilia cetūsq; hominum iure socrati: que
ciuitates appellantur. atq; iterum. **E**x illis sem
piternis ignibus que vos sydera z stellas nuncu
patis. **S**alustii quoq; illud tritum. **E**st locus in
carcere quod tullianum dicitur. Innumerabilia
in uetustis codicibus id genus inuenies. **A**d hec
id est grāmatice artis vitium quod quidam ig
nari litterarum arbitrantur. **S**ed & nos aliquid
exemplorum afferamus. **P**reclarus est **C**iceronis
opus qui **C**ato maior dicitur. **N**am quod **C**ato
maior dicitur non latine p̄fertur. **C**onsimiliter
Vrbis visceribus consulendum ē qui sunt ciues
Perdi viri ex vrbibus pellendi sunt: que est &
ciuitatum pernicies & sentina dedecoris **P**lerūq;
igitur relatiuum nomen cum eo concors est :
quod consequitur **I**llud quoq; inspectaculum ē
Nam cum tria existant quorum unum relatiuū
nomen sit; frequentissime eorum duo in eiusdē
casus exitu conueniunt. **N**am vt exempli causa
dicam aliquid: **S**i quis hunc sermonem protule
rit: liber in quo de virtute agitur preclarus ē.
Rectius atq; ornatius dixit. **I**n quo libro de vir
tute agitur preclarus est. **C**oncordant nanq; eo

*Relatiuum nomen cum
eo quod sequitur debite
concordabit ut
amo hōies quod at
ronale dicitur*

dem casu ex tribus duo. Illa que maiore in ciuitate iuncta sunt. Aliud item exemplum huiusmodi sit. Quas misisti litteras ad me iocundissime mihi fuerunt. Sermonez quem audistis non est meus. Quam existimas demostenis orationem Eschinis est. Atque huius sermonis crebrum inuenire poteris apud ueteres usum. M. tullius de officiis primo: Quorum autem officiorum precepta traduntur ea que pertinent ad finem bonorum. Virgilius maro in eneide. Urbem quam statuo treftra est. Terentius in andria: Post hac quas facio comedias spectande an exigende sunt nobis prius Idem populo ut placerent quas fecisset fabulas. Idez Quas credis has non sunt uere nuptie. Atque huiusmodi sermo plurimum exornat.

Sermone quem audistis non est meus.

Id quoque annotatu dignissimum uisum est: Cum positiua uelimus augere nomina: ut iis prepositio accedat. Cicero in epistola ad curionem Carus eque sis ac iocundus. Idem de oratore primo. Perbeati Quinte fratre illi uideri solent.

Per. adpositum post tunc auger

Therentius in Eunuchis: Perpulchra credo dona baud nostris similia: Nam pregratum ualde gratum significat, Et in oratione lepide personat.

Atque superlatiuis multo: longe. & que aduerbia preponimus idque sepe numero pulcherrimum uideri solet. ut longe amantissimus nostri. Multo omnium fortunatissimus Et ago tibi que maximas gracias.

Comparatiuis uero vel multo vel longe pre

per. gratius

poni solet: ut iusticia multo p̄clarior est omnib⁹
virtutibus: z Socrates longe aliis philosophis sa-
pientior est.

¶ Illud nequaquā omiserimus. Quom enim nomi-
na que p̄pria sunt p̄fecta a grecis terciē flectio-
nis & obliquos casus habentia que rectum supe-
rent latini oratores frequentissime ab actis illo-
rum quibusdam imutatis fingunt aliarū decli-
nationum nomina: & genus seruant. Qualia po-
ematum entimematum: delphinus: elephantus
& lampada. Existunt que a plerisque terciē flecti-
onis p̄feruntur. Poema poematis: entimema:
delphin. elephas: lampas. hanc obseruationem
tu diligenter obserua: & cōmenda memorie.

Sum es fin

¶ Quom autem volumus ostendere aliquid no-
bis iocundum honestum vtile esse cum datiuis
cum verbo vtimur sum es est substantiuorum
quorum illa accidentia sunt. Nam ne ab exēplis
discedamus: quid aliud significat. hec res iocun-
ditati mihi est: q̄ hec res est mihi iocunda. Idez
deniq; ip̄m. Tue mihi fuerunt littere gaudio:
quod est ad gaudium: vel gaudium mihi attule-
runt. Eodemq; pacto leges dignitati rei pu. sūt.
Preclara vrbis edificia ciuib⁹ decori sunt: vitia
dedecori sūt viris id ē dedec⁹ pariūt hominib⁹
Deq; ceteris consimili ratione. ¶ Verbum afficio
p̄pulcrū est & late patet. Nam afficio te uolup-
tate: tibi voluptatem affero. Afficio te honore:
id est honorem tibi affero. Afficio te laudibus:

Afficio

id est laudo te Afficio te pbro id ē vitupero te.
Afficio te cōmodis id est facio tibi cōmoda. Affi-
cio cadauera sepultura id est cadauera sepelio.
Afficio inimicos iniuria id est inimicis facio in-
iuriam. At similiter Afficior dolore id est doleo
Afficior gaudio: idē est quod gaudeo. Afficior
verecundia idē ē quod verecundor. Latissimeq;
est huius uerbi usurpatio. Nec tamen lateat me
afficere significare disponere Hinc ē plinii illd.
Viua vox magis afficit. Neq; enī sine optimis
causis tam lata tamq; diffusa est eius uerbi sig-
nificatio. Sed de hoc satis.

Non est autē ignorandum: q; si duo aut plu-
ra duobus quod perraro usu venit. si illa pter
se habuerint vtriq; tum dictionem proponim⁹
quod liqueat exemplo par ē in. C. Lelio doctri-
ne virtus: quantaq; eius viri pbitas tanta q; est
& eius scientia. Tunc recte ac expedite dixeris.
Lelius vir tum doctus est tum probus. Idemq;
magna inest in. C. Lelio tuq; virtus tum doctri-
na. C. Lelius plurimum tum laude tum rerum
scientia valet. Aliud item exemplum. Temisto-
cles tū consilio pollet in vrbānis rebus tū bellicis
negociis viribus atq; animi magnitudine floret
Sic enim tantum ostendi esse in rebus vrbānis
consilium: quantam in bellicis magnitudinē ani-
mi q; tum geminatum positum est: sed eandē
quoq; vim habet geminata. & coniuncta. Ene-
as est & terris iactatus & alto. Idem profecto

in lib^o 2° ept^o epla
3.

Tum

significat. Enneas tum pelagi tum terrarum labores perpeſſus eſt. Affricanus item ſingularis eſt & vir & imperator. Idem ſibi vult. Affricanus tum magnus vir extitit : tum magnus imperator Quod ſi duo quoq; que nequaquam paria ſint ſed alterum minus cōplectitur: alterum uero magis ita efferendū eſt: ut quod leuius exiſtat. locum uſ prius: atq; ei. tum. dictionem preponamus qđ autem grauius validiusq; id poſterius poſitum tum dictio precedat. quod patefaciam⁹ exēplo Lelius amat Scipionem propterea qđ euz doctū nouit hominem. & inſuper virum optimum qđ poſtremum uehementius ad amoreꝝ ipellit. q̄re ita eſt oratio inſtituenda. C. Lelius amat Scipionem tum ob doctrinam eius: tum propter virtutem. Ita virtus in hoc plus momenti habebit Atq; idem ſi ita dixerim Cum omnes fortunati ſunt qui bene viuunt: tum perbeati qui omnia deſerunt: ut virtutem ſolam cōplectantur Hos nāq; poſteriores multo beatiores eſſe conſtat. Si quis ſuperius modo allatam preceptionem intellexerit: Hoc. M. Cicero in primis frequenter uſurpat. Ex quo illud. Cum omnibus conſulendum eſt : tum hiis qui armis poſitis ad Imperatorum fidem confugiunt Significat enim confugientibus ad Imperatores : & ſeſe dedentibus multo magis conſulendum eſſe. Atq; in Catone maiore . mirari ſeſe aiebat Sceuola. Marcum Cathonem cum ceterarum rerum perfectam

1
sapientiam tum q̄ nunq̄ illi fuerit senectus gra-
uis. Sed de hac re satis.

¶ Iam vero explicandum est: qua ratione quā-
piam personā aut laudare aut vituperari oportet
quod ad decorem sermonis pertineat. Nam
id trifariam fieri posse comperimus ex momentis
litterarum. Si ergo velimus ostendere. M. Cato
nem habere magnā virtutem: cū verbo sum es ē
commodissime fiet. M. Cato vir est magne vir-
tutis. M. Cato vir est magna virtute. M. Cato
vir est magnus virtute. Plato philosophus fuit
prestans ingenio: vel prestantis ingenii uel pres-
tanti ingenio. Mulier est clara morib⁹. clarorū
morū: claris moribus: Vir egregius laude: egre-
gie laudis: egregia laude. Sed illud prius magis
poetarum est. Postremum vero splendidum ac
perpolitum est. Igitur mandā memorie. Aristo-
teles scientie copia philosophus exquisita doctri-
na vir acerrimo ingenio. quod quidem ut diser-
tissimus Priscianus inquit significat. Aristotile
habentem scientie copiam: & qui habebat exqui-
sitam doctrinā ceteraq; cōsimili racione. Quod
idez. A. gellius sentire uidetur ī noctib⁹ acticis
Est enī velut defectio q̄dam sed ea trita atq; v-
surpata ē ab eloquentissimis viris & clarissimis
oratoribus qua & nobis quoq; vtendū sit. Atq;
participiorū tum accusatiui casus sepe: tum ab-
latiui locū tenet infinitiui verbi. Hinc salustia-
nū illud. Priusq̄ īcipias cōsulto: z ubi cōsuleris

61
Modus Laudandi
& vituperandi.

Participia habere
vini Infringit

mature: facto opus est. Et Terentiana M^usis
gliceriu³ alloquens amica³ Pamphili: Iam tibi
inuentum curabo: atq³ adductū tuum Pamphi
lum Omnia nanq³ illa consulto: facto inuentum
& adductum. consulere facere inuenire & addu
cere designant. Verum oratores frequenter hui³
orationibus ablatiuorum casuum vtuntur: accu
satiuorum perraro.

opus

¶ Et quoniam de nomine quidem opus attuli
mus mentionem: intelligendum est. Est opus
mibi hac re. significare me egere hac re. Sed his
variis casibus iungi solet. Nam & opus est mibi
tua opera: nominatiui casus & tue opere & tua³
operam: & tua opera dicimus Sed hoc postremū
ornatius est: & notum oratorium. Ceteris oratio
nibus poete potius historiciq³ vtuntur. Nos au
tem quedam precipimus: vt & cognoscamus a
veteribus vsurpata: eisdemq³ vtamur quedam
vero vt nōnunq³ cognoscamus solum. Nam op⁹
est mibi hanc rem nunq³ orator dicit. Quid illd
nonne pulcherrimum est: vt cum duo nomina
alterum adiectiuum: substantiuum alterum eo
dem casus exitu proferri debeant: ut sepe celeberrime
quodammodo tertiam adiectiui nominis
vocem que est neutra in uim substantiuam pro
feramus. & substantiuum id prius genitiuo ca
su perlocemus: quod vt frequens est eruditis ac
disertis viris: ita quoq³ erit exemplo manifestū
Nam cum multam virtutem dicturus sum: si

Multam pecuniam

multum virtutis eius orationis loco posuero:
multo protulerim venustius: Multum enim pe-
cunie significat multas pecunias. plurimum vi-
rium id est plures vires. quid animi. quis animus
quid rei. que res. quid cause que causa. Aliaque per
multa Sed id iam animaduertendum est. Nam si
genitiuus ille casus fuerit singularis: totam iteque
orationem singulariter exponere debemus. Sin-
pluralis pluraliter. Nam exempli gratia Multum
pecunie idem est quod multa pecunia singulari
numero. At contra. multum pecuniarum: signi-
ficat multas pecunias. Similisque. & aliorum ra-
tio: ut multus laboris singularis significationis
est. plurium virium pluralem quoque habet sig-
nificationem. —

— Et aduerbia quoque nonnulla vim eandem reti-
nent: presertim vero duo hec. parum & satis.
Nam parus sapientie. parua sapientia. satis vi-
rium id est sufficientes vires Et nihil quoque siue
nomen seu aduerbium sit: eandem sepe obser-
uantiam cadit. hec igitur hactenus. Quoniam
autem singula hec fere inuestigamus: id quoque
dignum inuestigatione est: ut cum duo inveni-
mus substantiua nomina quorum utriusque idem ephi-
teon adiciendus sit: ut adiectiuum principio col-
locemus cum consequentibus substantiuis: vel cum
geminatum vel duplicatum et preponamus. Exempla
vero causa afferantur Ciceronis verba: Affrica-
nus singularis & vir et imperator. quod est Africanus

singularis vir & singularis imperator Propter magnam & doctoris auctoritatem & vrbis. Preclarus & miles & ciuis illustris tum vir tum philosophus: Optimus tuq; Patrie defensor tum gubernator Iustus & rex & iudex consimiliaq; eodem modo se habent. —

— Et sepe numero contra eundem ordinem vni substantiuo preposito. duo adiectiua aut plura deseruiunt exempla sunt que nunc constituam: Vir tum bonus tum etiam temperans Imperator & callidus & solers: Ornamenta ciuitatis tum multa tum preclara. Alia tu ipse coniecta. Non nunq; duo substantiua ita se habent vt alterum vni suam vbiq; conseruet ac teneatur: alterum quasi quedam optineat adiectiui nominis locuz & eius fungatur officio: quale est virgilianum illud in primo Eneidos: molem q; & montes insuper altos imposuit. Ac si dicat molestos montes imposuit. —

— Cauendum est ne ab honestate naturaq; discedamus. perinde ac si dixerit. cauendum ne a naturali honestate discedamus: sed tibi hec nota sunt: Sed ne historiam quasi texens dicendoruz seriem nectam: ita quoq; patefecerim vt sese mihi forte quadam obtulerint.

¶ Ceterum non ignoras vt ipse arbitror extrema supina plerumq; orlate ac peruenuste significare gerundia accusatiui casus. ad. dictione pposita: vt res difficil' creditu e. id e ad credendu:

*Substantiuum obtruncat
locum adiectiui*

*Ad extrema supina
significare
gerundia accusati
in casus*

memorabilis dictu id est ad dicendum: iocunda visu id est ad videndum: vel auditu. ad audien dum: suavis gustu ad gustandū. permultaq; cō simili ac pari modo sese habent.

¶ Nec id amice lateat ut cum fuerit superlati uum quodpiam durum asperūq;: z superlatiue significandū sit: ut pro superlatiuo positiuum afferamus. & ei suplatiuū aptūq; apponam⁹ ad uerbiū. Nam maxime memorabile facinus est. memorabilissimū facinus. Maxime rarū genus hominum. est rarissimum hominum genus.

— Sed & admodū z imprimis positiuis addiūc ta vim eandem retinent. Ad autēz neq; silentio preterierim ut si quem q; uirtutem habeat velī mediocriter laudare: dicam exempli causa. Peri des uirtute prestās: princeps erat athenis. vī q; multa preclara gesserit. Temistocles rebus gestis floruit. Sin velim uehementer ac plurimūz lau dare adiciam gloriam siue laudem & causam laudationis casu genitiuo constituam.

Perides ut isdem exemplis vtar uirtutis gloria prestans athenis claruit. Temistocles gestarum rerum laude emicuit. Sicq; M. Antonius. Pre stabat eloquentia. Mediocriter laudatur. Ac fe re exiliter. L. crassus eloquentie gloria excelluit uehementissime laudatur: Sed tu cetera pro tui ingenii bonitate deducto. Quocienscunq; nomi na quod ipse quoq; testatur gramaticus. Serui us pluralis & singularis numeri connectuntur.

*Cum est adiectiuum
et durum aponendum
est apothimum cu ad
uerbis adiectiuo*

Modus laudandi

*Cum nomina sunt diuisa
numm; respondemus
inijer et ita cu sunt
diuisi generis*

respondemus viciniore. Virgili⁹ primo eneidos
hic illius arma hic currus fuit: non autē fuerūt
Terentius in andria. amantiūz ire amoris rein
tegratio est Xenofontis. delicie mee sunt hostes
eorumq; exercitus properabat. atq; ita frequē
tius obseruatur. Quod vero idem fit in diuersis
generibus. Nam siue masculinūz siue femineū
est viciniore respondeamus. ut uir ac mulier op
tima venit. Intelligitur nanq; optimum esse vi
rum. z optimam mulierem qui venit verum si
plurali numero velimus vti: ad masculinū trās
ire necesse ē. ut uir ac mulier leti properant. A
lexander & Olimpias clarissimi extiterunt.

Opere precium

Opere precium est: quod per uenustū est: signi
ficat modo vtile esse. modo necessariū: modo io
cundum: modo laudabile: atq; his significationi
bus id nomen veteres usurpabant.

Fruor

✓ Frui quapiam re est fructum siue utilita
tem siue voluptatem percipere ex ea ut cum
quis dixerit ocio fruor.

Pre se ferro

✓ Pre se ferre aliquid. est uerbis ul' iudiciis qui
busdam id ostendere. & quodammodo confiteri
ut M. Cicero pre se fert grauitatem: hilaritatē
pre se fert Lelius.

*Rationem habere
de respectu ha
bere*

Rationem habere: est respectum habere. sed
ut planius exponam habere rationem alicuius
rei est rem considerare. ut habeo rationem tēpo
ris. loci. personarum: est ea omnia ratione com
plecti & considerare. Hanc rem mente animove

complector. Est hanc rem considero ac voluto
in animo & significat in aⁿo habeo. Est animus
mibi: id est volo facere. Certum est mihi delibe
raui & decreui.

Prosequor te honore ē te honoro. Prosequor
te laude. idem est quod te laudo: Prosequor te
probo. id est vitupero te. Prosequor te amore.
amo te: prosequor te odio id est odio te habeo.

Benemeritus sum de re publ. est beneficium
in illam contuli. Benemerētes de amicis. id ē cō
ferentes in amicos beneficia.

Eque pro ita ac uel atq; pro ut uel q̃ ornatif
sime ponitur exemplum est: eque te laudo atq;
Ciceronem: id ē te sicut & Ciceronem.

Haud pro non. Secus pro aliter ī eadem ora
tione venuste & concinne se habent. ut haud se
cus sentio eq; atq; tu. id est ita sentio sicut tu.

Nonnunq̃ etiā perpulcre cōparatiua pro po
sitiuis ponuntur ut Alexander macedo corpus
habebat imbecillius. quod imbecillus significat
Satiri in scelera vehementius inuehunt quod est
vehementer.

Do tibi hanc rē vicio: est vitupero te de hac
re. do crimini id ē criminor. do laudi id ē laudo

Sed nec illud quidem negligendum est: Nam
subiunctiuus modus pro indicatiuo: & illius tem
pora p̃ hui⁹ tēporib⁹. interdū haud īlepide po
nūtur ut veli p̃ volo. gererē p̃ gerendam. dilex
erim pro dilexi. fecissem pro feceram. gratum

prosequor te honore

*Benemeritus sum de
re publ*

Eque p̃ ita

*haud p̃ nō sicut q̃
aliter*

*Aliquō etiā p̃ pulcre
comparatiua p̃
positiuis ponuntur*

*Do tibi hanc rem vicio
i. est vitupero te*

*Subiunctiuus modus
p̃ indicatiuo
Velim pro volo*

*Exercitium magis
aroy pcepto et sup
ane*

fuerit pro gratum erit. feceris pro facies demuz
id omnium multo ornatissimuz est & si oportu
nis locis agatur quod ubi factitandum sit peri
torum aures facile censebunt. Quāobrem excer
citatio adhibenda est non mediocris. que omni
um magistrorum exsuperat precepta. Quod si
quis nouerit grecas litteras ei quod modo expli
candum est non difficile persuadetur

Partim hominum venerūt psepe dicit. Au
ro gellio teste. & ē idē q̄ pars hoīm idest quidā
homines. Hā partim hoc in loco aduerbium est
neq̄ inclinatur casus Sicut z cum partim homi
num dici potest id est cum quibusdam homini
bus & quasi quadā parte hoīm sed hoc totū est
splendidius. cū in oratōe iterū fuerit additum.
ut est illud. M. Tulli in eplīs. Nam qui istinc
ueniūt. ptiz te supbū esse dicūt. q̄ nihil respon
deris : partim contumeliosum. q̄ male respon
deris. Et qui ciuitatibus presunt partiz nobiles
sunt. partim populares. quod est aliqui nobiles
sunt aliqui populares

Id est etiā optimū cognitu. q̄ decimus quis
q̄ est vnus ex uinero denario. sicut millesimus
quisq̄ est vnus ex numero millenario hinc est il
lud cesaris in commentariis. cognoscit non deci
mum quemq̄ esse reliquum militem sine vulne
re quo exemplo vti perpulcrum est

*Quotus quisq̄ homo idē
est q̄ quotus homines*

Quotus quisq̄ homo idem est q̄ quot homi
nes. quotus quisq̄ miles id est quot milites.

Perq̃ dumtaxat vna dictio pulchrum & positiuis iungitur: ut perq̃ doct⁹ philosophus. perq̃ communis amicus.

Quid illud nunquid non lepidissime vsurpamus ut in oratione eadem iterum alias. vsurpatum obtineat modo aduerbi quale esset si quis dicat omnes homines eodem ferme nati ingenio sunt alias quid rideat. alias vero lacrimant: oēs item ciues alias boni alias mali nūquid isdē sūt moribus. M. Antonius iuit in castra: multifariam dicitur M. Antonius castra petiuit. castra profectus est. se ad castra contulit. se in castra recepit. se ad castra perduxit.

Hic habet viginti annos. quod veterum consuetudine dicitur: contra pedagogicam opinionem aliis quoq̃ rationibus dicit: hic vigesimū annum agit. degit vigesimum annū. est viginti annos nat⁹. Sed hoc postremum magis oratori cōgruit. Cicero laborat in eloquentia. Cicero operā in eloquentia confert. Cicero in eloquentia operā ponit: dat eloquentie operam. etatē in eloquentia cōsumit. Tēpus ī eloquentia cōterit. Studiū icūbit eloquentie: & alia deduc p̃ tuo iudicō

Habeo hāc rem in memoria. nō minus vsitate dicitur: sed habeo siue teneo hāc rem memoria. Teneo hāc rē meōria hui⁹ rei hēo meōriam

Obliviscor voluptatē uel cuiuscunq̃ rei. Voluptatē mee cepit obliuio. Amicorū me cepit obliuio. & sic idem verbum cū ceteris nominibus

perq̃

pre. In castra q̃ modis
didit. multis

hic hē viginti annos:
quorū modis elegā
dici potest.

Dare operam quorū
modis dici potest

Obliviscor voluptatis
uel cuiuscunq̃ rei quorū
modis orare dici potest

Virgilius et continet
viri

iunctum diuersa significat. cōsimili ordine. Vt
capit me societas. ciuitatē: capit me hoīm odiū
¶ Virgilius rus incolit: ciuitatem habet. ppul
cre dicitur cū teneo siue etiā cōtineo verbo: vt
Virgilius ruri se continet. tenet sese in vrbe.

¶ Si quis vellet ostendere aliquam rem aliam
antecellere & ultra illam valere venuste dicitur
uel per accusatiuum preposita pter uel cuz pre
ablatio pposita: ut cesar ultra alios pollebat re
bus bellicis pulcherrime dicitur Cesar preter ce
teris reb⁹ bellicis pollebat. u^l p ceteris pollebat.

¶ Lelius habet faciles mores uel facilem natu
ram ornate dicitur. Lelius ē leui ingenio natus
facili natus ingenio u^l facillimis moribus. Sci
pio natus est tristi īgeio z de reliqs cōsimiliter

¶ Valeo & polleo. verba splendida sunt z latif
sime patēt & ablatio casui cōiūgunt hoc pacto
Aurelius Augustinus plurimum ingenio valu
it. Milo corporis uiribus plurimū valuit. Ipoō
tes ingeniū bonitate. Mitridates memoria. M.
Cato in ciuitate plurimum autoritate pollebat

¶ Clareo z floreo uerba eadem ferme ratione se
habent.

¶ Ego apud diuū Cesarem multū siue possūz
siue valeo: ornate & splendide dicitur: apud di
uum cesarem plurimū valet mea autoritas. —

— Hortensius multū potest in senatu ornatius
dicitur: Multum Hortensii in senatu autoritas
valet. que potissimum significat eam opinionez

preter ceteris et p
ceteris

valeo et polleo

clareo et flo
reo

Valeo pro
posui

que est apud homines de alicuius uiri prestātia
que vulgo attrita consuetudine reputatio nun
cupatur.

✓ Ceterum id perbellum est: est mihi apud te
fides. tu mihi adhibes fidem: quod est accuratius
aduertendum nam plerūq; solet verbum sum.
es. est. datiuo iūctum significare habere. & quo
dāmodo possidere. ut est mihi pecunia. est Cesa
ri magna potestas: illud designat me habere pe
cuniam. Cefarem potestatem habere: cuius con
structionis crebra apud priscos disertos viros ob
seruatio est.

✓ Ego recordor hanc rem potius q̃ huius rei di
citur. idem dicitur huius rei subiit me recordatio
hec res mihi in mentem venit. s; magis proprie
in mentem venit: est mihi occurrit uel succur
rit quod postremum minus v̄sitate dicitur:

✓ Presto & antecello que uenuste personāt uer
ba. alias ablatio uel datiuo pulcherrime iūgun
tur: cum accessione ablatiuorum eius rei cuius
est p̄stantia. ut antecello tibi ingenii acumine.

✓ Sepenumero quoq; frequentia verba que ap
pellant primorum verborum a quibus originē
traxerunt significationem retinent: presertim
si prima illa asperiora fuerint: ut conuictio pro
coniitio. mansito pro maneo. imperito pro im
pero Amplexor pro amplector. & alia itez pene
innumerabilia si quādo verbi asperitas illa con
tingat: quod eruditorum iudicio derelinquim⁹

*Sum es est cum
dō iungitur h̄c
h̄c.*

*Recordor potius
ad dō q̃ g̃tō iungit.*

P̄sto et antecello

*Verba frequentia
multoties reperiunt
primorum. Agnosc
cariones*

De verbis adiecta prepositio per sepe contrariam mutat significationem ut precor & deprecor contraria sunt. hortor item & debortor

Nonnunquam dis idem efficit preposita ut suadeo dissuadeo quamuis in isdem uerbis nonnunquam auget per potius quam vim commutet

*Prepositiones ubi
adiecto eorum mutant
significationem.*

Ex & de composita uehementer amplificat ut exoro quod ab ex & oro deductum est. & significat impetro Terentius in andria gnata gnato ut det oro vixque id exoro: sic & suadeo & etiam persuadeo & suadeo significat oratoris officium quod est benedico: atque persuadeo benedixisse designat quod est oratoris finis id est impetro atque obtineo unde & crebro non solum suadeo: sed etiam persuadeo: sed & facio ac perficio explorata sunt

Plurimum etiam orationem ac sermonem exornat aduersaria modo: quamquam aduersaria indicatio coniungatur. quod ubique M. Cicero seruauit. alique doctissimi: sed huius exemplum sit quamquam te ante hac diligebam nunc tamen ob singularem virtutem uehementer admiro. Nam tria sunt que quodam sibi inuicem ordine coniunguntur. quorum primum ac leuius est diligere: postremum admiro quod uehemens atque principium est & eorum medium obseruo: quod est vereor & colo. ex quo obseruantia etiam reuerentiam significat: Sed item aliud exemplum Quamquam mihi sunt amicorum omnium iocunde littere: tue tamen iocundissime fuere.

Sed & ~~pro~~tamen sed quamuis raro collocamus
ut quāq̃ mihi ante hac carus eras sed nunc p̃fec
to carissimus es.

¶ Ad hec illa duo orationem peruennistam si
bi reddūt inuicem respondentia. quorum alter
est. non solum siue ^{non} modo: seu nō tantū: alterū
est non solū: sed etiam uel. verū etiam vel loco
etiam preposita quoq̃ & aliquibus interiectis
quorum omnīū exēpla subiiciam: hec mihi res
non solū grata: sed etiam iocunda est M. Anto
uius non modo erat Ciceronis iimicus: verū eti
am hostis patrie. M. Cato nō tantū ingenio ua
lebat: sed virtute quoq̃ florebat plurimum. Al
exander nō solū reliquum orbem subegit: verū
etiam quoq̃ ipsum Romanum imperium cogi
tabat attingere. & sic tam & q̃ cū sibi responde
ant ut tam cara mihi patria est: q̃ iocunda vi
ta: sed facile tu hec intelliges

¶ Pro eo autem quod ceteri exprimere consue
uerunt pronomibus addentes uel te uel met.
syllabicas adiectiones. Cicero potius idez efficit
hoc pronomine ipse ipsa ipsum. & illorum fere
adiectiōē: obtinet ut ego ipse magis q̃ egomet
tu ipse. nos ipsi. vos ipsi illi ipsi. ut nunq̃ secus di
cendum sit.

¶ Tu mihi familiaris es: ego te vtor familiari
ter. tu mihi amic⁹ es: ego te amico vtor: tu mi
hi magister es: ego te magistro vtor: ego tecū
frequenter uersor: frequens mihi tecum est con

*Loro de egomet
ego te*

*consuetudo pro conu-
suetudine sepe ponit^r.*

consuetudo que sepe cōuersationē significat. habeo
tecum magnam amiciciam: magna tecuz mihi
est amicicia. & itez alia permulta: ut sunt mihi
cum omnibus malis viris inimicicie. nā rectius
inimicicias dixerī⁹ plurali numero q̄ singulari
✓ Sed neutra vox potissimū in cōparatiuis no-
minibus. tum femineam reddit. tum masculinā
ut nihil est hoc homine meli⁹: fere est idē quod
nullus est hoc homine melior. nihil est hac vir-
gine formosius: quasi idem nulla virgo est hac
virgine formosior: & in ceteris aliquando consi-
militer.

*Munus pro officio et
partes idem h^g.*

✓ Mun⁹ pro officio ornatissime dicitur: ut hoc
est amici munus: idez & amici officium: fūgor
boni viri munere. ferme idē. & facio boni viri
officium: Sed & partes plurali numero consi-
militer habet significationē: ut mee partes sunt uel
officium meum est uel ad me pertinet

*Memini rectius a quo
q̄ genitiui*

✓ Atq; etiam **memini** rectius atq; usitatius: sic
accusatiuo iungitur q̄ genitiuo: Vt memini
Platonis sententiam Vir. in bucolicis numeros
memini si verba tenerem: nec mirū si in his que
sunt potius solute orationis Vir. Maronis testi-
monium afferam. quem non solū poetā egregie
eruditum: sed & rethorice artis ubiq; obseruatis-
simum fuisse constat..

Me perimer

✓ Penitet me quid significet notissimum est. s; &
& perparum videtur vsurpant oratores & pre-
stantes doctrina viri: sed idem persepe verbuz

variis constructionibus positum. haud eandem retinet constructionis vim: ut uaco huic rei id est attento huic rei. vaco hac re id est hac re suz vacuus: z id quidem ornatissimum est. ut boni viri dant operam vt perturbationibus vacent. id est liberi & vacui sunt.

Caueo uerbum z si sepe pro video significat ut. cautum ita est lege perornate tamen accusatiuo iunctū pro uito & fugio vsurpant eloquentes uiri. ut turpes ingenii viri cauēt mores.

Animaduerto idē est fere q̄ uideo. & quodā modo intelligo: & animaduerto cuz accusatiuo constructum in preposita idem sibi vult q̄ punio ut Speusippus aniaduertit in seruū Platois id est puniuit Platonis seruū ex quo aniaduersione punitionē significat quandam nōnūq̄.

Atq; item refero tibi hāc rem. id est tibi narro hanc rē: Sed refero ad Senatū refero ad populum hāc rem: est pono hāc rem in consultatione uel populi uel Senat⁹ qui vsus verbi eius apud historiarum scriptores frequentissimus est.

Quid variū quoq; cas⁹ eidem verbo sepe iūcti: nonne magnam ac longe diuersam vim habent. quale sit do bibaculo ad cesarem litteras Naz dantur bibaculo deferenti: ut cesari reddat ad quem mittuntur littere: eas igitur leget cesar: bibaculus velut tabellarius quidam defert Nam qui defert lrās tabellari⁹ cōsuevit appellari. Verum ne quid huius nunc ignores: dare

*Vaco hac re
id est q̄ uacuum*

*Caueo idem est q̄
video ex fugio*

Animaduerto ^{Indico}
intelligo
punio

Refero

Do tibi lrās ad cesarem

*Qui defert lrās dicitur
Tabellarius*

litteras: significat scribere siue mittere illas.

¶ Nec te fugiat q̄ pro epistola dicimus literas plurali numero. nec obstat poetarum consuetudo z p̄ vna epistola: dicimus vnas lr̄as: nam id nomen cum his que pluraliter solum declinātur pluralem quoq̄ retinet numerū ut vne nuptie vne bige. una menia. sed ut ad propositū redeam. pro duabus epistolis dicimus binas literas. non autem duas. pro tribus epl̄is ternas literas. pro quatuor quaternas: z que deinceps reliqua sunt consimili ratione.

¶ Infinitia oratio pro coniunctiua perq̄ pulcra est ut volo te ad me scribere. cupio te Athenas proficisci. & illud Terentianū quid ego te i hac re facere velis: significat enī: quid veli quod te in hac re facias. veli ciues omnes vnanimis esse id est q̄ vnanimis sint & concordēs. Sed hoc tibi sit concinnius: vbi nullus sit ambiguus sermonis discrimen. neq̄ enī omnino rectū sit si quis dicat. volo te me amare. quāuis plerūq̄ id suppositionis locū habeat. q̄ infinitiuum verbum immediatius p̄cesserit. ut puto Pirrū Romanos uicere posse. i. credo q̄ Romani possint Pirrū vicere sed id p̄ viribus caueat orator: quod modo preceptum erat: de cōiunctiua atq̄ infinitiua oratione precipue in absolutis uerbis: uel vbi alteri casui fuerit adiecta p̄positio: seruandū sit.

¶ Ex uel e prepositiones. pro a uel ab. Et sepe deornate ponuntur. ut audiui ex maioribus

Omnes lr̄as nō duas

*Infinitia oratio q̄ non
immediata pulchre ponitur.*

Ex. pro Am.

Ex. uel e prepositiones

nostris: pro a maioribus Accepi e tuo patre. ut
etiam de tuo patre quero ex te: id est a te quod
est te consulo & te interrogo: quod aduerte & u
sui trade

Pro ornate ponitur loco in: & secundum. ut
pro rostris. id est in rostris. Pro tribunali id est in
tribunali. & alia pro viribus tuis: id est secundum
tuas vires. pro tui ingenii bonitate. id est pro
virili tua. alias pro viribus animi tui & filia

Sub composita. aut clam aut diminutiue sig
nificat. ut submouit me. promouit me: clā atq;
occulte: aut parum: ut sub irascor tibi. quod est
paululum irascor.

Morem gerere per ornatu uerbum complacere
significat. atq; obsequi inde moriger morigera.
morigerum quod a moroso quod difficile signi
ficat. a moratu quod misticu plurimu differt.

Consequor pro exprimo pulcherrime est. nō
possum igitur uerbis consequi. id est uerbis ex
primere. Irīs consequi. id est per literas explicare

Metuo ac timeo verba aliquando multis ca
sibus cōiunguntur ut metuit Cicero a P. clodio
sibi extremu periculū. timeo abs te mihi mortē
Nō nūq; absolute ponuntur dtio soli iuncta ut
metui pamphilo. Pamphili vite timeo. Sed hic
est potius poeticus vsus

EVado pro fio z efficior ornatum usitatūq;
est. ut Cicero euasit eloquentissimus. Aristoti
les euasit sumus phis. Cesar uero iclitus ipera

*Pro pomy² loco in
ex secundum.*

Sub.

Moremgero & bny

*Consequor pro expr
mo. pomy².*

Enado.

tor & de aliis quoque consimiliter.

fore
Fore futuram semper habet significationem
& est idem quod futurum esse. M. Cicero de orato
re libro secundo loquens de Hortensio quem qui
dem ego confido omnibus istis laudibus quas tu
a oratione complexus es: excellentiorē fore. & cras
sum fore dicis inquit ego vero esse iam iudico.

*Inter dimidium
dimidiatum*

Quid inter dimidium. ac dimidiatum inter
sit nosce perutile est. cum enim dimidiatum sit qua
si in suas partes diuisum nisi ubi aliquid diuisum non
sit dimidiatum dici non potest. dimidium ve
ro appellatur: non quod ipsum diuisum sit dimi
atum: sed que ex dimidiato pars altera est non
igitur recte quis dixerit per sententia M. varrois
ut ait Aurus gellius in noctibus acticis dimidium
librum legi. id est dimidiam fabulam audiui.
sed dimidiatum librum: & dimidiatam fabulam
recte quis dixerit: & dimidiatum digitum. quod
exempli gracia appellamus sed alterutram parte
dimidius quod est accurate diligenterque inspicendum

Plurimum autem conducit nobis intelligere
que sint nominum differentie ac verborum dis
crimina: nam ea quoque res mirum in modum oratio
nem exornabit. ut si quis nouerit: quid differant
presum et intersum Inter sese verba pulcherrime
quis dicat M. Cato in publicis negociis. non in
ter fuit solum: sed presuit. quorum illud signifi
cat comitem esse alicuius rei. hoc vero ducem **E**go
vero non solum confiteor: quod est per vim: sed

etiam profiteor quod quidē est spōte. Et apud
M. Tullium per sepe legitur. tibi gratulor. mi
hi gaudeo. Nam gaudemus nobis gratulamur
aliis & tibi ago gratiam: quod quidem est ver
bis refero gratiam. quod est re ac factis habeo
gratiam. quod est in animo debeo gratiam. vbi
aliqua obligationis vis cernitur.

Item optimum est. non ignorare nominum
differentias. ut vberior & ornatior nostra red-da
tur oratio. hec res mihi conducit: ē idem. q̄ mi
hi hec res est utilis

Et quod ceteri plerumq; dicunt. dono tibi
hāc rē. pulcri⁹ dicit ac splēdidi⁹ dono te hac re
ut miles nauali corona donat⁹ est. Sabinos Ro
mani ciuitati donarūt. quod est ciues fecerunt
quod idem dicunt. Sabinos Romani in ciuita
tem acceperunt.

Interdum vero & prepositio. que nomini ac
casui preponitur: pulcrius venustiusq; verbum
precesserit. In quibusdā verbis quale est. si quis
dicat eo ad te. ac potius dicat: adeo ad te. & lo
quor ad te. poti⁹ te alloquor: cedit uita: decedit
vita. cedit ex humanis reb⁹ excedit humanis z
in aliis quibusdam consimili pacto.

Minus aduerbium: q̄q̄ sepe significat non.
nōnunq̄ tñ cū positiuo coniunctuz: cōtrarie sig
nificationis cōpatiuum demonstrat. ut Teren
tianum illud. Phedria nemo fuit min⁹ inept⁹
pprudētior. z sic nēo te fuit min⁹ formos⁹. id ē

formosior z ita de reliquis.

¶ Quotiens multos: aut dies dicim⁹ aut annos per accusatiuum casum intelligemus iungere tēporis circulum. & fere continuum. Sed per datiuum significatū annorū siue aliquot dierū iteriectio. intermissioq; quare ut ait **Marcellus**. optantes rectius accusatiuo vti debent. si quid ad secundam fortunam attineat. interest igitur si quis dixerit ita. decem annos in re militari versatus sum. decem annis dedi rebus bellicis operā

¶ Cordi homo inflexibiliter. cordi hoīs. cordi homini. ut **Priscianus** inquit. significat iocūd⁹ iocundi. iocundo Sicut z frui Sed satius mea sententia. **Marcellus** opinatus est: dicit enim cordi est animo sedes. nam hec res mihi cordi est. id est placet. **Terencius** in andria: tibi hee nupcie sūt cordi. **M. Cicero** de perfecto oratore. flumē aliis uolubilitasq; verborū cordi est. & **Lucili⁹** probe declarat. cum inquit. & quod tibi magno pere cordi est. mihi vehementer displicet

¶ Tantisper quod quasi ē. tam diu ornate post se poscit. dum. quod ferme est. donec. ut illud **Terentii**. in eatantu merumeron. Tantisper te dici meum volo. dum quod te dignū est facies. ego tantisper magna voluptate afficior. dum apud te viuo

¶ Tu mihi carus es. ego te amo. Tu mihi iocūdus es: ego te delector. Sed oblecto & delecto nō similiter cōstruuntur nam dicimus delectat me

76
hec res. sed oblecto me hac re. ut delectat Socra-
tem vite integritas. Pitagoras sese virtute ob-
lectabat: ego me oblecto ruri.

Fero hanc rem patienter seu patienti animo
splendidius dicitur. ego hanc rem facile patior mo-
deste fero & moderate. & equo animo & contrario
significatio aduerbia: grauiter. acerbè. egre. mo-
leste & iniquo animo. hec mihi iocunda res est
& hec res placet. & que molesta est displicet.

Affero communissimum verbum est: & quo
multis locis uti possumus: ut secunda fortuna af-
fert mihi voluptatem: id est me delectat. aduer-
sa fortuna affert mihi dolorē: id est dolet mihi
dicimus hec res mihi dolet: & doleo hanc rem. Sed
redeo vñ digressus sum. littere tue afferunt mihi ad-
mirationem id afficiunt: ut admirer affers testi-
monium id est testificaris: & item: dispersa ac-
tuaria est huius uerbi significatio seu etiam ob-
seruatio.

Perinde perornatissime postulat post se ac.
vel atque totum & simul perinde. ac uel atque: habet
eandem uim: & tanquam: ut Camillus perinde atque om-
nium sapientissimus & Cherea perinde ac foret
Enuchus. & de hac re satis dicta sint.

Coco non solum absolutum: sed nonnunquam perue-
niste casum habet accusatiuum absque propositione:
ut coeo societatem tecum: & hic illud Gellii
in noctibus acticis. de pitagora deque eius cohor-
te: quod quisque pecunie familieque habebat in medium

dabat:& coibatur societas in separabilis. sed & Cicero eo pacto alibi est eo uerbo vsus.

¶ Mille hominum numero singulari significat mille homines. & mille hominum interiit: hoc est mille homines interierunt. mille militū vulneratum est. id est mille sunt vulnerati milites Idq; ornatum vsitatumq; est.

¶ Primus significat ordinem: quod consequit̃ secundus terci⁹. & deinceps alia eius ordinis nomina: tamen multociens significat principales vt hic est nostre ciuitatis vnus omnium prim⁹ Sepe significat optimum: sed id postremum in raro est oratorum vsu.

¶ Interdico tibi hac re: non hāc rem. ut interdico tibi aqua & igni. & Plinius secundus in epistolā carēt toge iure q̃b⁹ aqua & igni interdīctū ē

¶ Nunc vero ad reliqua. neq; enim nisi iuuitus obmiserim: quod que nomina ad numerū spectant in eorū pluralib⁹ genitiuis sincopen efficiemus idq; vsitatum est cum ad exornandam pertinet orationem. ut mille nūmum potius. quā mille nummorum: mille denarium. mille aureū. tot milia argenteum. & ita de reliquis. quod ī genitiuis oīum nomīnū secunde declinationis frequenter efficiunt. sed p̃sam scribētes & solutam orationez ī nomībus solū numeros & mēsuras significātib⁹

¶ Atq; in numerorum nominibus eam plerūq; seruamus consuetudinem. ut & citra centenarium numerum si quando post vicesimū duo nu

meri cōmeōrandi ponendiq; sunt vt eorū minor
precedat maior sequatur. ut hic est vnum z vi
ginti annos natus: duos & viginti annos vixi
mus: tres & quadraginta dies nauigauī: quatu
or z quadraginta annorum consūpli etatē: Sed
vltra centenarium & citra vigenarium: tritu
ac vulgarem seruamus sermonem.

Quod autē sicut duo de viginti nōnūq; dici
mus. & duo de trīginta. ita & duo de vicesimo
die: & duo de tricesimo maximum est. sed non
id quidem in frequenti est oratorum vsu.

Quid indies. nonne pulcherrimum est. ac sig
nificat per singulos dies & quotidie. sed cū quo
dam incremento: ut tua indies accrescit virtus
indies homines sapiunt. Stultorum numerus
indies augetur insania.

In uerbis tam actionē q̃ passionē significāti
bus considerare debemus varias vocum inflexi
ones atq; exitus. & modo his modo illis uti pro
aurium iudicio. ut fuere pro fuerunt. amarunt
pro amauerunt. videre pro videris. ita norī p
nouerim. triumpharat pro triumphauerat. & de
aliis quoq; eodem modo sed ne quid contra gra
matice artis preceptiones ac iura prouidēdum
est

Quin particula quomodo ul' inceperit vl' ex
hortetur. quomodo item confirmet: & quomo
do interroget. satis exploratū est. sed nos ea pul
cherrime vtimur cum dicim⁹ non possum quī

gestiam: non possum quin doleam: non possum
quin admirer: significat enī fere: nō possum me
continere ut nō gestiam. non possum me conti
nere ut non doleam: non possum me continere
ut non admirer & ita de ceteris consimiliter.

¶ Quid illud nonne preclarum est usu: locus ē
huic rei. multuz loci est gaudio: plurimū loci ē
trāqllitati. z Terētianus Dauus: nihil loci ē seg
nitie: significat enī omnia hec: uel oportere nos
uel tranquillos esse: uel voluptate affici: uel ne
gligentes ac segnes esse & sic in aliis eiusmodi
consimiliter.

Nōnūq̃ uero duo nomina siue prepositione ad
dita siue nō vnius aduerbii vim retinēt ut ma
gno opere vel magnopere pro ualde: maximo
opere uel maximopere pro plurimuz. maiorem
inmodum pro maxime: mirumīnmodū pro mi
rabiliter: & item mirandum inmodum Sed ut
ablatiui casus siue cum cōuertio prepositionis
siue eo sine: vim habet aduerbii. ut ī primis sig
nificat enim precipue ac presertim. & id greci
dicunt Atq; aduerbium ipsum si ita appellādū
est per orname nominibus iungitur: ut ī primis
sapiens: imprimis eruditus: sed ne a p̃posito di
grediar: paucis interdum pro paulum multis.
p̃ multum: verum hec alio loco oportunius

¶ Ille etiam modus optimus est. ut si quis dic
tur sit quēpiam habere ingratū seu honorem
seu imperium: ut ex nomine honoris eiusmodi

xviij

& gero ris. uerbum pulcherrimam constituit orationem hoc pacto. hic est Rome cōsul Rome consulem gerit. Imperatorem gerit. principem gerit. pretorem gerit. & alia item consimiliter ad hosce enim viros rerum cura atq; administratio pertinet.

¶ Visitata ē & perpulcra sermonis ratio. vt gerundiorum actiuorum preposita inter. significet tempus imperfectum indicatiui uel subiunctiui modi. & alterius. & dū. particula ut inter ambulandū hostes offendi: dum ambularem iter legendum ridebas: dum tu legeres. & sic pro varietate personarum. ita exponendum ē. vti modo explicauim⁹. hic seruius in bucolica Vir. inter agendum id est dum agis: & honesta locutio est. si dicamus inter cenandum hec sum locut⁹.

¶ In pro erga. & etiam pro contra. pulcherrima locutio est accusatiuo preposita: vt meus in te animus. mea in te beniuolentia. vbiq; enim significat erga. Iuuenalis inuebitur in Domitianum. Cicero habuit orationem in Cathelinam vbi in contra significat.

¶ Apprime pro valde: recte apponitur nominibus quemadmodum & in primis dictum est superius vt vir apprime utilis. & sic de aliis.

¶ Res nomē latū diffusūq; ē sed eo pulcherrime utimur adiecti possessiuis noīb⁹: sed p̄sertī huiuscemodi. ut cū dicūt respu. res vxoria: res familiaris. res militaris. res domestica. z de similib⁹ pa

riter vbi aliqua veluti significatur institutio.

Prestulor verbū quod plurimū poete accusatiuo iungūt. Cicero cōnectit datiuo: mpta sunt verba quibus pro eadem significātiā & passiua vtimur voce z actiua. & ut obmittā pene innumerabilia. Cicero frequenter his duobus modo actiuam modo passiuam vocē vsurpat. Assentior & assentio vbiq; eadem constructionis forma. z impetior & impartio. in ceteris aliis id fit multo rarius.

Vsu venit: ornatissimum pro cōtingit usurpatio & vsurpare non ita intelligi debent sicut iurisconsulti vtūtur. sed vsurpationem frequentem vsum oratores vocant: & vsurpare est ī frequenti vfu habere.

Hec res me deficit id est deest mihi hec res. & deficit me dies. vita q̄ primū mortales deficit sed defectus hac re. magis poetarum est. deficere quoq; pro rebellare. ut ita dicam nō absurdū est. Nunc autē ne ea que perutilia z ornatissima sunt obmittā: intelligendū est. q̄ nomina tercię declinationis que tā nominatiuū q̄ genitiuū singularem habent similem presertim si genitiuus pluralis in ium exierit: eorum frequenter pluralis accusatiuus ī is terminari solet raro in es. ut omnis pro omnes. mortalis pro mortales immanis pro immanes. similiter & ipse quoq; testat̄ Priscianus: ut in es uel in is terminantia vt fōtis & fontes: partis & partes: ī reliquis rarius id

fit: que est poetarum venia.

Quedam aduerbia sunt que in epistolis que maxime congruunt. sicut prope diem. quod primum: percito. confectum. & item postridie. quod multi ignari litterarum & grammaticae artis expertes exponunt post tres dies sed ne tu eodem ducaris errore crede postridie significare postero die & eo pacto M. Cicero accipit & alii eruditissimi viri

*quod primum
confectum
postridie*

Et si quis multa referre velit pro priore ponat primum vel primo: utrumque enim in usu est. pro secundo. deinde. vel secundo loco. pro tertio tum vel preterea: vel tertio loco. tum pro quarto quod raro accidit ad hec. vel preterea vel quarto loco in calce postremum vel postremo. & demum sit igitur huiusmodi exemplum tria sunt que afferunt mihi magnam voluptatem. primum est enim quod optimum amicum nactus sum. deinde autem quod singularem tuam in me testificaris beniuolentiam. postremum vero quod intellexi te incolumem esse: qua in re id quoque aduertendum est: quod tres inuenimus coniunctiones recto atque usitato ordine. que sunt enim. autem. vero. sed tu ipse hec omnia ac multo etiam plura facile cognosces. si Ciceronis scripta & imprimis eius epistolis lectitabis.

Memorie proditum est: significat scriptum est. multa enim talia ornatissime usurpantur. tamen variis significantis. ut memorie tradere mandare litteris: mandare scriptis. mandare

litterarum monumentis: quorum ferme eadem vis est: sed mādare memorie aliud sibi videt velle

Fallo verbum tritum est apud Ciceronem z fallit me hec res dicimus. fallit te hec spes: quod est frustratur & decipit.

Missum facere: dimittere significat: z venustum & oratorium est: nam missam hanc rem facio significat dimittere illam.

Ad hec autem in eadem oratione due he particule. ne & quidem: pulcherrime sunt: si quis fuerit recte illis vsus. nam cum ponuntur semper aut aliud dictum est aut id mente concipit ut ne audiui quidem: significat enim exempli causa: non solum non vidi: sed neque enim audiui. Item aliud exemplum Philosophie studium Democritus non modo non intermittit: sed ne remittit quidem: remittere namque philosophia est remissus philosophari: sed ea quoque diligentia adhibenda est: quod si quando plura ponimus: primum sine copulatione: qui articulus est: ut si idem videatur significare: quod vehemētius semper magis collocetur in calce. ut tua virtus laudanda est uel probanda. nam probare est maius quod fit animi iudicio. magistratus diligere. amare. colere debemus. probatissimos viros omnes homines uerentur que turpia & obscena feda teterrima sunt: ea fugere & aspernari debemus. uirtus officii summa laus est. nam habet officium accessionem actionis sed in his quoque ordo quidem

77
inspectandus est q̄ si tria sunt quorum duo p
tem aliquam significant tertium sit communi⁹
id profecto debet plerūq; in fine collocari nisi se
habuerit quodam generis mō. tunc enī contra
fit quod nūc ac liquido perspicue patefecero. ac
prioris quidem exemplū est omnis in adipiscen
da uirtute: cura. opera. diligentia ponenda est
est enim cura solius animi. opera corporis: dili
gentia vtrumq; complectitur. & item plurimū
in rempublicam industrie. laboris. tēporis. po
nendum est. amicos consilio uiribus. opera. ad
iuuare debemus alterius uero exempla sunt: nō
sunt per se res cōmode expetēde: diuicie: uolup
tates. honores cōmodū enī generis locuz optinet
cuius species sūt multe. puto quas mō enumera
uim⁹ atq; itē animalia queq; hoīes. leones. equi
bonū uidētur appetere. sed utcūq; res sese habet
si multa sūt quod pluris est poni debet in fine.
iam uero ad alia. huiuscemodi atq; istis operaz
dare debemus. quibus docti fieri possumus

Multociēs geminatio quibusdam tam uerbis
infinitiuis: q̄ aduerbiis tanti ualet: quāti id no
men semel. & cunq; .ut quisquis pro quicumq;
quotquot pro quotcunq; quantusquātus p quā
tuscunq; qualisqualis pro qualiscūq;. vtut. pro
vtrūq; vbivbi pro vbicunq; & id aduerte dili
gentius.

T Accedit pro additur. q̄ vsitatum. tā pulcrū
videri debet: vnde & accessio additōz significat

igitur accedit mihi ad meas miseriae dolor. i. addit

Confido. non sicut quidam arbitrantur: nescio quo pacto construitur. sed iungitur alias datiuo alias ablatio casui in his potissimum versatur quod ad animum spectat ut confido tua virtute: tua humanitate: tuo consilio: et item de aliis huiusmodi.

Credo quoque pro committo: ornatissimum est: ut credo tibi grandem pecuniam: nam grande adiectiuum nomen proli uel etati conuenit. uel pecuniae: pecuniae exemplum supra posuimus: sed hic grandior Nescire videtur: id est quod Nescire anteaeat etate: & hic est grandis natu. significat longeuum hominem atque admodum senem & quia de natu mentio facta est: maior natu ornatissime significat seniore sicut minorem natu minorem

Insuper haud in lepida sit interposita notum quod in oratione atque interiecta parentesis. Ut de disti ad me que mea est summa uoluptas suauissimas litteras Omnes amicos (nisi fallor) plurimum admiraris: scire uelle ex te ea namque est amicorum consuetudo quid in M. Antonii causa egeris & ita demum te postulante nostram orationem eiusmodi interpositionibus aspergamus.

Quodmodis dicitur pro posse
affo
Hec res apud me increbuit: id est ad aures peruenit: & noticiam rei significat: nescio hanc rem ignoro. preterit me: fugit me: latet me: huius rei nescius sum. hec res scientiam meam fugit.

Quodmodis dicitur affo
Hoc reliquum. & hoc restat pro pulcre & magno cum ornatu idem significat exemplum est omnia

tibi & fortuna & natura tribuit: reliquū est ut bene & laudabiliter viuas: rumor est vulgo & communiter dicitur. & ornatus sermo est.

Quod modicū fama est

. Accipere pro audire. & cognoscere pervenisse dicitur. ut accepi rumoribus: quorū est īcer tus autor: accepi hominū fama que certo auto re continet: accepi nuntis. quot nuntius & qui mittit affert accepi litteris. quas ab amicis ple rumq; accipimus. & in aliis item consimilibus locis.

*Accipere pro audire p
pateat pōne*

Pronominibus articularibus demonstratiuis consueverunt oratores addere ce. adiectionem. ī his casibus qui in s. desinunt. euphonie causa. vt hisce. hosce. hasce: pro his. hos. has.

Sepe p̄positio que preponi solet postponitur & significantia eadem manet. & in quibusdam quidem semper que sunt: mecum: tecum: secū nobiscum: vobiscum: In quibusdam autem nō semper. ut quibuscū: quocū: quiscum. te prop ter ac te propter. & propter te idem significat & sic quibuscum & cum quibus. z in his potissi mum ea prepositionum translatio fit. quez mo do enumeravimus.

Clam plerūq; prepositio est. nōnūq; aduerbiū sed oratores potius prepositionem accipiunt. si ue cōiungatur ablatiuo vti Priscianus sentit si ue accusatiuo quod opinatur Donatus. ut clam me profectus est: id est me nesciente

T Coram cū accentu in prima sillaba p̄positio

est: & quid significet nemo est qui nesciat. Cū accētu uero in ultima sillaba aduerbiū pulcherrimum est: significans ut ita dicam presentialitē quo frequentissime docti viri utuntur ut apud M. Ciceronem. cupio tecum coram iocari. & coram tecum loquar.

presto sum i. adsum

Presto sum significat adsum. & fere appareo & sic idem aduerbium eiusdem verbi modis omnibus & temporibus perueniēte connectitur in eandem quāz modo posuimus significantiā: ut presto mihi fuit seruus tuus urbem ingrediēti.

Licet ^{me}mihi esse bonum virum & licet mihi bono viro esse vtrūq; latine dicitur. sed posterius magis oratorum est.

Perpetuo & impetuum adverbialiter pro eodem modo. & eis frequenter utimur.

Deuincio verbum cum pulcherrimum ē: tū precipue epistolis congruit. significat autem de uincio: obligo. ut deuinct⁹ est: id est obligatus est sicut ut sepe obnoxius: quod non solū trito mō significat quod notum est sed etiā deuinctum.

Collocare apud aliquem beneficium: est alicui benefacere. ut apud gratos viros beneficiū collocasti.

Multa aduerbia in i. exeuntia: etiam ī ipsis epistolis pulcherrima sunt: sed hec ī primis ruri: vesperi: domi: multa item in .o. ut sero: serio. consulto: postremo. modo: falso: merito: precario. Cetera vero in eodem exitu desinentia.

haud in frequenti sunt oratorum usu: i v vero crebra sunt diu cuius manifesta significantia & interdiu: quod quasi est infra medii diei tempus & noctu pro nocte. quod magis nomen est unde diu noctuque dicimus.

Nullus nulla nullum: nonnisi pro non prestitum es est verbo adiuncto. ut nullus si interii R. pu. nulla est quasi non est. & extincta est id quod etiam ornatissimum est.

Gratificor tibi hanc rem preclare usurpatur & indulgeo sane est uerbum usitatissimum & splendidum ornatus: quod & datiuo iungitur. & ferme significat do operam. atque ita exponitur. ut hic nimio somno indulget: id est nimis dormit: nimio cibo indulget. id est nimis comedit. nimio vino indulget. id est nimis bibit. & de aliis consimili pacto. indulgere autem quasi concedere: & est verbum. luxuriosam quandam designans demerentiam. & indulgentem parentem appellamus leniorem in liberos ingenio. quod ab ignosco plurimum differt. Lilius primo ab urbe condita

Est enim ignosco parco. do ueniam excusatum habeo. ignosco tibi igitur si quid exempli gratia admiseris sceleris. indulgeo vero ut multa agere impune queas. quorum uerborum discrimen diligentissime considerandum est.

Tantus tanta tantum. & quantus quanta quantum eodem modo ita se habent in aliqua oratione. ut raro alterum absque altero vim habeat. ut

nullus a ligno

Contio hec tanta est: quanta ante hac nūq̃ fuit
tribuis mihi tantum: quantū nec cognosco nec
postulo. tantum in te est doctrine: quantum in
doctissimo solet esse viro. & ita de reliquis.

Talis & qualis alterutrum creberrime poni
tur raro vtrūq̃. vt talem solemus sentire bonū
virum: & subintelligemus qualem dixim⁹. ecō
tra: orator est illustris: qualis alter nullus repe
riatur. verum hec de his satis.

Vel pro etiam particula multis locis rectissi
me cōgruit: ut Anibal fuit imperator ul' omni
um prius. tua eximia virt⁹: ut tē amē: ul' maxi
me impellit.

hō hoc verbū versor
¶ Versor verbū in frequentissimo vsu est ve
terum ac disertorum hominū: per diffusaq̃ est
eius verbi significantia: & variis deniq̃ potest
rationibus exponi. ut ego versor in litterarū
studio id est studio litterarum do operam. vir
tus circa difficile versatur id est virtus in diffi
cili cōstat. versamur in tenebris: est fere sumus
ac viuimus: z quasi stamus in tenebris. z quod
est exemplis superioribus declaratum duos sibi
plerūq̃ atq̃ frequentius casus postulat naz aut
accusatiuo coniungitur preposita circa: aut ab
latiuo. in precedente: quoniam ante fundū ver
sari: ad portam versabatur: perraro dicta sunt
sed quemadmodū ceteris rebus omnibus ita hu
ic quoq̃ summa adhibēda est diligentia & mā
dande sunt memorie.

Nonnunq̃ & due particule ornatissime cōiū-
guntur: quaruz eadem sit vtriusq̃ significatio
vt enim vero. nā pro explenda sententia: altera
dūtaxat sufficere poterat. & similiter: si nautez
sepe dicimus. explende sententie gracia. eo in lo-
co autem particula nullam omnino vim habet
sin enim per se significat sed si.

Quoad p̃ quovsq̃: & pro quādo: nō minus
ornate ponitur q̃ latine: ut uolo esse ī urbe quo
ad tu redeas. ita in plurimis locis consimiliter.

Suscipere non solum quod tritum uulgatuz
q̃ est: supra se accipere significat & quodā mō
adducere aliquid significat: sed etiam perorna-
te in epistolis: commēdatuz habere: ut suscepit
Ciceronem Cesar in suis rebus aduersis: que uti-
q̃ postrema significatio haud quāq̃ si quis īspi-
ciat accuratius a priore illa aliena est.

Optima quoq̃ illa ratio ē. ut positiuo cuipi-
am adiūcta negatō cōtrarii positiui uim ac sig-
nificationem teneat. sed non ita plane tantum
& cumulate illaz expleat cuius rei exempla sub-
iciamus. hic ē uir haud improbus. significat e-
nim fore hunc hominem p̃buz potius q̃ impro-
bum esse habendum & sic phūs haud ignobilis
histrion non illepidus. miles non instrennuis. ci-
uis haud quāq̃ malus. nam in his eorūq̃ simi-
lib⁹ recti⁹ atq̃ vsitatius dicit̃: queuis laudis cu-
iusdā ē s̃z q̃si diminute atq̃ diffraudate laudis.

Y Quod gramatici frequentius dicunt peto te

hanc rem. ornatius nec minus latine dici queat
peto hanc rem a te: & id pulcherrimum Cicero
in epistolis consuevit.

Conficior & pereor

Conficior passiva voce crebro vsitatum est.
pro eo quod est fere pereor: & cōfectus quasi cō
sumpt⁹ ut uir inops & miser fame: frigore. do
lore cōficiūt. & sic amicus etate. estu. conficitur.
atq; merore. labore. senio cōfect⁹z de aliis itidē

Ablatiui casus non participiorum solum ve
rum etiam nominū aliorū: in oratione perconci
ne ponuntur: p̄sertim si qua fuerit significatio
temporis: & participiis quidem manifestum ē
vt regnāte Octauiano Cesare parata est vniuer
so orbi pax: id est qua tempestate regnabat Oc
tauianus Cesar & alia Dionisio Siraculis tirāni
dem gerentem in Sicilia grauissima bella gesta
sunt. id est quo tempore Siracusanorum Dioni
sius tyrannus erat. Sed eodem quoq; modo alia
quedam se habēt nomina maxime vero si digni
tatum atq; honorum extiterint. ut Cornelio. z
Lelio curulibus acte theatro fabule sunt. quidā
addūt participium existentibus. Sed nos perhi
bemus quod non ad vetustatem orationis perti
net addi oportere z item Scipione consule peni
deuicti sunt. Scipione imperatore versa ē Nu
mantia. & reliqua huiusmodi pariter

Licet tam gramatice quam oratorie geniti
uos quorūcūq; casualium cum possessiuis que
cūq; casu prolatis cōiungere. quod vī Priscianus

tradidit. ut mea causa venit: & ceterorum ami-
corū. z meū agrū: & M. Antonii hostes popula-
ti sunt. tuo amico ac fratris gratificare: tuū im-
peratorez sectare & cōmilitonū. noster & fratris
amicus sua ille confidit & ciuium prudentia at-
q; ita figurat cōstructio in omnibus possessiuis
hinc Terentianuz illud meo presidio atq; hospi-
tis idq; penitus inspiciendum sit.

Quin Suus etiam discretionis seu habundantie cu-
iusdam gracia solet addi cum genituo posse-
ris nominatiuus possessiuus vt suus est Cesaris
mos. id est eius mos & nō alteri⁹. suus Titifili⁹
heres testamēto cōstitutus est. suus ut ipse quo-
q; Priscianus exponit ad discretionem eius qui
secundum leges suus non est: id est sub potesta-
te patris legitimi non est. suus autem pro vni-
uscuiusq; pro proprio accipit. quod ipsū apud
viros etiā eloquentissimos frequens est.

Die quarta Nonius Marcellus etiā testis ē
z die quarto non idem significāt sed masculino
genere preteritum designatur tempus. vt sic di-
e quarto: pro eo quod aliter nudius quartus di-
citur. Nudius tertius & sic de aliis: feminino fu-
turum: quod vetustissimi tñ aliter ptulerunt.

Tua causa feci: z tui causa feci: ne preter ue-
terum & doctorum consuetudinem aliquid effi-
ciamus inter sese haud mediocriter discernūtur
nam tui causa tunc dicimus. si quid ei ad quem
sermonem vertimus prestiterim⁹. ut tui causa

G.

*Die quarta signi-
ficat tempus*

*Die quarta tps
et.*

ad Antonii castra profectus sum: quod est tuē
di tui gratia: sed tua causa cum tua ut ita dicā
contemplatione aliquid alteri prestiterimus. ut
tua causa fratris tui causaz legimus.

Et quia aliquid de his que ad possessionem
spectant locuti sumus: haud abre fuerit differē
tiam eam proferre in medium: que est inter ge
nitiuos primitiui & possessiui. mei. tui. sui. nos
trique. vestri. quaz tandem pulcherrime priscia
nus attingit. vox namque est eadez. at vis ipsa lō
ge diuersa: cum genitiuis primitiui simplicem
significat possessionem. possessiui vero duplicem
ut mei amicus est. meus amicus. sed mei filii a
micus. duplicem possessionem cōtinet alterā me
am in filio alteram filii in amico quod eo subie
cimus: ne cum ornatum inquirimus verboruz
vim ignoremus. ipsam atque in errorem quēpiā
imprudētes incidam⁹: sed instituta persequamur

Hec res mihi in mentem venit dicitur & cū
genitiuo huius mihi rei in mentē venit. hec res
mihi cure est: an pro nominatiuo genitiu⁹ posi
tus sit. vtrunque non solum poete. sed etiam M.
Cicero vsurpauit.

Oratores sicut & poete persepe presentibus
temporibus. pro temporibus preteritis. nonnū
quam & pro futuris vtunt. verū id quidem & mul
to rarius. sed econtra haud crebro fit nisi forte
inquam verbus quod futuri temporis est prete
rito loco vel presētis accipiam⁹. sed multa que

sup his diei possunt i aliud poti⁹ tēpus suam⁹

Similis & plenus nomina quorum prius etiam datiuo iūgitur. posterius etiam ablatio oratores ut plurimum. ac fere semper: genitio coniungūt. ut similis es tuorum maiorum: dignitatis officii plenus. nonnūq̃ vero sed perraro pferuntur cum superioribus casibus.

Seperumero maioris significantie causa: vel ornatissime imperatiuus & subiunctiuus iūgūtur quod Cicero persepe efficere solebat: quale est illud: Cura ut vir sis: & alio in loco scribens ad filium. effice & labora vt excellas.

Decurritur spaciū: cenatur rationibus. prādetur turtur: consimiliaq̃ pulcherrime dicūtur atq̃ sicut absoluta interdū verba obliquis casibus adiunguntur: ita transitiva quoq̃: licet nō nūq̃ nō solum pro gramaticorum more: sed etiam pro oratorum consuetudine: absolute proferuntur. presertim vero si qua sui passio cum actione ipsa significatur. qualia illa sunt amo. lugeo. rideo. metuo que tantum transitiva sunt. nunc absolute proferuntur.

Que in bundus exeunt nomina non tā similitudinem significant quod pleriq̃ arbitrantur quam habundantiam quandam poti⁹. ac vehementiam vt gloriabundus. non tam gloriāti similis q̃ habunde sese vehementerq̃ efferēs. quā opinionem eloquentium ac eruditissimorum hominū vbiq̃ testimoniis cōpbatā tu quoq̃ firmiē

amplectere. nam ut obmittaz alios. Gellius au-
tor probatissimus ex sententiā quoq; doctissimi
Appollinaris: letabundus dicitur inquit. qui ha-
bunde letus est: errabundus qui lōgo atq; habun-
dāti errore ē & tu quoq; iisdē vtere nominibus

Fretus freta fretum incerti originis ablatio
iūctum pulcherrimum est: & significat fere cō-
fissum: ac munitū vt vestra humanitate fretus
vestra fretus sapientia. non mea virtute fretus

Certiozem facere vsitate ac frequēter in epis-
tolis vsurpatur: nam facio ē certiozem de hac
re id est significo tibi hanc rem: vt sepissime ve-
lim de tua valitudine me facias certiozem p lras

Habeo varia constructione figuratum pluri-
mū ornat⁹ habet: vt bene hec res se habet qđ est
fere vt dicam stat bene hec res: & ita bene me ha-
beo & cum participiis bene me habens redeo ru-
re: & contrariū aduerbium similiter ei verbo
iungitur quod est male.

Participia sepe numero futuri tēporis orna-
tissime vsurpantur. vt scriptur⁹ sum ad Scipi-
onem litteras: quod est fere debeo scribere &
alia tu ad edes Crassi iturus es: quasi ire debes:
Cicero ē athenas profectur⁹ id est proficisci de-
bet. Plautus in Ciprum transiturus est. fere na-
uigare debet in Ciprum. quod idcirco ita expo-
suimus ppe qm is propere. is nauigare: is trans-
mittere: is soluere. cuz locū significat unde pfi-
ciscuntur. is demum traicere dicit. quod calcem

signat qui rate vehitur. vt Cicero soluit Athe
 nis z in aliaz transiecit. uerū ad propositū rede
 undū ē. illa igit participia que a verbis manāt
 passiuus: & passiue quoq; exponūtur uel exponi
 debēt. ut cuius insons animus est mulctādus nō
 est: id ē mulctari z puniri nō debet. fontes accu
 sandi sūt. id ē accusari debent. vt flagicios⁹ tru
 dendus est in carcerem. conuiciendus est in vin
 cula. & alia reliqua exponantur ut supra dixi⁹
 • nec tamen negauerim quin eorundē participio
 rū alia quoq; ratio sit: sed ea nos prosequimur.
 mō ī p̄sentiarum que venusti⁹ eloquiū reddant
 ¶ Quid repeto nōne pulcre ponitur. siquid ei
 accesserit. neq; accusatiu⁹ solū casus: sed & abla
 tiuus vt repeto hanc rem memoria: quod nō te
 neo memoria significat: ut permulti existimant
 sed potius memoria voluto. reminiscor: z quasi
 obliuioni traditā rursū inuestigo memoria. hoc
 nos vti verbo ornatissime poterimus quādo eo
 dem z ueteres eloquentissimi frequenter vfi sūt
 hinc illud Ciceronis in libro de oratore. Cogitā
 ti mibi & memoria vetera repetenti. & Affrica
 nus a Neuio accusatus tribuno plebis q; ab An
 thiocho pecuniam accepisset. commodissime eo
 verbo vsus memoria inquit quiritēs repeto hūc
 diem hodiernum esse quo Anibalem penum ini
 micissimum huic imperio vici intra Affricam
 ¶ & pacem vobis ac victoriam peperī inseparabi
 lem verum captus ingenti voluptate. longius

in Affricam verbis referendis pgressus sum. q̄
obrem ad nostrum institutum se referat oratio .

Optimum factum fuerit ne eisdem aut mo
dis orationis aut verbis vtamur & quod initio
diximus: varia plurimuz p̄batur oratio z si ue
luti quibusdam flosculis aspergitur vt pro mo
ri diē obire. mortē oppetere: anīaz expiare. uita
decedere. vel excedere ex vita. animā efflare: vi
ta defungi. rebus humanis excedere. ex vita mi
grare. res deferere huānas: exire de uita. morte
obire. interire. occidere. cōsumiliaq; & item pro
uiuere vitam agere: viuere vitam: degere eta
tem z ne sigillatim cuncta complectar. illud hoc
in loco aīaduertendum sit. q̄ sicut dicim⁹ sepe.
ludo ludum. pugno pugnā. seruo seruitutem :
doleo dolorem. z similia ita & interdū uiuo vi
tam. uiuo felicē seu miserā uitā. ut si quis dix
erit. qui expeditam virtutē fuerit cōfecti hi ui
uent beatam atq; īmortalem vitā. z qui p̄clarū
certamen certauerit. amplissimis donabitur mu
neribus z quod de variis dicim⁹ orationis moīs
idem ipsum de singulis ptibus intelligendū sit
ut p̄ oro rogo p̄cor. obtestor. z obsecro. pro qua
si pene & ferme. & fere. reliqua tuipe cōiecta.

Id genus pro id generis quod fere simile no
mē exprimit z pulcre & usitate dicit multa sūt
id generis monstrande. quod est fere similia vel
eiusdē generis monstranda de multis id genus
rebus locutus est quod est similibus & ita ī aliis

Ex sententia quasi secundum voluntatem & p
spere ut gesta res est ex sententia. quod est put
optabam & id tibi euenit ex sententia & multis
in locis consimiliter.

Inferre iniuriam quasi iniuriam facere. ma
nus afferre alicui est aliquem pulsare. impetum
in quempiam facere. est fere cum impetu quem
piam & quasi vi adoriri & irruere.

Dare veniam pulcherrime est ignoscere & li
cenciam dare.

Ab initio etatis habui te amicum a teneris an
nis a paruulo. a primis etatis temporibus. a tene
ris ut greci dicunt unguiculis. a cunabilis ipsis
amicicia mihi tecum est. & huiusmodi ingens e
tas pulcherrime adolescentiam significat.

Ferire fedus optime atque optimis causis & fe
rialium consuetudine significat fedus compone
re. ut persepe ictum uel percussum fedus. est co
stitutum compositum.

Est mihi nomen Scipioni. cognomen affrica
nus fuit cui Pagotroiano nomen erat. & sic de re
liquis datiuo casu perusitate dicitur ac pulcher
rime. & que eadem & in aliis quoque modis dicun
tur sed frequentius modos superiores apud elo
quentes & doctos uiros inuenies.

Cum tritum uerbum volumus ostendere &
quod in ore populi est: utimur verbo in persona
li fertur uel personali verbo aiunt. & nonnumquam dicitur
& eis singulis ut proponimus & raro ita & interdum

quod exempla huiusmodi sunt. nam syrenes ut
aiunt surda debemus aure transire. & item nam
ita fertur ut nusq̃ tuta sit fides. item turpe est
quod dicitur tumultuantem de gradu deici

Nonnūq̃ & ita dicimus noctem super medi
am vigilauimus quod est ultra mediam noctē
Idq̃ z seruius ipse testatur & quorundam Vete
rum comprobatur autoritas.

Contra sermonem tuum tendo. est respōdeo ti
bi sicut & tendo contra iter. est occurro. sed hoc
baud in frequenti vsu oratorum inuenies

Maeste magis aucte z ē glorie ac laudis fmo
& plerūq̃ ablatiuo iungitur. ut maeste virtute
esto. idq̃ z poete vsurpāt z scriptores historia
rum z de mun oratores ipsi. qui sermo ut mul
ti eruditissimi tradunt a sacris deductus est

Quotiens alicuius explicaturi sumus. siue gen⁹
siue locum gentile ac patrum nomen effugim⁹
quod qui secus effecerit: fortasse latine locutus
sit. sed illepide penitus atq̃ indecore ut qui fue
rit a Siraculis oriundus. nō de Siraculis oriun
dus dicend⁹ est. sed Siraculanus est: nō de Athe
nis. sed atheniensis. non de Clusio sed Clusin⁹
non de Senis sed Senensis atq̃ in generib⁹ & fa
miliis non de. cum ablatiuo vtuntur ut multi
sed inde nomen efficiamus vt non destauris sed
stauris non de grecis sed grec⁹. non de Catulis
sed Catulus. nō de Dachis sed dachus. Quam q̃
dem ad rem id merito afferendum sit qd Plin⁹

ipse aiebat. q̄ derivationes firmas regulas non
habent sed exeunt terminanturq̄ vti ipsis auto
ribus placet. sicut a thauro thaurum z thauri
num ^{thaurum} dicimus. z quos nos Romanos dicimus. di
cunt greci Romeos. quos nos Cartaginenses illi
Carchidones

Sed in ensis. in us atq̄ in as ad loca pertinet
frequentiores terminationes sunt ut Alabandē
sis Heydelburgensis Coloniensis Clusinus Ma
guntin⁹ Tarantinus Lacedemonius Solamin⁹
Mutilene⁹. Choritheus Chius Syracusan⁹ The
aban⁹ Arpinas Sarcinas. Alii quoq̄ sunt eorun
dem nominum exitus. sed in frequentiori v̄su
celebrantur quod idem z in quibusdam aliis fit
que neq̄ a generis nominibus fluxerunt neq̄ lo
ci vll⁹. ut Therēcian⁹ Chremes prodicius Her
cules Platonius Giges Socraticus Gorgias que
omnia a p̄priis p̄fecta sunt atq̄ originez traxe
re sed que alia hac de re dici possunt tuipse cogi
tatione complectere.

Conor hanc rem. optime ac venuste dicimus
presertim si difficilior sit z ardua quo pacto Ci
cero sepe utebatur. vt de perfecto oratore mag
num opus & arduum brute conamur.

Et studeo. si quid studiosi⁹ affectaturi sum⁹
etiam accusatiuo pulcherrime iungitur

Desidero uerbum pulcherrime positum. naz
cum desideriu⁹ sit absentium rerum persepe di
cim⁹. desidero amorē tuum. tu non amas me.

desidero tuā prudētiā q̄si sis īsīpiēs ⁊ ita d̄ aliis

Complector per diffusus est atq; ornatū verbum presertim uero aliquib⁹ adiectis hac ratione ut te amore atq; beniuolentia complector p amo cogitatione complector. pro cogito & id ē animi sicut facultate consequor est rei ipsius.

Illud ignorandum non est q; gerūdiuus modus ab omni vbo similiter procreat si qñ nobis foret eo opus ut cātādo rūpiēt anguis vt ait Seruius dū ei cātāt. ⁊ alio ī loco actiē dictū ē. ut cātando tu illū. id efficere oratores atq; vsurpare queunt.

Putant nonnulli nihil īteresse si quis dixerit quarto pretor. & quartum pretor & sic de ceteris: s; magna ē īquā differētia. vt M. varro testis ē nā quarto p̄tor. locū significat ⁊ tres añfactos. quartū pretor vero designat tēpus. caue igitur diligenter ne pperam his vtaris rationibus ne qd cōtra ueterum atq; eloquētiū morē cōsuetudinēq; faciam⁹. qā terciū consul & tercio consul nō idē significat. sed ne plura iā sequar naz īfinita pene huiusmōi p̄cipi possunt id tene memoria quod nō rure esse sed ruri dicim⁹. quod tū Pōpeius festus affirmat. tum Publius Terentius probat: ait enī. ruri se continebat quāobrē si qua iam reliqua sunt paucis expediamus. nā cum pro conficiendis epistolis hec potissimū attingerimus. si salutationis formulam. & reglā ⁊ kalendarū. yduum. nonarumq; obseruationē

patefecerī. iure huic partuo instituto finē ac mō
dum statuamus.

Vale igit̃ ac salue verba p. M. Varronis sen
tēcia ⁊ omnium doct̃issimorū idē significare ui
dent̃ quibus nos alias ī salutādo alias ī execrādo
vtamur ex quo & Terencianum illud est. vale
ant qui inter nos dissidiū uolunt. ac mortuis
quoq; & qui mortalium vita decesserunt. quib⁹
nullam huius locis optare salutem possum⁹: nō
• nunq̃ uale dicimus: & ueteres ipsi quondam eis
dem id uerbuꝝ p̃ more dicebant: quasi nil am
plius sibi cum mortuis futurum esset & imper
petuum ad eorum iam aspectu discederent. nā
neq; ualent illi neq; salui esse possunt. ob eamq;
rem addunt nonnulli. bene aduerbium feliciter
ve. aut si qua alia sunt eiusmodi significantie.
veruntamen in epistolis quā plerunq; ad ami
cos mittimus. Vale in fine dicere consueuimus
absq; ulla aduerbii accessiōe perinde atq; amicis
uite salutem ac felicitatem optemus. quod igit̃
uale si querat. quo ne pacto illud vtendum sit

Pro salute autem nos dicimus saluteꝝ dico &
quem salutare cupimus. datiuo casui aptissime
posuerimus. vt vale & Cesari dic salutem.

Alia quoq; erit salutādi ratio ut iubeo Scipi
onem saluere. quod est Scipionem saluta. clam
is modus vim quandam desiderii continet ⁊ p
antiquorū cōsuetudine infinitus modus in aliū
trāsmitur. ut iubeo te saluere. i. salue. iubeo te

Alia
dico dco
ut
sum
p² salu
id est
ute
se
rem

quando iubeo iugit̃ acto cū infinito

quod vultate
hant oratores
sep abet notas
mas^{october} iung et m^{te}
quat dant re
habet p⁹ quisi
bet octo

tera ano em
abra
bre iug m^{te}
bre quatuor
dat peditur
deont vuyt
ma h^u totlos
altere deont
dece ta.
sonat v^u
111

gaudere pro gaude.

Quod vero alii ex mea parte . dicunt multo
qdē ornatius dicit. ul' meo noīe vl' meis verbis.

Quotum autē cuiusq; mensis diem velimus
intelligi. Kalendis. nonis. ydib⁹ ue notam⁹. neq;
quid illi sibi velint. explicare nūc consiliū ē. sed
quo pacto omnes singulorum mensium dies ab
eis ad nominationem accipiant: q̄obrem intelli
gendum imprimis ē: primos omnes dies cuius
q; mensis. Kalendarum appellatione notari secū
dum quas nonarum dies constituitur & in aliis
quidem mensibus septima luce. Marcio. Maio
Iulio. Octobri. In aliis autem quīta. Ianuario.
Februario. Aprili. Iunio. Augusto. Septembri
Novēbri. & Decembri. atq; omnes hi dies. qui
inter Kalendas & nonas intercesserint nonarū
cognominationem censetur. vbi z numerum no
minemus. ac nonas. ipsas & illum ablativo casu
constituemus & accusat iuo. Sed internumeran
dum & prepostero vtemur ordine & nonarum
diē connumerabimus. at nonis exactis p̄ximos
octo dies idq; in quoquo mēse. similiter & ydu
um cognominatione significabimus. sed pari
ratioē tū ordinis: tū adnumerationis. Reliquos
vero eius mensis quotquot superfuerint dies.
Kalendarum appellatione notabimus. que fu
turi ac proximi sint mēsis. neq; ordinis neq; ad
numerationis. numeratione immutata: atq; id
omne exemplo illustrandum est. sitq; Marcus

exemplo. cuius curriculum vno ac triginta die
conficitur: Prima itaq; dies kalende erunt mar
cii. secunda sexto nonas marcii. tertia quinto no
nas. quarta. quarto nonas. quinta. tercio nonas
sexta non secundo nonas dicitur. sed pridie nonas
& ita in ydibus atq; kalendis. Septima die none
erunt marcii Octaua dies. octauo ydus marcii
Nona. septimo ydus: Decima: sexto ydus. Vnd
cima: quinto yd⁹ Duodecima: quarto ydus. Decia
tercia. tercio ydus. Decima quarta pridie ydus
Decima quinta: ydus erunt marcii. Decima sexta
dies: Decimo septimo. kalendas aprilis. quonia;
is mensis proxim⁹ cōsequitur. Decima septima decio
sexto klās eiusdē mensis. Decima octaua. decioqui
to klās. Decima nona. quartodecio klās. Vicesima
tridecio klās: vicesima prima. duodecio klās. vicesima
secunda. vndecio klās. vicesima tertia: decio klās. Vi
cesima quarta nono klās. Vicesima quinta octauo
klās. vicesima sexta. septio klās. vicesima septia
sexto kalendas. vicesima octaua: quinto kalēdas
vicesima nona quarto kalēdas. Tricesima: terti
o kalēdas. Tricesima prima z nouissima: pridie
kalendas aprilis cum fuerint kalende aprilis: in
quo mense & in ceteris omnibus eadem obseruā
da ratio est

✓ Dierum autem numerus haud te latet qui
impromptu est omnibus. pridie autem kalēdas
pridie nonas. pridie ydus dicitur. z significat.
quod vetustissimi dicebant. et die pristini p ad

uerbio quod significat die pristino: sicut & pro
vetusto more die crastini. z die quīti. & die quī
te similiter pro aduerbio: Verum nos priscam
nimis & horridiorem vetustatem ubiq; fugere
ac vitare debemus. ac bene z preclare Cesar pre
cipere solebat. tanq̃ scopulum sic fugienduz es
se inauditum atq; insolens verbum.

Pro genitiuis autem mensium rectius posses
sua nomina finxerimus. kalendas martias. & i
ta apriles: maias: iunias: iulias: aut quītiles. au
gustas aut sextiles. septembres: & ita ianuarias
& februarias.

Quod autem in kalendis: Nonis: ydibusq;
ablatiuo casui iungimus. idem possumus in ac
cusatiuum transferre: & ad: preponere: sed id si
gnificat tempus vero diuturnius. vt kalendas
ianuarias: dedisti ad me litteras ego vero ad oc
tauas ydus iunias ad te scripseram: habet enim
vim temporis vehementiorem hoc posterius.

Ne igitur plura conscribam hec mihi in pre
sentiarum sese optulerunt que annotatu dignio
re visa sunt: queq; tibi multopl⁹ fortasse condu
rēt q̃ illorum preceptiones qui easdem & eplis
& orationibus partes tribuūt. quorū penit⁹ eri
piendus ē error atq; ita sentiendū ut ī lris ipīs
apte cōcīneq; scriba⁹ ac nrāz sētēciā atq; mētez
q̃ cōmodissīe apia⁹ qđ si hec diligēt tenueris ex
īfinito pene harū rerū numero alia quedaz non
min⁹ fortasse utilia. sed multo g̃uora subnectā

xxxj
hic

• quam obrem ut facis cupidissime studia litterarum complectere. & que uides assequere ad exercitationem accommoda.

• Completur Neapoli anno domini Millesimoquadringentesimo septuagesimo sexto. die Vicesima Mensis Septembris

Noni
hys

mon

Amantur In fas minus

Enff. opales ymenys pstat
sprofat yannus fat se te de dolo de la afflictio

u fuz

ER
mon

ER
mon

Questi restano in turquie d'oggi
Dei sudanovana giulio ebbi. Iesus ep

Qui non studet in festis minus scribit
Pro codice minusq in digestis

Alto vmi

Alto amia

Quamvis in celis edet no michi
cordi fuit

qua vultis in iure domne ff

Alma

mi molt amia

pepe

Para puztuali fopeader

Alto amia

indurando

Alto molt

magistra magis

in puztuali fopeader

molt

Alto amia marca deden bergen son insolem
alagrame marca deden conplidam ent

Iste codex est Masbel moranta nata minoris
studenitis rethorice in ascola domini morsey

Cicero

Iste longig strenuig accideat

Salustia Noz strenuig accideat quia aut occide

rat (mpebuz)

INC.
276